

Kauno technologijos universitetas

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Nevyriausybinių organizacijų atskaitomybės ir skaidrumo tyrimas

Baigiamasis magistro projektas

Laura Mejerė

Projekto autorė

Doc. dr. Šviesa Leitoniene

Vadovė

Kaunas, 2023

Kauno technologijos universitetas

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Nevyriausybinių organizacijų atskaitomybės ir skaidrumo tyrimas

Baigiamasis magistro projektas

Apskaita ir auditas (6211LX037)

Laura Mejerė

Projekto autorė

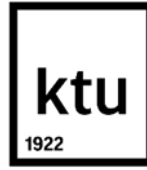
Doc. dr. Šviesa Leitonienė

Vadovė

Doc. Viktorija Varaniūtė

Recenzentas / Recenzentė

Kaunas, 2023

Kauno technologijos universitetas

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Laura Mejerė

Nevyriausybinių organizacijų atskaitomybės ir skaidrumo tyrimas
Akademinio sąžiningumo deklaracija

Patvirtinu, kad:

1. baigiamąjį projektą parengiau savarankiškai ir sąžiningai, nepažeisdama(s) kitų asmenų autoriaus ar kitų teisių, laikydamasi(s) Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatų, Kauno technologijos universiteto (toliau – Universitetas) intelektinės nuosavybės valdymo ir perdavimo nuostatų bei Universiteto akademinės etikos kodekse nustatytų etikos reikalavimų;
2. baigiamajame projekte visi pateikti duomenys ir tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti teisėtai, nei viena šio projekto dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar elektroninių šaltinių, visos baigiamojo projekto tekste pateiktos citatos ir nuorodos yra nurodytos literatūros sąrašė;
3. įstatymų nenumatytų piniginių sumų už baigiamąjį projektą ar jo dalis niekam nesu mokėjęs (-usi);
4. suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo ar kitų asmenų teisių pažeidimo faktui, man bus taikomos akademinės nuobaudos pagal Universitete galiojančią tvarką ir būsiu pašalinta(s) iš Universiteto, o baigiamasis projektas gali būti pateiktas Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybai nagrinėjant galimą akademinės etikos pažeidimą.

Laura Mejerė

Patvirtinta elektroniniu būdu

Mejerė, Laura. Nevyriausybinių organizacijų atskaitomybės ir skaidrumo tyrimas. Magistro baigiamasis projektas / vadovė doc. dr. Šviesa Leitonienė; Kauno technologijos universitetas, Ekonomikos ir verslo fakultetas.

Studijų kryptis ir sritis (studijų kryptių grupė): Apskaita, Verslas ir viešoji vadyba.

Reikšminiai žodžiai: nevyriausybines organizacijos, NVO, atskaitomybė, skaidrumas, suinteresuotųjų šalių pasitikėjimas.

Kaunas, 2023. 75 p.

Santrauka

Pasaulyje vyraujantys ekonominiai, socialiniai ir politiniai neramumai, šių dienų kontekste, nevyriausybinių organizacijų veiklai suteikia daugiau svarbos bei sulaukia vis daugiau susidomėjimo, paramos. Tačiau, nors šios organizacijos veikia visuomenės labui, jas taip pat supa labai daug suinteresuotų šalių, kurios nori ar net reikalauja gauti atgalinį ryšį – informaciją / įrodymus – apie vykdomą veiklą. Atsižvelgiant į NVO veikimo galimybių priklausomumą nuo suinteresuotųjų šalių, šis sektorius susiduria su atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimo problema. Atskaitomybė ir skaidrumas šio tyrimo kontekste suprantami, kaip reikalavimų visuma, apimanti informacijos apie finansavimo panaudojimo efektyvumą ir tikslingumą atskleidimą. Dėl to kyla klausimas, kaip turėtų būti tobulinami atskaitomybės užtikrinimo procesai, kurie padėtų pasiekti didesnę skaidrumą, tačiau neribotų NVO veiklos galimybių ir pagrindinių funkcijų įgyvendinimo efektyvumo dėl (perteklinės) biurokratijos ir kontrolės?

Projekto tyrimo tikslas – ištirti NVO atskaitomybės tobulinimo galimybes užtikrinant veiklos skaidrumą. Pirmiausiai atliekama NVO atskaitomybės ir skaidrumo problemos analizė. Mokslinės literatūros analizės metu apžvelgiamos NVO, atskaitomybės bei skaidrumo sampratos, jų klasifikacijos. Taip pat išigilinama į atskaitomybės ir skaidrumo aspektus bei jų sąsajas su suinteresuotųjų šalių pasitikėjimu ir socialiniais tinklais. Atsižvelgiant į teorinius aspektus, parengiama tyrimo metodologija. Galiausiai atliekamas NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimas tarp pasirinktų Lietuvos NVO. Tyrimo rezultatai apibendrinami rekomendacijomis nevyriausybiniams organizacijoms, siekiančioms didinti veiklos skaidrumą ir darbų efektyvumą.

Atliktų kiekybinių tyrimų rezultatai atskleidė, kad analizuotų NVO atskaitomybės bei skaidrumo lygis gana žemas ir daugeliu atvejų vertinamas kaip blogas ar vidutinis. Viena iš priežasčių tokiam vertinimui – NVO teikia labai daug informacijos apie savo veiklą, tačiau visa informacija pateikiama labai abstrakčiai, neskiriama pakankamai dėmesio atskiriems projektams vertinti. Anketinės apklausos metu surinkti duomenys tik patvirtino gautus atskaitomybės ir skaidrumo vertinimo rezultatus – labiausiai visuomenėje pasigendama informacijos apie NVO lėšų panaudojimą bei projektų įgyvendinimo efektyvumą. Taip pat nustatyta, kad pajamų ir išlaidų balansas neturi esminės įtakos respondentų sprendimui neremti NVO. O pagrindinis veiksnys, lemiantis mažesnę visuomenės įsitraukimą į NVO veiklą – nepasitikėjimas NVO skaidrumu, kuris labiausiai priklauso nuo šio sektoriaus organizacijų teikiamos finansinės ir nefinansinės informacijos prieinamumo bei reputacijos.

Mejerė Laura. Research on Accountability and Transparency of Non-Governmental Organizations. Master's Final Degree Project / supervisor Assoc. Prof. Dr. Šviesa Leitonienė; School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Study field and area (study field group): Accounting, Business and Public Management.

Keywords: non-governmental organizations, NGOs, accountability, transparency, stakeholder trust.

Kaunas, 2023. 75 pages.

Summary

The current global economic, social, and political unrest has brought increased importance and attention to the activities of non-governmental organizations (NGOs), which operate for the benefit of society. However, while these organizations work for the public good, they also face a multitude of stakeholders who are interested or even demand feedback – information / evidence – on their activities. Given that the performance of NGOs depends on their stakeholders, this sector faces a problem of ensuring accountability and transparency. In the context of this study, accountability and transparency are understood as a set of requirements that cover the disclosure of information about the efficiency and effectiveness of funding use.

The aim of the project research is to investigate the possibilities of improving the accountability of NGOs in ensuring transparency of their activities. Firstly, an analysis of the accountability and transparency issues of NGOs is carried out. During the analysis of scientific literature, concepts of NGOs, accountability and transparency, and their classifications are reviewed. Additionally, the aspects of evaluation of accountability and transparency and their relationships with stakeholders' trust and social networks are examined. Based on the theoretical aspects, the research methodology is prepared. Finally, the research on accountability and transparency of selected NGOs in the Republic of Lithuania is conducted. The research results are summarized with recommendations for non-governmental organizations seeking to increase transparency of their activities and effectiveness of their work.

The results of the quantitative research indicate that the level of accountability and transparency exhibited by the analyzed NGOs is generally low, and in most cases, regarded as poor or average. One of the reasons for such an assessment is that NGOs tend to provide a large amount of information about their activities, but this information is often presented abstractly and does not receive sufficient attention when it comes to evaluating individual projects. The data collected through the survey further confirms the assessment of accountability and transparency, revealing that the public is most concerned about the lack of information regarding the use of funds and the effectiveness of project implementation. Furthermore, it was found that the balance of income and expenditure does not significantly influence the respondents' decision not to support NGOs. The primary factor that contributes to lower public engagement in NGO activities is the lack of trust in the transparency of NGOs, which largely depends on the accessibility of financial and non-financial information provided by organizations in this sector, as well as their reputation.

Turinys

Lentelių sąrašas	6
Paveikslų sąrašas	7
Įvadas.....	8
1. NVO atskaitomybės ir skaidrumo problemos analizė	10
1.1. NVO atskaitomybės ir skaidrumo reikšmė	10
1.2. NVO atskaitomybės teisinis reglamentavimas Lietuvoje	13
2. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo teoriniai aspektai	16
2.1. NVO klasifikacija ir skirtumai	16
2.2. Atskaitomybės vaidmuo NVO veikloje	19
2.2.1. Atskaitomybės apibrėžtis ir klasifikacija	19
2.2.2. NVO atskaitomybės užtikrinimo galimybės ir priemonės	23
2.3. Skaidrumo koncepcija NVO veikloje	26
2.3.1. Skaidrumo svarba ir atkleidimo būdai	26
2.3.2. NVO skaidrumo poveikis suinteresuotųjų šalių pasitikėjimui.....	30
2.4. NVO atskaitomybės ir skaidrumo didinimo galimybės	32
2.5. Socialinių tinklų poveikis NVO atskaitomybei ir skaidrumui	33
2.6. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo conceptualus modelis	35
3. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo metodologija.....	38
4. Lietuvos socialinės paskirties NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimas.....	44
4.1. Lietuvos socialinės paskirties NVO atranka ir pristatymas	44
4.2. NVO atskaitomybės lygio tyrimas pritaikant atskaitomybės indeksą.....	47
4.3. NVO skaidrumo lygio tyrimas pagal žiniasklaidos skaidrumo principus.....	52
4.4. NVO įgyvendintų projektų skaidrumo lygio tyrimas.....	55
4.5. NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygis visuomenės, kaip suinteresuotosios šalies, požiūriu. 59	
4.6. Tyrimo rezultatų apibendrinimas	66
Išvados	67
Rekomendacijos	69
Literatūros sąrašas	70
Informacijos šaltinių sąrašas	74
Priedai.....	76
1 priedas. Atskaitomybės indekso kriterijų vertinimas	76
2 priedas. Skaidrumo indekso vertinimas pagal devynis skaitmeninės žiniasklaidos skaidrumo principus.....	77
3 priedas. Skaidrumo indekso apskaičiavimas pagal Cabedo ir kt. (2018)	78
4 priedas. „Sotas“ įgyvendintų projektų vertinimas	79
5 priedas. „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“ įgyvendintų projektų vertinimas	80
6 priedas. „Moterų informacijos centras“ įgyvendintų projektų vertinimas	82
7 priedas. „Maisto bankas“ įgyvendintų projektų vertinimas.....	85
8 Priedas. Anketinės apklausos klausimynas	86

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Skaidrumo apibrėžimas.....	12
2 lentelė. Atskaitomybės apibrėžtys	20
3 lentelė. Atskaitomybės supratimo, kaip dorovės / mechanizmo skirtumai.	20
4 lentelė. Anketinės apklausos klausimų klasifikavimas pagal paskirtį.....	41
5 lentelė. Analizuojamų NVO palyginimas.....	46
6 lentelė. Skaidrumo indekso kriterijų (5-9) vertinimas.....	53

Paveikslų sąrašas

2.1 pav. Misijos siekimo modelis	17
2.2 pav. NVO klasifikacija pagal vykdomą veiklą.....	18
2.3 pav. Kam ir už ką atskaitingos NVO	22
2.4 pav. Dažniausiai sutinkamos socialinės medijos platformos.....	33
2.5 pav. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo konceptualus modelis	36
3.1 pav. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo modelis	38
4.1 pav. Analizuojamų NVO atranka pagal kriterijus	44
4.2 pav. NVO finansavimo struktūra.....	47
4.3 pav. NVO atskaitomybės lygis naudos gavėjams.....	48
4.4 pav. NVO finansinės informacijos atkleidimo lygis aukotojams	50
4.5 pav. Atskaitomybės indeksas pagal Boire ir Prakash	51
4.6 pav. Atskleidžiamos informacijos lygis pagal skirtingus atskaitomybės aspektus	51
4.7 pav. NVO skaidrumo lygis pagal žiniasklaidos skaidrumo principus.....	54
4.8 pav. NVO atskleidžiamos techninės informacijos lygis.....	55
4.9 pav. NVO atskleidžiamos finansinės informacijos lygis.....	56
4.10 pav. NVO finansinės informacijos (FDI4-FDI7) skaidrumo indeksas.....	57
4.11 pav. NVO atskleidžiamos apimties informacijos lygis	57
4.12 pav. NVO įgyvendintų projektų skaidrumo indeksas.....	58
4.13 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir statusą	59
4.14 pav. Respondentų pajamų ir sąnaudų santykis pagal gaunamas pajamas	60
4.15 pav. Respondentų žinios apie analizuojamas NVO	60
4.16 pav. Respondentų paramos tiekimo įpročiai pagal pajamų ir išlaidų santykį	61
4.17 pav. Veiksnių, lemiančių respondentų pasitikėjimą NVO, svarbos vertinimas	62
4.18 pav. Paramos teikimo pasiskirstymas pagal NVO veiklos pobūdį.....	63
4.19 pav. Respondentų sprendimo aukoti priėmimo vertinimas	64
4.20 pav. NVO atskleidžiama informacija, kurios, respondentų nuomone, pasigendama dažniausiai	65

Įvadas

Temos naujumas ir aktualumas: Jau keleri metai, kai visame pasaulyje tvyro nesaugumo ir savotiškos baimės jausmas dėl ateities artimoje bei tolimoje perspektyvose. Jos metu nevyriausybinių organizacijų (NVO) vaidmuo tapo itin svarbus. Nuo 2020 m. didžiąją pasaulio dalį sukrėtė COVID-19 viruso pandemija, nusinešusi milijonus žmonių gyvybių bei iš pagrindų pakeitusi nusistovėjusį žmonių gyvenimo būdą ir įpročius. Pandemijos padariniai turėjo milžinišką poveikį beveik visų pasaulio šalių ekonomikai ir socialiniam vystymuisi – nepaisant spartaus tobulėjimo informacinių technologijų ir farmacijos srityse, manoma, kad iki 2024 m., dėl COVID-19 pandemijos, pasaulio ekonomikos lygis sumažės 2,3 proc., o visuomenės susiskaldymas, skurdas ir socialinės nelygybės augimas – visa tai, ką nuolatos puoselėja ir kuo rūpinasi NVO – pasieks dar didesnes aukštumas. Prognozuojama, kad skurdą patiriančių žmonių skaičius pasaulyje padidės dar 51 mln., todėl NVO pagalba ir parama vargstantiems bus dar aktualesnė (World Economic Forum, 2022).

Pandemijai nespėjus nurimti pasaulis patyrė dar vieną, milžinišką smūgį ekonomikai ir visuomenei – prasidėjo karas Ukrainoje. 2022 m. prasidėję žiaurūs karo veiksmai, priešingai nei COVID-19 pandemija, paskatino žmones susivienyti – aukoti, teikti prieglobstį ir visokeriopai prisidėti prie paramos nuo karo nukentėjusiai šaliai ir jos gyventojams. Karo kontekste dar didesnę reikšmę visame pasaulyje įgavo įvairios NVO, renkančios ir kuruojančios milijonus ar net milijardus siekiančias paramas. Dėl didelio NVO įsitraukimo tiesiant pagalbos ranką nukentėjusiems, Edelman'o pasitikėjimo barometro duomenys rodo vis didėjančią pasaulio gyventojų pasitikėjimą šiomis organizacijomis – nuo 2022 m. sausio mėnesio gyventojų pasitikėjimas NVO išaugo 1 proc. ir 2022 m. gegužės mėn. sudarė 59 proc. Tačiau nepaisant didėjančio NVO veiklos masto ir piliečių pasitikėjimo – nereikėtų jomis aklaai pasitikėti. Todėl skatinama labiau atkreipti dėmesį į organizacijų veiklos atskaitomybę ir skaidrumo lygį (Edelman trust barometer, 2022).

Problema: Viena pagrindinių NVO funkcijų – veikti nesiekiant pelno ir padėti skurstantiems. Iš pirmo požiūrio atrodo, kad tai savanoriška ir labai kilni veikla lydima teigiamų atgarsių. Tačiau, deja, šios organizacijos valdo gana dideles įplaukas, kurias skatina „pinigų grobstymą, mažą skaidrumą ir korupciją“ (Waniak-Michalak, Perica, Leitoniene, 2020, p. 175). Siekiant išvengti šių piktnaudžiavimų – NVO darbuotojai už veiklos procesus turi atsiskaityti įvairioms organizacijoms ir finansuotojams. Kaip jos laikosi nustatytų atskaitomybės reikalavimų ir įsipareigojimų galima įvertinti per atskaitomybės skaidrumo prizmę. Tačiau šioje vietoje susiduriama su problema, kai dėl per didelės kontrolės ir priklausomumo nuo finansuotojų susidaro hierarchinės atskaitomybės dominavimas bei didelė biurokratinė našta darbuotojams, kuri gana stipriai riboja darbuotojų laiko ir motyvacijos „atsargas“ atlikti tiesiogines pareigas. Nepaisant to, kokio šio našta gali būti sunki, akivaizdu, kad tam tikra apimtimi ir forma ji privalo būti. Atsižvelgiant į egzistuojančias NVO atskaitomybės ir skaidrumo sritis, tolimesnis tyrimas turėtų orientotis į klausimą: kaip turėtų būti tobulinami atskaitomybės užtikrinimo procesai, kurie padėtų pasiekti didesnę skaidrumą, tačiau neribotų NVO veiklos galimybių ir pagrindinių funkcijų įgyvendinimo efektyvumo dėl (per)teiklinės biurokratijos ir kontrolės?

Temos ištyrimo lygis. Mokslinėje literatūroje tyrimų nevyriausybinių organizacijų atskaitomybės ir skaidrumo kontekste galima rasti gana daug. Agyemang, O'Dwyer, Unerman (2019), Becker, Boenigk, Willems (2020), Douglas, Meijer (2016), Ebrahim (2016), Farwell, Shier, Handy (2019), Muraleedharan (2020), Petersson (2022), Waniak-Michalak ir kt. (2020) tyrė atskaitomybės užtikrinimo svarbą ir problematiką atsižvelgiant į galimą hierarchinę atskaitomybę ar visuomenės

pasitikėjimą NVO. Bonsón, Bednárová (2019), Dillard, Vinnari (2019), Helliar ir kt. (2020), Kuruppu, Dissanayake, de Villiers (2022), Slatten (2016) atskleidė atskaitomybės ir skaidrumo didinimo perspektyvas. Cabedo ir kt. (2018), Herlinda (2021), Nazuk, Shabbir (2018), O'Dwyer, Unerman, Awumbila (2017), Tremblay-Boire, Prakash (2015) gilinosi į atskaitomybės ir skaidrumo lygio vertinimo metodikas. Į atskaitomybę ir skaidrumą per socialinius tinklus ir jų teikiamą naudą NVO pažvelgė Bellucci, Manetti (2017), Cooley (2020), Nageswarakurukkal ir kt. (2020), Di Lauro ir kt. (2019), Li ir kt. (2021), Rashid ir kt. (2021), Zogaj (2022). Tačiau tyrimų apie NVO atskaitomybę ir skaidrumą internetinėje erdvėje (socialiniuose tinkluose ir oficialiose svetainėse) vis dar stinga. Elektroninė erdvė ir joje atskleidžiama NVO informacija tyrimuose analizuojama nepakankamai, ypač vertinant šiuo metu itin aktualius socialinius tinklus, tokius kaip „Facebook“, „Twitter“ ar „Instagram“, kuriais naudojamos ne tik pramogoms, bet ir verslui. Socialiniai tinklai bei kitos internetinės platformos naudojamos kaip vienas iš informacijos sklaidos būdų, galinčių palengvinti atskaitomybės našą NVO ir didinti skaidrumą bei suinteresuotųjų šalių pasitikėjimą.

Tyrimo objektas: NVO atskaitomybė ir skaidrumas.

Tyrimo tikslas: ištirti NVO atskaitomybės tobulinimo galimybes užtikrinant veiklos skaidrumą.

Uždaviniai:

1. Atskleisti NVO atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimo problematiką;
2. Atlikti mokslinės literatūros analizę NVO atskaitomybės ir skaidrumo koncepte;
3. Parengti nevyriausybinių organizacijų atskaitomybės, per skaidrumo prizmę, tyrimo metodologiją;
4. Empiriškai ištirti NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygį didžiausių Lietuvos NVO pavyzdžiu ir pateikti pasiūlymus procesų tobulinimui.

1. NVO atskaitomybės ir skaidrumo problemos analizė

NVO veikia visuomenės labui, tačiau negalima pamiršti, kad jas supa labai daug suinteresuotų šalių: viešųjų ir privačiųjų fondų donoriai, aukojantys asmenys, projektų ir veiklų naudos gavėjai, savanoriai, darbuotojai ir kiti su veikla susiję asmenys, kurie nori ar net „reikalauja tiesiogiai arba netiesiogiai būti informuoti apie organizacijų, su kuriomis jie palaiko tam tikrus ryšius, vykdomą veiklą“ (Cabedo et al., 2018, p. 330). Nuo suinteresuotųjų asmenų tiesiogiai priklauso NVO veikimo galimybės, todėl jos yra atskaitingos tiems asmenims bei privalo užtikrinti, kad visa veikla vykdoma skaidriai, o visos lėšos panaudojamos tikslingai.

1.1. NVO atskaitomybės ir skaidrumo reikšmė

Šių dienų aktualijų kontekste vis dažniau tenka susidurti su įvairiomis nevyriausybinėmis organizacijomis (toliau – NVO), kurios vis intensyviau dalyvauja visuomenės gyvenime. NVO, tai organizacijos unikalios savo paskirtimi ir užimančios svarbią vietą socialinėje, kultūrinėje, sporto ir ekonomikos srityse (Beneševičiūtė, 2021). NVO reikalingos ir gyvybiškai svarbios kiekvienos šalies visuomenės gyvenime. Be NVO įsiterpimo šalių vyriausybės negebėtų tinkami integruoti visuomenės ir realizuoti jų lūkesčių. O tokiais įtemptais laikotarpiais, kaip pabėgėlių antplūdis, politiniai nesutarimai, pandemijos ar kariniai konfliktai – NVO padeda funkcionuoti valstybės sistemoms, nes padeda mažinti susidariusią socialinę įtampą (Cabedo, Fuertes-Fuertes, Maset-Laudes ir Tirado-Beltrán, 2018; Waniak-Michalak et al., 2020; Muraleedharan, 2020). Valstybės, kurioje nėra NVO: „negalima vadinti gerovės valstybe, garantuojančia savo piliečiams saugumą, individo laisvę ir tuo pat metu – bendruomenišką sutelktumą“ (Vorevičienė, 2016, p. 49).

Šios organizacijos nėra naujos ir egzistavo dar prieš Pirmąjį pasaulinį karą, tik būdavo apibūdinamos skirtingais terminais (Davies, 2017). Lietuvoje nevyriausybinių organizacijų dėl „skirtingos nei Vakarų Europos valstybių istorinės, socialinės, ekonominės situacijos“ dar tik pradeda savo veiklą ir kiek atsilieka nuo Vakarų Europos. „Tačiau procesas palengva įsibėgėja, atsiranda tradicijos, vystosi aktyvi, smalsi pilietinė visuomenė“, kurios poreikių realizavimui ir kuriamos nevyriausybinių organizacijų (Vorevičienė, 2016, p. 49). NVO registro duomenimis, Lietuvoje 2022 m. pradžioje buvo įregistruota kiek daugiau nei du tūkstančiai NVO (NVO atlasas, 2022).

Bendrai, NVO galima apibūdinti kaip gana seniai egzistuojantį struktūrinį vienetą, kuris seniau, pasak T. R. Davies'as (2017), dar būdavo apibūdinamas kaip: „laisvoji tarptautinė asociacija“ arba „privačioji tarptautinė organizacija“ (Davies, 2017). O dabar tai organizacijos kuriančios „trečiąjį sektorių“ arba „socialinės ekonomikos sektorių“ (Salamon, Sokolowski, 2016).

Tam, kad NVO galėtų vykdyti savo pagrindines funkcijas – surinkti ir paskirstyti finansavimą ar dalyvauti sprendžiant visuomenės problemas, joms būtinos lėšos ir žmogiškieji ištekliai. Finansavimą NVO gauna iš įvairių šaltinių – vyriausybės, fondų, įmonių, fizinių asmenų ir kt. Visi šie pajamų šaltiniai, veiklos ir atskaitomybės kontekste, tampa „suinteresuotosiomis šalimis“. Mainais už suteiktas lėšas, paramą ar savanorystę šios šalys nori atgalinio ryšio – informacijos / įrodymų, kur ir kaip buvo panaudotos surinktos lėšos, kokie darbai atlikti. Dėl šios priežasties nevyriausybiniams organizacijoms atsiranda pareiga, tam tikra forma, atsiskaityti ir informuoti suinteresuotuosius apie veiklos vykdymo faktus. Šią pareigą galima apibūdinti vienu žodžiu – „atskaitomybė“, kuri gali būti apibrėžiama kaip daugialypė problema, kurios pagrindinės dedamosios:

- informacijos atskleidimas,

- suinteresuotųjų įtraukimas į veiklos vykdymą,
- veiklos vertinimas,
- atsakas į suinteresuotųjų šalių baimes (Cabedo et al., 2018).

Taip pat, atskaitomybė gali būti apibūdinama ir kaip „kontrolės mechanizmas“ (Van, 2019).

Literatūroje galima sutikti įvairių nuomonių, teigiančių apie atskaitomybės įtaką vykdomai veiklai. Vieni teigia, kad tai veiklą ribojantis veiksnys (Agyemang et al., 2019; Van, 2019), o kiti priešingai – nurodo, kad tik taip gali būti užtikrintas skaidrus ir efektyvus lėšų panaudojimas (Waniak-Michalak et al., 2020). Viena iš vyraujančių nuomonių prieš atskaitomybės didinimą nurodo, kad kvalifikuotų darbuotojų veikla turėtų būti nukreipta į socialinę veiklą, o ne tik orientuota į „biurokratinių kliūčių ir pernelyg sudėtingų valstybės lėšų naudojimo reglamentų įvykdymą“ (Mikołajczak, 2021, p. 763). Nevyriausybinių organizacijų turėtų užsiimti pagalba vargstantiems, nes dėl to ir buvo įsteigtos, o ne užsiimti perdėta atskaitomybe, dažniausiai, užsienio investuotojams ar valstybės institucijoms, iš kurių gauna finansavimą (Lewis, Madon, 2004). Dažnai susiduriama, kad NVO pernelyg prisitaiko prie finansuotojų nustatytų tikslų ir nurodytos darbotvarkės bei nutolsta nuo esminės NVO misijos ir iškeltų tikslų, todėl suinteresuotųjų šalių daromas poveikis NVO, taip pat gali būti traktuojamas ir kaip neigiamas veiksnys NVO veiklai ir jos rezultatams (Van, 2019; Nazuk, Shabbir, 2018; Kuruppu, Dissanayake, de Villiers, 2022).

Kita vertus, nesant aiškiai apibrėžtų atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimo mechanizmų, reikalaujančių pateikti viešą ir išsamią informaciją apie veiklą, atsiranda korupcijos grėsmė (Zhang et al., 2020). Taip pat kyla grėsmė ir pačios NVO egzistavimui. Šiuo metu, kai į viešumą vis dažniau iškyla skandalai, kuriuose dalyvauja NVO, pasitikėjimas jomis mažėja, o atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimo poreikis auga (Nazuk, Shabbir, 2018). Kaip parodė „Oxfam“ atvejis – kilus skandalui dėl seksualinio aukų išnaudojimo ir „Oxfam“ neveiksnumo žinant situaciją – dėl blogosios praktikos neigiamą poveikį pajaučia ne tik tiesiogiai susijusi NVO, kuri neturėjo veiksmingo vidinės atskaitomybės mechanizmo, tačiau ir kitos – niekuo nesusijusios NVO. Dėl šios priežasties mažėja visuomenės pasitikėjimas visomis NVO bendrai, o tai lemia mažesnę finansavimą bei savalaikę pagalbą nesuteikimą tiems, kam jos labiausiai reikia (Agyemang et al., 2019; Nazuk, Shabbir, 2018).

Šioje vietoje kyla klausimas ir poreikis plačiau išanalizuoti – koks turi būti prijauciamos ir primestos atskaitomybės santykis, kad biurokratija neužgožtų ir netrukdytų efektyviam pagrindinių funkcijų įgyvendinimui (O'Dwyer, Boomsma, 2015; Ebrahim, 2016)?

Kaip buvo minėta anksčiau, kad NVO galėtų atlikti savo funkcijas joms reikalingas išorinis finansavimas, kurį gauti nėra taip paprasta (Zhang et al., 2020). Siekiant pritraukti lėšų, NVO būtinas suinteresuotųjų šalių pasitikėjimas, todėl visi atliekami veiksmai turi būti skaidrūs, o viena pagrindinių platformų atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimui – internetinė erdvė (Ortega-Rodríguez, Licerán-Gutiérrez, Moreno-Albarracín, 2020; Nazuk, Shabbir, 2018).

Skaidrumas, kaip ir atskaitomybė, yra susijęs su visomis anksčiau išvardytomis problemomis ir tai – neatsiejama NVO atskaitomybės dalis, leidžianti užtikrinti veiklos sąžiningumą ar net efektyvumą (Cabedo et al., 2018). Skaidrumas – viena iš būtinųjų sąlygų NVO veikloje, kurios nebuvimas gali labai pakenkti NVO veiklai ar net ją sužlugdyti, nes mažėja finansavimas, prarandamas visuomenės pasitikėjimas, sutrinka organizacijos valdymas ir iškyla grėsmė NVO tvarumui. Skaidrumas, kaip ir

atskaitomybė, gali būti klasifikuojami. Zhang'as ir kt. (2020) išskyrė du skaidrumo tipus – privalomas ir savanoriškas.

Literatūroje galima sutikti įvairių skaidrumo apibrėžimų: (žr. 1 lentelę)

1 lentelė. Skaidrumo apibrėžimas

Autorius (-iai)	Skaidrumo samprata
Waniak-Michalak, Perica, Leitoniene, 2020	Priemonė nuo žemo visuomenės pasitikėjimo ir veiksny, galintis palaikyti pilietinės visuomenės vystymąsi.
Petersson, 2022	Tai esminė gero valdymo dalis galinti padidinti veiklos efektyvumą, nes skaidrumas prilygsta didesniai atvirumui ir mažesniai slaptumui, dėl didėjančio informacijos prieinamumo.
Ortega-Rodríguez, Licerán-Gutiérrez, Moreno-Albarracín 2020	Skaidrumas – tai moralinė atskaitomybės praktika, pagal kurią organizacijos turi atskleisti informaciją apie vykdomą veiklą ir išteklius, kuriuos naudoja siekdami savo socialinio tikslo – savo misijos.
Douglas, Meijer 2016	Skaidrumas – įrankis, išorės suinteresuotosioms šalims stebėti vidinį organizacijos darbą, užkirsti kelią korupcijai ir užtikrinti tinkamą procesą.
Zhang et al. 2020	Skaidrumas – atsakingos, aiškios, ir teisėtos suinteresuotųjų šalių reikalaujamos informacijos atskleidimo standartas.

Apibendrinant aukščiau išvardytus apibrėžimus galima daryti prielaidą, kad skaidrumas – tiesioginis kelias ir būtinas veiksny visuomenės pasitikėjimo link, nes NVO atskaitomybės skaidrumas parodo, kad:

- ✓ NVO veikia gerosios praktikos pavyzdžiu (Ortega-Rodríguez, Licerán-Gutiérrez, Moreno-Albarracín, 2020);
- ✓ NVO veikla yra gerai valdoma (Petersson, 2022);
- ✓ NVO paaiškina ir užtikrina gautų lėšų panaudojimą ir efektyvumą (Zhang et al., 2020);
- ✓ Organizacija atskleidžia informaciją, kuri didina veiksmų matomumą ir leidžia išvengti įtarimų dėl galimų pažeidimų (Ortega-Rodríguez, Licerán-Gutiérrez, Moreno-Albarracín, 2020).

Tačiau informacijos pasidalinimo su visuomene faktas, ne visuomet reiškia veiklos skaidrumą. Tam, kad atskleista informacija iš tiesų būtų vertinama kaip skaidrios atskaitomybės atspindys – informacija turi atitikti tam tikrus kriterijus. Douglas'as ir Meijer'is (2016), atlikę mokslinės literatūros analizę išskyrė tris kriterijus, kuriais galima įvertinti atskleistos informacijos kokybę: informacijos išsamumas, informacijos spalvinimas ir informacijos tinkamumas naudoti.

Savo moksliniuose darbuose šiais kriterijais remiasi arba juos į tyrimą įtraukia daugelis autorių, pavyzdžiui Zhang ir kt., (2020) analizuodama informacijos atskleidimą internete nustatė, kad pateikta informacija negali būti laikoma skaidria būtent dėl šių kriterijų nesilaikymo – audito ataskaitos neišsamios, finansinės ataskaitos apima tik kelis finansinius rodiklius, o teikiama informacija apima tik būtinus rodiklius neįtraukiant papildomų, savanoriškų duomenų.

Nazuk'as, Shabbir'as, (2018) savo moksliniame straipsnyje aptaria Boire'o ir Prakash'o indeksą skirtą analizuoti ir vertinti NVO taikomą atskaitomybės lygį veikloje. Šiam indeksui skaičiuoti kūrėjai naudojo tokius duomenis:

- kokia paramos gavėjo ir teikėjo atsakomybė;
- kaip laikomasi teisės aktų;
- kaip prisiimama atsakomybė už darbą;
- koks dėmesys skiriamas aplinkos apsaugai;
- kokia finansinė ir viešoji atsakomybė donorų atžvilgiu ir kt.

Taip pat aptariamas ir Dumont'o, Rutgers'o efektyvumo indeksas, kuris „įvertina NVO interneto svetainės kokybę pagal tris pagrindinius aspektus: a) tinkamumas naudoti; b) turinys; ir c) komunikacija“ bei aprašomas autorių sudarytas / patobulintas, prieš tai analizuotų autorių, NVO atskaitomybės ir skaidrumo atskleidimo indeksas – NDI (NGO Disclosure Index) (Nazuk, Shabbir, 2018, p. 3).

Remiantis kylančia atskaitomybės dviprasmiškumo ir skaidrumo didinimo per informacijos pateikimą socialiniuose tinkluose dilema, kuri dar nėra plačiai išanalizuota ir aprašoma mokslinėje literatūroje – atskaitomybė, tai biurokratinė našta, tačiau tuo pačiu ir skaidrumo garantas. Tolimesnis tyrimas turėtų padėti nustatyti, į kurių atskaitomybės formų, sudedamųjų dalių ar procesų tobulinimą reikėtų koncentruotis? Kaip užtikrinti NVO veiklos ir atskaitomybės skaidrumo atskleidimo efektyvumą? Kaip įvertinti NVO atskaitomybės skaidrumą? Kokie metodai tam labiausiai tinkami?

1.2. NVO atskaitomybės teisinis reglamentavimas Lietuvoje

2013 m. Lietuvoje buvo išleistas pirmasis tiesiogiai su NVO veikla ir apibrėžtimi susijęs įstatymas – LR nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymas. Šio įstatymo tikslas – „kurti palankią aplinką nevyriausybinėms organizacijoms, užtikrinti tinkamas jų veiklos ir plėtros sąlygas“ (LR nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymas, 2013).

Šio įstatymo 2-asis straipsnis apibrėždamas NVO sąvoką išskiria pagrindinius reikalavimus NVO:

- tai turi būti juridinis asmuo, kuris nepriklauso nuo valstybės ar savivaldybės;
- veikla savanoriška ir visuomenės labui;
- juridinis asmuo negali siekti politinių ar religinių tikslų.

Kokios juridinės formos organizacijos patenka po NVO sąvoka LR nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatyme nenurodoma, todėl organizacijos apibrėžtis vis dar lieka diskusijų ir interpretacijų objektu. Tačiau įstatyme aiškiai išskiriama, kokios juridinės formos organizacijos po NVO sąvoka tikrai nepatenka:

„politinės partijos; profesinės sąjungos bei darbdavių organizacijos ir jų susivienijimai; įstatymų nustatyta tvarka steigiamos organizacijos, kuriose narystė yra privaloma tam tikros profesijos atstovams; susivienijimai, kurių daugiau kaip 1 / 3 dalyvių yra privatūs juridiniai asmenys; sodininkų

bendrijos, daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijos ir kitokios bendro nekilnojamojo turto valdymo tikslu įsteigtos bendrijos; šeimos; nuolatinės arbitražo institucijos“ (LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas, 2014).

Kadangi LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymas neapima NVO atskaitomybės koncepcijos, siekiant gilintis į NVO atskaitomybės reglamentavimą Lietuvos įstatyminėje bazėje, tai lengviausia daryti atsispiriant nuo NVO teisinės formos. Nuo teisinės formos pasirinkimo priklauso, kokiais teisės aktais turi vadovautis NVO ir kokie apribojimai / reikalavimai jai taikomi.

Iš visų NVO Lietuvoje galima išskirti, kad dažniausiai pasitaiko dviejų teisinių formų organizacijos:

- viešojo intereso įmonės (VŠĮ),
- labdaros ir paramos fondai (PLF).

Esant skirtingoms teisinėms formoms atsiranda ir skirtingi teisės aktai reglamentuojantys jų veiklą. Labdaros ir paramos fondų veiklą reglamentuoja du pagrindiniai įstatymai: 1993 m. priimtas LR labdaros ir paramos įstatymas bei kiek vėliau išleistas (1996 m.) LR labdaros ir paramos fondų įstatymas. Viešojo intereso įmonės privalo laikytis 1996 m. išleisto LR viešųjų įstaigų įstatymo. Visi šie teisės aktai, nuo pat atsiradimo pradžios, kėlė labai daug klausimų nevyriausybiniams organizacijoms ir, dažnu atveju, nepadėdavo spręsti problemų, o dar labiau glumindavo savo neapibrėžtumu. Vien tai, kad skyrėsi PLF ir VŠĮ teisinis reglamentavimas, nors organizacijos atlikdavo beveik identišką funkcijas, skatino pasimetimą atskaitomybės srityje. Bėgant metams jie buvo iš esmės pakeisti ir patobulinti, tačiau ar pakankamai? (Nevyriausybinių organizacijų teisės institutas, 2006).

Prie nevyriausybinių organizacijų, be VŠĮ ir PLF, taip pat galima priskirti ir šiek tiek rečiau sutinkamas asociacijas, kurių veiklą nustato LR Asociacijų įstatymas. Tačiau tai nėra baigtinis sąrašas, kadangi, kaip minėta anksčiau, įstatymai tiksliai neapibrėžia, kokios teisinės formos organizacijos gali būti laikomos NVO (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2022).

Galima išskirti du esminius aspektus, kuriuos reglamentuoja LR labdaros ir paramos įstatymas (1996) NVO atskaitomybės ir skaidrumo kontekste:

- įstatymo 9 str. išskiria paramos gavėjo ir davėjo prievolę teikti visą informaciją apie gautą / suteiktą paramą valstybės institucijoms, nustatyta forma ir periodais.
- įstatymo 11 str. apibrėžia paramos davėjų teisę į informaciją, susijusią su paramos lėšų panaudojimu – „Labdaros ar paramos davėjai, nustatę konkrečius šalpos ar paramos panaudojimo tikslus ir būdus, turi teisę gauti informaciją ir patys kontroliuoti, kaip labdaros organizacijos ar fondai vykdo nustatytas sąlygas.“

Remiantis LR labdaros ir paramos įstatymo struktūra ir turiniu galima teigti, kad NVO yra atskaitingos tik valstybės institucijoms ir tiesioginiams paramos davėjams, todėl visiškai nėra įpareigtos atsiskaityti visuomenei ir viešinti informacijos susijusios su vykdoma veikla.

LR labdaros ir paramos fondų įstatymas bei LR viešųjų įstaigų įstatymai yra detalesni ir taiko daugiau reikalavimų NVO atskaitomybei. Šių įstatymų struktūra labai panaši, o įstatymuose esminiais galima

laikyti 11-12 straipsnius, kurie reglamentuoja LMF ir VŠĮ juridinį statusą turinčių NVO atskaitomybę. Abiejų įstatymų straipsniai vienodai apibrėžia NVO prievolę rengti ir pateikti konkrečios formos ataskaitas visuotiniam dalininkų susirinkimui bei padaryti jas prieinamas visiems besidomintiems. Pagal įstatymų 11 str. organizacijos privalo pateikti:

- metinį pranešimą, su informacija apie veiklos planą, tikslus ir uždavinius;
- metinių finansinių ataskaitų rinkinį, kurį sudaro:
 1. finansinės būklės ataskaita – turtas, įsipareigojimai, kapitalas;
 2. veiklos rezultatų ataskaita – pajamos, sąnaudos ir veiklos rezultatas;
 3. finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas – informacija apie gautą bei suteiktą finansinę ir nefinansinę paramą.

Ši NVO atskaitomybės informacija, pagal 12 str. reikalavimus, turi būti viešinamos ne už trumpesnę nei trijų finansinių metų laikotarpį ir talpinamos organizacijos elektroninėje svetainėje arba laikomos fizinėje būstinėje ir patalpintos registru centre. Žinoma, įstatymas nedraudžia organizacijai rengti bei atskleisti platesnę, su veikla susijusią informaciją (LR labdaros ir paramos fondų įstatymas, 1996; LR viešųjų įstaigų įstatymas, 1996).

Paskutiniai du aptarti LR įstatymai, lyginant su LR nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymu, labai griežtai apibrėžia NVO atskaitomybės reglamentavimą. Tačiau reikalaujamas teiktinų finansinių ataskaitų sąrašas nelabai skiriasi nuo sąrašo, skirto pelno siekiančioms organizacijoms (pvz. AB, UAB), kurių finansinių ataskaitų teikimą numato Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo 20 straipsnis.

Apibendrinant NVO teisinį reglamentavimą Lietuvoje kyla retorinis klausimas – ar NVO dirbančios visuomenės labai tikrai turi būti taip pat griežtai reglamentuojamos ir kontroliuojamas, kaip ir pelno siekiančios organizacijos? Taipogi reikėtų atkreipti dėmesį, kad nei viename iš analizuotų įstatymų NVO nebuvo skaidomos pagal dydį, paramos gavimo apimtis ar panašius ribojimus, kaip tai daroma su pelno siekiančiomis organizacijomis – pelno siekiančioms organizacijoms, nuo numatytų rodiklių ribų, tiesiogiai priklauso reikalaujamas atskaitomybės lygis. Ar tokios schemos pritaikymas NVO veiklos reglamentavimui galėtų padėti tiek biurokratijos mažinime nedidelėms įmonėms, tiek skaidrumo didinime, dideles įplaukas gaunančioms NVO?

2. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo teoriniai aspektai

Išanalizavus NVO atskaitomybės ir skaidrumo problematiką mokslinėje literatūroje, pirmiausia reikia plačiau apžvelgti mokslinės literatūros konceptą šia tema. Šiame skyriuje bus analizuojamos NVO atskaitomybės ir skaidrumos sampratos, klasifikacijos, įtakojantys veiksniai ir vertinimo instrumentai. Taip pat bus gilinamasi į šių dedamųjų santykį su visuomenės pasitikėjimu bei vienu aktualiausių objektų šių dienų pasaulyje – socialiniais tinklais. Apžvelgta mokslinė literatūra turėtų padėti aiškiai suprasti, kokiais pjūviais bei vertinimo metodais reikėtų atlikti NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimą.

2.1. NVO klasifikacija ir skirtumai

Kaip jau buvo apibrėžta anksčiau, NVO – tai ne pelno siekiančios įvairaus pobūdžio organizacijos, arba kitaip tariant:

„NVO yra įvairių organizacijų šeima, pradedant nuo mažų vietinių grupių, veikiančių daugiausia savanoriškais ir neoficialiais pagrindais <...>“ iki „<...> didelio masto formalių plėtros agentūrų, turinčių kelių milijonų dolerių biudžetą ir tūkstančius profesionaliai apmokamų darbuotojų“ (Lewis, Madon, 2004, p. 119).

Siekiant geriau susipažinti su NVO būtina aptarti, kokie elementai apima jos veiklą ir, kaip NVO gali būti klasifikuojamos įvairiuose literatūros šaltiniuose.

Nors jau buvo aptarti LR respublikos įstatymuose apibrėžti reikalavimai keliami NVO, literatūroje galima sutikti kiek kitokius kriterijus šioms organizacijoms. Anot T. R. Davies'o (2017), visos NVO taip pat turi:

- pasižymėti tarptautine sudėtimi ir būti atviros nariams keliose šalyse,
- turėti bendrų bei ne pelno siekiančių tikslų,
- turėti nuolatinę organizaciją.

Taip pat jos turi atlikti konkrečias funkcijas, dėl kurių sutaria daugelis analizuotų autorių. Apibendrinant, pagrindinėmis NVO funkcijomis galima išskirti šias:

- ✓ surinkti ir paskirstyti finansavimą padedant skurstančioms bendruomenėms;
- ✓ dalyvauti viešojoje politikoje;
- ✓ ginti visuomenės teises ir interesus (Davies, 2017; Salamon, Sokolowski, 2016; Agyemang, O'Dwyer ir Unerman, 2019; Benešvičiūtė, 2021; Petersson, 2022; Williams, Valero ir Kim, 2018).

Tačiau galima sutikti ir NVO apibrėžimų, kuriais nusakoma, kuo NVO tikrai nėra ir kokiomis veiklomis jos neužsiima. Kaip teigia Williams'as, Valero, Kim'as (2018) – tai organizacijos, kurios „neverčia dalyvauti, nedalina pelno akcininkams ir neturi aiškių atskaitomybės bei nuosavybės ribų“.

Apibendrinant analizuotą informaciją, NVO pagrindiniu tikslu ir kriterijumi galima laikyti, – siekį prisidėti prie visuomenės gyvenimo gerinimo ir tikslų įgyvendinimo.

Siekiant geriau suprasti NVO veiklą supančią aplinką ir procesus, naudinga susipažinti su Blank'o sudarytu ir Osterwalder'io (2016) patobulintu verslo modeliu, kurį autorius įvardija, kaip „misijos siekimo modelį“. Jį sudaro devynios dedamosios. (žr. 2.1 pav.)

Šis modelis parodo, į ką turi orientuotis organizacija vykdydama savo veiklą: kokią paslaugą organizacija ruošiasi teikti (švietimas, finansinė parama ar kt.) ir kokia šių paslaugų trukmė? Taip pat svarbu žinoti, kokios yra teikiamos paslaugos pagrindinės suinteresuotosios šalys – seneliai, vaikai, o gal beglobiai gyvūnai? Kokios bus būtinosios išlaidos tikslams pasiekti ir iš kur šiuos išteklius gaus. Tiek ištekliai, tiek paslaugų teikimas gali būti nuolatiniai – atspindintys ilgalaikį bendradarbiavimą arba vienkartiniai / trumpalaikiai. Taip pat svarbu įvertinti veiklai įtaką darančius veiksnius, nes nuo jų priklauso veiklos finansavimo galimybės, žmogiškasis kapitalas ir kiti veiklos elementai. Pavyzdžiui, dėl COVID-19 pandemijos susiklosčiusi situacija – autoriai Waniak-Michalak, Perica, Leitoniene (2022) atliko tyrimą, kaip ši situacija paveikė Lietuvos, Lenkijos ir Kroatijos NVO ir nustatė, kad dėl COVID-19 pandemijos sumažėjo finansavimas, savanorių skaičius ir teikiamų paslaugų mastas, o pagalbos poreikis augo (Waniak-Michalak, Perica, Leitoniene, 2022).

2.1 pav. Misijos siekimo modelis

Taip pat labai svarbu apgalvoti, kaip organizacijos veikla bus viešinama visuomenei ir kaip ji pasieks suinteresuotąsias šalis. Tam gali būti pasitelkiami įvairūs elektroniniai resursai: socialinė medija, tinklalapiai ar laidos. Tačiau taip pat gali būti naudojami ir tradiciniai metodai: kontaktiniai susibūrimai, seminarai, užsiėmimai ir kt. Į pastarąjį aspektą itin svarbu atsižvelgti NVO atskaitomybės ir skaidrumo kontekste, todėl prie jo dar bus sugrįžta sekančiose darbo skiltyse (Waniak-Michalak, Perica, Leitoniene, 2022).

Pagal šias, 2.1 paveiksle pavaizduotas NVO veiklos dedamąsias, galima daryti prielaidą, kad diferencijuojant daugeliu šių veiklos kintamųjų galima sudaryti nemažai NVO klasifikavimo modelių. Pavyzdžiui, LR nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme (2014), galima rasti NVO klasifikaciją pagal patį pirmąjį 2.1 paveiksle pateiktą kintamąjį – naudos gavėją, kuris, šiuo atveju, skirstomas į viešąjį bei grupinį:

- *grupinės naudos nevyriausybinė organizacija* – tai NVO, kurių vykdoma veikla sukuria pridėtinę naudą tik tos NVO dalyviams; arba
- *viešosios naudos nevyriausybinė organizacija* – priešingai nei prieš štai aptartos NVO, šios kuria naudą ne tik sau, bet ir visuomenei.

NVO gali būti skaidomos ir pagal kitą, 2.1 diagramoje taip pat nurodytą požymį – atliekamos veiklos tipą. Sayarifard‘as, Nazari‘s, Rajabi‘s, Ghadirian‘as, ir Sajadi‘s (2022) Irano valstybės NVO suskirstė į septynias grupes, visos jos pateiktos 2.2 paveiksle.

2.2 pav. NVO klasifikacija pagal vykdomą veiklą

Labai panašaus pobūdžio NVO tipus pagal veiklą pamini ir autoriai Kuruppu‘as, Dissanayake‘as, de Villiers‘as (2022). Tačiau jos tik trys ir kiek platesnės:

- 1) plėtros;
- 2) politikos propagavimo;
- 3) hibridinės.

Tačiau tai tikrai ne vienintelės galimos NVO klasifikacijos. Waniak-Michalak ir kt. (2022) savo moksliniame straipsnyje NVO suskirstė pagal visiškai skirtingus požymius nei prieš tai aptarti autoriai. Jie NVO suskirstė pagal keturis kintamuosius:

- teisinę formą (asociacija, viešoji įstaiga, paramos ir labdaros fondai, kt.);
- veiklos paplitimą (bendruomenės, miesto, valstybės, nacionalinės, tarptautinės NVO ir NVO kaip dalis tarptautinės NVO);
- NVO dydį:

- darbuotojų skaičius – iki 10, 50, 250 darbuotojų su savanoriais;
- vidutinės metinės pajamos – iki 2 mln. EUR (arba lygu), iki 10 mln. EUR (arba lygu);
- NVO gyvavimo amžius – iki 1 metų, nuo 1 iki 5 metų, nuo 5 iki 10 metų, virš 10 m.

Apibendrinant galima teigti, kad NVO, – tai begalė ne pelno siekiančių organizacijų, dirbančių visuomenės labui. Jos gali būti apibūdinamos ir klasifikuojamos labai įvairiai dėl egzistuojančios NVO įvairovės tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje. Tačiau geriausiai visą NVO supančią aplinką apibūdina Blank'o sudarytas ir Osterwalder'io (2016) patobulintas verslo modelis, pritaikytas NVO. Iš jo dedamųjų išplaukia ir dalis galimų NVO klasifikacijų pagal tokius požymius, kaip: paslaugos gavėjas, veiklos pobūdis ar nevyriausybinės organizacijos teisinė forma. Vienu esminių NVO bruožų galima laikyti jų pareigą atstovauti ir ginti visuomenės interesus.

Tačiau, tai nėra tiesiog savanoriška, nė kieno neprižiūrima veikla, – ši veikia, kaip ir kitų juridinių asmenų veikla, turi būti efektyvi, tikslinga, skaidri. Tai ypač galioja organizacijoms, kurios disponuoja labai dideliais finansiniais ištekliais. Kad tai būtų užtikrinama, finansavimą teikiančios bei gaunančios suinteresuotosios šalys pageidauja, kad organizacijos pateiktų atitinkamo lygmens atskaitomybę. Būtent atskaitomybės analizė įvairiais NVO aspektais pateikta sekančiame, 2.2 poskyryje.

2.2. Atskaitomybės vaidmuo NVO veikloje

Kaip ir NVO, taip ir jos atskaitomybės problematika egzistuoja jau gana senai. Po Šaltojo karo NVO vis daugiau pradėjo dalyvauti visuomenės gyvenime ir kritikuoti valdžios veiklą, jos sprendimus. Tačiau įsijautusi į „kontrolieriaus“ vaidmenį, NVO ne retai pamiršdavo save – vis dažniau visuomenė ir valstybinės institucijos pradėjo jomis nepasitikėti, todėl buvo raginamos imtis veiksmų didesnės atskaitomybės užtikrinimui. Taip pat pažymima, kad atskaitomybė turėtų apimti tris principus: skaidrumo, dalyvavimo ir atsakomybės (Hielscher, Winkin, Crack, Pies, 2017).

Ir nors atrodo, kad senai atsiradusi problema jau turėtų būti išspręsta – deja, ji vis dar itin aktuali šių dienų kontekste, net ir turint išsilavinusią visuomenę, aukštas moralės normas bei teisinį reglamentavimą, apibrėžiantį atskaitomybės reikalavimus NVO (Nazuk, Shabbir, 2018).

Taigi, siekiant išsiaiškinti, kokią poziciją NVO veikloje užima atskaitomybė, atliekama NVO atskaitomybės klasifikacijos bei jos užtikrinimo galimybių analizė.

2.2.1. Atskaitomybės apibrėžtis ir klasifikacija

Kalbant apie atskaitomybę, pirmiausia reikėtų susipažinti su atskaitomybės termino reikšme bei pabandyti suprasti, kas ją sudaro. Kaip vienas iš struktūros pavyzdžių gali būti Ebrahim'o (2016) aprašyti atskaitomybę sudarantys komponentai, kurie susideda iš:

- 1) skaidrumo – tai informacijos rinkimas, atskleidimas ir prieinamumas visuomenei;
- 2) atsakomybės – tai aiškus veiksmų pagrindimas ir atsakomybės prisiėmimas;
- 3) atitikties – šis komponentas apima faktų ir rezultatų tikrumą ir yra glaudžiai siejamas su skaidrumo komponentu;

- 4) vykdymo / pasekmių – apima galimas atsakomybes dėl skaidrumo, atsakomybės ar atitikties komponentų neišpildymo.

Tuo tarpu atskaitomybę, kaip sąvoką, galima apibūdinti, kaip organizacijai keliamų reikalavimų visumą, kurių laikymasis leistų informuoti finansuotojus ar vartotojus apie finansavimo panaudojimo efektyvumą ir tikslingumą (Van, 2019).

Tačiau, kokios atskaitomybės apibrėžtys dar gali būti sutinkamos mokslinėje literatūroje? Siekiant atsakyti į šį klausimą, kelios, kiek įdomesnės, atskaitomybės apibrėžtys pateikiamos 2 lentelėje.

2 lentelė. Atskaitomybės apibrėžtys

Autorius (-iai)	Atskaitomybės samprata
Lewis, Madon (2004)	„Organizacijos vientisumo palaikymas per dialogus tarp įvairių suinteresuotųjų šalių, tokių kaip: darbuotojai, klientai, valdytojai ar finansuotojai, kurie siekia padidinti NVO veiksmingumą.“
Kuruppu, Dissanayake, de Villiers (2022)	„Atskaitomybė yra nuolat besivystanti, chameleoną primenanti koncepcija, kuri prisitaiko prie skirtingų kontekstų.“
Cooley (2020)	„Atskaitomybė – lūkesčių turėjimas, ką organizacija turi gebėti paaiškinti, pagrįsti ir imtis.“

Kaip pastebima iš 2 lentelės, atskaitomybės supratimas autorių tarpe gana skiriasi. Kad atskaitomybė neturi vienos reikšmės nurodo ir M. Bovens‘as (2010), kuris analizuoja dviejų „atskaitomybės“ sąvokų analizės ir supratimo problematiką. Jo nuomone, atskaitomybė gali būti suprantama, kaip:

- 1) dorybės užtikrinimo priemonė; arba
- 2) mechanizmas.

Kad į atskaitomybę galima žiūrėti dvejopai: kaip į priemonę / įrankį arba, kaip procesą – savo moksliniame darbe mini ir autoriai K. L. Kingston‘as, C. Furneaux‘as, L. de Zwaan‘as, L. Alderman‘as (2019).

3 lentelė. Atskaitomybės supratimo, kaip dorovės / mechanizmo skirtumai.

Atskaitomybė kaip:	Dorybės užtikrinimo priemonė	Mechanizmas
Dėmesys į:	Organizacijos elgesį;	Santykius tarp organizacijos ir susijusių šalių;
	Veiklos vertinimą / priežiūrą;	Veiklos analitiškumą / aprašymą;
	Esminius standartus;	Susitarimų / santykių poveikį;
Tyrimo sritys:	Geras valdymas;	Politinė ir socialinė kontrolė;

Atskaitomybė kaip:	Dorybės užtikrinimo priemonė	Mechanizmas
Tyrimo dizainas	Priklausomas veiksnys;	Priklausomas veiksnys;
Svarbumas:	Teisėtumas;	Iškelti įvairūs tikslai;
Problema:	Netinkamas elgesys;	Nėra mechanizmų arba jie neveikia.

Remiantis mechanizmo koncepcija, atskaitomybė apima organizacijos ir suinteresuotųjų šalių tarpusavio santykių veikimo būdų analizę (Kingston et al., 2019; Bovens, 2010). Analizė atliekama, dažniausiai, politinės ar socialinės kontrolės tyrimų metu ir tiria „ar tokie santykiai apskritai egzistuoja, ar juos galima vadinti atskaitomybės mechanizmais, kaip šie mechanizmai veikia ir koks jų poveikis“ (Bovens, 2010, p. 961).

Atskaitomybės, kaip dorybės užtikrinimo priemonės, kontekste, priešingai, analizuojama pati organizacijos veikla, kaip laikomasi nustatytų teisės aktų bei suformuluotų esminių gero valdymo standartų (Bovens, 2010).

Požiūris į atskaitomybę gali būti klasifikuojama ir kitu kampu, būtent tokią atskaitomybės klasifikaciją nurodo O'Dwyer'is, Boomsma'nas (2015):

- primesta (angl. imposed);
- jaučiama (angl. felt);
- prisitaikanti (angl. adaptive).

Šios atskaitomybės formos nurodo, kad dalis atskaitomybės, – tai biurokratija, kurios taikymo dėl kontrolės reikalauja išorinės institucijos ir finansuotojai, tačiau egzistuoja ir jaučiama atskaitomybė, kuri grindžiama noru padėti, moralinių vertybių laikymusi ir savikontrole. O balansas tarp šių atskaitomybių – prisitaikanti atskaitomybė (O'Dwyer, Boomsma, 2015).

Van'as (2019) atlikdamas tyrimą išskyrė trijų atskaitomybės mechanizmų bei vietinių ir nevietinių nevyriausybinių organizacijų koreliaciją. Atskaitomybės mechanizmai yra šie:

- 1) aukštyn – globėjams;
- 2) žemyn – klientams;
- 3) vidinis – sau, NVO tikslams bei siekiams.

Ebrahim'o (2016) aiškinimu, vertinant NVO atskaitomybę turi būti atsakoma į du pagrindinius klausimus, kurie pateikti 2.3 pav. Būtent pirmąjį klausimą ir atspindi Van'o (2019) pateikta klasifikacija pagal komunikacijos kryptis. Anot Ebrahim'o (2016) pirmoji (aukštyn) klasifikacijos grupė parodo santykius su donoriais ir vyriausybe bei yra orientuoti į lėšų panaudojimą. „Žemyn“ mechanizmas atspindi santykius su paramos gavėjais, kuriems teikiamos prekės arba paslaugos. Tuo tarpu „vidinis“ mechanizmas, kuris atspindi horizontalią kryptį, yra orientuotas į „organizacijos atskaitomybę prieš savo misiją ir darbuotojus [...]“ (Ebrahim, 2016, p. 4).

Tyrimo metu buvo nustatyta, kad vietinės NVO daugiau dėmesio skiria klientams ir vidinei tvarkai bei neturėtų apsikrauti per didelę biurokratine našta, todėl orientuojasi į antrąjį ir trečiąjį atskaitomybės mechanizmus, kurie dalinai gali būti prilyginami O'Dwyer'io, Boomsma'no (2015) išskirtai jaučiamai ar prisitaikančiai atskaitomybei. Tuo tarpu nevietinėms NVO geriausiai sekasi taikyti „aukštyn – globėjams“ mechanizmą arba primestą atskaitomybę, kuri daugeliu atveju yra privaloma pagal teisės aktus (Van, 2019).

2.3 pav. Kam ir už ką atskaitingos NVO

Antrasis klausimas – „už ką?“ NVO yra atskaitingos pirmojo klausimo metu aptartiems suinteresuotiesiems, o atskaitomybė „už ką“ apima keturias dimensijas, kur atskaitomybė už finansus– teisingas lėšų gavimo ir panaudojimo atskleidimas bei sąžiningas apskaitos vedimas. Valdymas labiausiai koncentruojamas į vadovų darbą, sprendimų priėmimą ir kontrolę funkcijų atlikimą. Tuo tarpu veiklos dėmuo turi atskleisti pasiektus rezultatus ir būti atskaitinga už tai, ką duoda. O po misijos dedamąją slepiasi sukurta nauda visuomenei ar tikslinei grupei, kuri parodo, kiek buvo prisidėta prie socialinių problemų sprendimo ir kaip yra tobulėjama laiko perspektyvoje (Ebrahim, 2016).

Prieš tai aptartoms atskaitomybės apibrėžtims bei formoms pritaria ir Lewis'as su Madon (2004), kurie apibendrintai atskaitomybę išskiria į du požiūrius ir labai puikiai apipavidalina prieš tai analizuotų autorių koncepcijas, todėl bendrai:

- 1) į atskaitomybę gali būti žiūrima, kaip į taisyklių laikymąsi, pateikiant reikalaujamą informaciją finansuotojams. Daugiausia dėmesio skiriama, kad gauti ištekliai būtų naudojami tinkamai, o darbas, kurį jos atlieka – būtų atliktas veiksmingai. Kad tai užtikrintų, finansuotojai turi įdiegti priežiūros ir vertinimo mechanizmus;
- 2) bet egzistuoja ir kitas požiūris, kuris gali būti prilyginamas prieš tai aptartiems – „prijaučiamos“, „prisitaikančios“, „žemyn – klientams“ ar „vidiniam – sau, NVO tikslams bei siekiams“. Šiuo atveju, požiūris į atskaitomybę yra daug laisvesnis ir formuojamas per organizacijų socialinę savimone, etiką ir nuolatinį bendravimą.

2.2.2. NVO atskaitomybės užtikrinimo galimybės ir priemonės

NVO yra gana priklausomos nuo valstybės institucijų ir kitų išorinių finansuotojų. Tai puikiai parodo LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (2014) parengta Lietuvos NVO finansavimo schema, kurią sudaro:

1. narių mokesčiai;
2. GPM parama (2 proc., kuriuos gyventojai gali skirti kasmet);
3. savivaldybės biudžeto lėšos (įvairios rėmimo ir skatinimo programos);
4. valstybės biudžeto lėšos (lėšos iš ministerijų ir fondų);
5. kitos lėšos (NVO ūkinė – komercinė veikla, projektinė veikla, gyventojų aukos ir kt.).

Nors NVO, kaip jau aptarėme prieš tai, nėra taikomi tokie patys ar net panašūs atskaitomybės reikalavimai, kaip viešosioms ar privačioms organizacijoms, NVO nuolat turi būti atskaitinga suinteresuotosiems šalims pasirinkta apimtimi ir būdais. Vien dėl to, kad NVO yra priklausomos nuo išorinių finansavimo šaltinių – nesvarbu, ar tai valstybės ar privačios institucijos, ar pavieniai asmenys – NVO turi „pasiaiškinti“, kur ir kam panaudojo surinktas lėšas, nes nuo to priklauso pasitikėjimas jų veikla ir tolimesnio finansavimo užtikrinimas (Agyemang et al., 2019; Nazuk, Shabbir, 2018; Cooley, 2020).

Be prievolės atsiskaityti finansuotojams, NVO yra skatinamos atskleisti ir išorinių organizacijų, tokių kaip Nacionalinė ne pelno organizacijų taryba ar vieno didžiausių šaltinių, susijusių su ne pelno organizacijomis, – „GuidStar“, atskaitomybę. Visa tai skamba labai gerai, nes, atrodo, organizacijos pateikia visą informaciją ir inicijuoja arba vykdo skaidrią veiklą, tačiau kyla problema, kad „ne pelno organizacijos gali būti linkusios teikti per daug informacijos, susijusios su atskaitomybe, kad būtų išvengta pernelyg didelio finansuotojų tikrinimo ir pernelyg didelių klausimų iš išorės priežiūros agentūrų“, o tai ir vėl atitraukia organizacijos dėmesį nuo pagrindinės jų veikos (Cooley, 2020, p. 1429).

Literatūroje ir praktikoje galima sutikti įvairių atskaitomybės formų. A. Cooley’us (2020) literatūros analizės metu išskyrė dvi grupes, į kurias gali būti suskaidytos visos atskaitomybės formos, tai yra:

- funkcinė atskaitomybė – visa organizacijos veikla vertinama gana siaurai, visas dėmesys į trumpalaikę kiekybinę apskaitą. Orientuojamasi į veiklos srities ir valdymo organų iškeltų reikalavimų laikymąsi bei atskaitomybės užtikrinimą tik įtakingoms suinteresuotosiems šalims, nuošaly paliekant kitus suinteresuotuosius (Cooley, 2020; Bovens, 2010);
- holistinė (hierarchinė) atskaitomybė – ši atskaitomybės forma vertina organizacijos veiklą plačiau ir didelį dėmesį skiria iškeltų tikslų, misijos įgyvendinimui ir į sukurtą naudą suinteresuotosiems šalims (Cooley, 2020; Bovens, 2010). Ši atskaitomybės forma „<...> išryškina pasitikėjimą ir bendras vertybes tarp dalyvaujančių šalių ir atsižvelgia į platų suinteresuotųjų šalių ratą, o ne tik į hierarchinius viršininkus“. Taip pat laikoma, kad tai labiau „strateginio pobūdžio“ forma, kuri skatina „šalių supratimą, mokymąsi ir yra pagrįsta organizacijos rezultatais bei poveikiu“ (Cooley, 2020, p. 1425).

Taip pat yra išskiriami penki pagrindiniai bendrieji atskaitomybės mechanizmai (Kuruppu et al., 2022):

- 1) išorės ataskaitų teikimas;
- 2) veiklos vertinimas;
- 3) dalyvavimas priimant sprendimus;
- 4) savireguliacija;
- 5) socialinis auditas.

Ebrahim'as (2016) prie jau išvardytų mechanizmų prideda dar kelis, tai yra:

- atskleidimo indeksai;
- adaptacinis mokymasis.

Vienos populiariausių atskaitomybės formų – žodinis ir rašytis atsiskaitymas. Žodinis atsiskaitymas – tai dvipusiai dialogai su finansuotojais, kurių tikslas tobulinti atliekamų procesų efektyvumą. Tuo tarpu rašytiniais atskaitomybės dokumentais gali būti: metinės arba tarpinės atskleidimo ir veiklos vertinimo ataskaitos, kurių tikslas parodyti, kiek lėšų buvo surinkta ir panaudota, kokie buvo panaudojimo būdai, kokia gauta nauda iš paramos panaudojimo, ir ko buvo išmokta iš atlikto darbo (Agyemang et al., 2017; Van, 2019; Ebrahim, 2016). Tačiau viena iš pagrindinių ir neatsiejamų rašytinės atskaitomybės dalių – finansinė informacija pateikiama finansinėse ataskaitose (Espada, Pérez, Urquía- Grande, 2020; Van, 2019; Ebrahim, 2016).

Vienas iš atskaitomybės užtikrinimo būdų, be prieš tai aptartų, gali būti standartinės apskaitos vedimas. Tačiau šiuo atveju susiduriama su labai didele rizika, kad atskaitomybė bus pagrįsta apskaita, o ne apskaita vedama pagal atskaitomybę (Dillard, Vinnari, 2019). Tai reiškia – apskaita bus vedama taip, kad atspindėtų tokį rezultatą, kokį nori matyti suinteresuotosios šalys, o ne tokį, kuris yra iš tiesų. Tai labai pavojinga ir sunkiai kontroliuojama, tačiau sunkumai šiuo atveju yra ne tik NVO pusėje, o ir finansuotojų, kuriems pateikiama neteisinga informacija (Kuruppu et al., 2022).

Kaip viena iš alternatyvų standartinei, dvejetainiu įrašu pagrįstai apskaitai, gali būti ir trejybinio įrašo apskaitos vedimas. Vienas esminių veiksnių, lėmusių trejybinio įrašo atsiradimą, – tai blokų grandinės (angl. *blockchain*) technologijos atsiradimas (Kuruppu et al., 2022). Ji gali būti apibūdinama kaip: „paskirstyta skaitmeninė knyga, naudojama informacijai įrašyti ir dalytis tinkle“ (Bonson, Bednarova, 2019, p. 725). Šios grandinės esmė – informacijos decentralizacija, o pagrindiniai tikslai – užtikrinti visos informacijos prieinamumą prieigą turintiems asmenims bei informacijos nekeičiamumą, nes visi įrašai saugomi skirtingose vietose ir yra nekeičiami, o kiekvienas galimas pakeitimas užfiksuojamas laiko žyma (Helliari, Crawford, Rocca, Teodori, Veneziani, 2020; Bonson, Bednarova, 2019; Kuruppu et al., 2022).

Taip pat teigiama, kad ši blokų grandinės technologija daro reikšmingą įtaką atskaitomybei: „nors iš pradžių blokų sistema buvo pripažinta kaip technologija, kuria grindžiamas kriptovaliuta „bitkoinas“, jos gebėjimas pakeisti mokėjimų apdorojimą, sąskaitų faktūrų išrašymą, atsargų informaciją, sutartis ir kitus dokumentus taip pat turi reikšmingos įtakos apskaitai“ (Bonson, Bednarova, 2019, p. 726).

Tai pastebėjo ir didžiojo ketverto audito įmonės, kurios, kaip ir dar daugelis įmonių, jau dabar sėkmingai pradėjo taikyti šią sistemą savo veikloje, tačiau ši technologija dar nėra iki galo išdirbta ir turi begalę dar neatskleisto potencialo, kuris, tikėtina, turėtų reikšmingai pakeisti įvairių sektorių įmonių apskaitą ateityje (Helliard et al., 2020; Bonson, Bednarova, 2019; Kuruppu et al., 2022).

Blokų grandinės yra skaidomos į du tipus – leistinas (privatus) ir neleistinas (viešasis). Neleistinos blokų grandinės labiausiai išpopuliarėjo dėl jų pritaikymo ir naudojimo kriptovaliutoms, nes šio tipo blokų grandinės suteikia galimybę bet kam prisijungti prie tinklo ir sudarinėti sandorius tarp skirtingų šalių. Tuo tarpu neleistinos arba viešosios grandinės riboja informacijos dalijimąsi įgaliotoms šalims ir yra patogesnės įmonėms bei vyriausybinėms organizacijoms (Helliard et al., 2020; Bonson, Bednarova, 2019; Kuruppu et al., 2022).

Kaip teigia Kuruppu et al. (2022): „trigubo įrašo apskaitos sistemos yra įmanomos per leistinas grandines ir leidžia akimirksniu sekti operacijas bei saugiai atlikti nuolatinį auditą realiuoju laiku. Trigubo įrašo apskaita automatiškai suderina standartinę organizacijos dvigubo įrašo apskaitą kartu su „trečiaja knyga“ blokų grandinėje“ (p. 1720). O tai rodo, kad įmonė / organizacija, standartinės apskaitos vedimą papildomai prijungia prie blokų grandinės, kuri suteikia galimybę nepertraukiamai stebėti, tikrinti ir audituoti operacijas. Taip pat organizacijoms nereikia skirti papildomo darbo, išskyrus pradines lėšas ir darbo investicijas naujoms technologijoms diegti, todėl tai sumažina NVO krintančią atskaitomybės našą, bet tuo pačiu didina ir atskaitomybę suinteresuotosioms šalims (Helliard et al., 2020; Bonson, Bednarova, 2019; Kuruppu et al., 2022).

Šiuolaikiniame, moderniaame pasaulyje, kai viskas persikelia į internetą, atskaitomybės atskleidimas taip pat neturėtų aplenkti ir socialinės medijos bei jos kuriamų galimybių. Kaip teigiama literatūroje, „nuo interneto sprogimo 2000-ųjų pradžioje, dabartinė tendencija yra tokia, kad organizacijos susisiekiama su donorais, savanoriais, finansuotojais ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis ir demonstruoja aukštą skaidrumo lygį, naudojamos įvairius internetinius metodus“ (Slatten, Hollier, Stevens, Austin, Carson, 2016, p. 213).

Cooley et al. (2020) atlikęs mokslinės literatūros analizę nustatė, kad atskaitomybė, perteikiama per socialines medijas, gali būti sutinkama ir tokiais pavadinimais, kaip: „virtualioji atskaitomybė“ (angl. *virtual accountability*) ar „saityno atskaitomybė“ (angl. *web-based accountability*). Autorius taip pat savo darbe išskyrė keturis galimus atskaitomybės vertinimo modelius, tai yra:

- 1) internetinės atskaitomybės indeksas (angl. *Online Accountability Index*) – jis apima informacijos atskleidimą ir bendradarbiavimą. Kitaip tariant, parodo ar įmonė pateikia finansinius ir veiklos rezultatus bei koks yra suinteresuotųjų šalių įsitraukimas (Cooley, 2020);
- 2) atskleidimo indeksas (angl. *Disclosure Index*) – jis apima keturis pateiktos informacijos indikatorius: bendrinę informaciją, valdymo ir finansinę informaciją, informacijos pateikimą, ir santykinę duomenų bazę (Cooley, 2020);
- 3) atskaitomybės indeksas (angl. *Accountability Index*) – jis padeda vertinti trijų tipų atskaitomybę: finansinę, veiklos ir politinę (Daineli et al., 2013);
- 4) NPVAI – ne pelno siekiančių organizacijų virtualiosios atskaitomybės indeksas. Šis indeksas apima penkis vertinamus aspektus:

- a. prieinamumas – vertina, koks naršymo sistemoje sudėtingumas,
- b. įsitraukimas – koks socialinės medijos ir ataskaitų ryšys su organizacija,
- c. veikla – kiek pateikiama finansinės ir nefinansinės informacijos apie organizaciją (ataskaitos, akreditacijos, apdovanojimai),
- d. valdymas – apima informacijos atskleidimą apie įstatus, vadovų komandą, posėdžių protokolus ir santraukas,
- e. misija – informacija apie organizacijos strateginius planus, tikslus, vertybes (Cooley, 2020).

Pats išsamiausias iš visų išvardytų yra NPVAI indeksas, kuris pagal vertinamus aspektus atitinkamai gali būti prilyginamas ir prieš tai aptartiems funkciniam bei holistiniam požiūriams į atskaitomybę. Teigiama, kad: „prieinamumo ir veiklos dimensijos yra labiausiai suderintos su funkicine (hierarchine) atskaitomybės forma, o valdymas, įsitraukimas ir misija labiau siejami su holistine atskaitomybės forma“ (Cooley, 2020, p. 1426).

Apibendrinant galima teigti, kad NVO – organizacijos siekiančios teikti naudą visuomenei. Tiek pačios NVO, tiek jų veikla gali būti klasifikuojama labai įvairiai. Geriausiai visą NVO supančią aplinką apibūdina Blank'o sudarytas ir Osterwalder'io (2016) patobulintas verslo modelis. Atlikta literatūros analizė parodė, kad atskaitomybę daugelis supranta skirtingai, tačiau bendrai – tai NVO keliamų reikalavimų visuma ir vienas iš esminių veiksnių, kuris leidžia organizacijoms išlikti, nes nuo atskaitomybės lygio priklauso visuomenės pasitikėjimas ir, atitinkamai, veiklos finansavimas. Atskaitomybės formos taip pat yra įvairiai klasifikuojamos. Vieną tinkamiausių klasifikacijų, manoma, pateikia autoriai Dwyer'is ir Boomsma (2015): primesta, jaučiama ir prisitaikanti atskaitomybė. O viena esminių, vis dar aktualių, problemų – kaip užtikrinti tinkamą atskaitomybės lygį, neužkraunant NVO per didelės naštos. Todėl buvo aptartos įvairios galimos atskaitomybės formos, tarp kurių įvairūs vertinimo indeksai, kur pats plačiausias NPVAI indeksas, bei naujausių technologijų pritaikymas, keičiant dvejetainio įrašo apskaitą trejybiniu įrašu.

2.3. Skaidrumo koncepcija NVO veikloje

Gilinantį į NVO atskaitomybę ir jos atskleidimą, jokių būdu negalima pamiršti ir skaidrumo užtikrinimo, kuris leidžia užtikrinti veiklos sąžiningumą ar net efektyvumą (Cabedo et al., 2018). Taip pat, tai tarsi būtinoji sąlyga atliekant atskaitomybės vertinimo analizę, nes „norint įvertinti technologijos poveikį atskaitomybei, reikia išnagrinėti skaidrumą <...>“ (Slatten et al., 2016, p. 214). Todėl šiame skyriuje bus aptarta, kokie skaidrumo atskleidimo, skatinimo ir vertinimo būdai gali būti sutinkami mokslinėje literatūroje.

2.3.1. Skaidrumo svarba ir atskleidimo būdai

Skaidrumas neturi vienos, konkrečios sampratos bei vertinimo koncepcijos (Zhang et al., 2020). O apibendrinus anksčiau nurodytas skaidrumo sampratas galima laikyti, kad skaidrumas – tiesioginis kelias ir būtinas veiksnys visuomenės pasitikėjimo link.

Taip pat galima paminėti, kad kalbant apie skaidrumo koncepciją mokslinėje literatūroje, beveik visais atvejais, skaidrumas iš karto yra asocijuojamas su organizacijos finansine veikla. Tačiau

autoriai Meaux'as, Castillo-Díaz'as, Pradhan'as, Dayananda's, Balboa, Goodale'us,. Goodale'us (2021) nori atkreipti dėmesį, kad labai retai yra atsižvelgiama į tokius aspektus, kaip organizacijos žmogiškųjų išteklių valdymas – darbuotojų atrankos, skyrimai ar paaugštinimai, nuo kurių taip pat priklauso organizacijos skaidrumas bei visuomenės pasitikėjimas. Skaidrumas susijęs ne tik su tuo, kaip priimami sprendimai, bet ir su tuo – kas juos priima. Tam pritaria ir Waniak-Michalak ir kt. (2020) išskirdami vadovo svarbą NVO veikloje. Teigiama, kad: „rezultatai priklauso nuo vadovo altruizmo ir savanaudiškumo laipsnio“ (p. 175).

Skaidrumas, kaip ir atskaitomybė, gali būti klasifikuojami. Zhang'as ir kt. (2020) išskyrė du skaidrumo tipus – privalomąjį ir savanoriškąjį. Privalomasis skaidrumas – tai informacija, kurios pateikimo reikalauja įstatymai, o savanoriškasis – papildoma NVO suteikiama informacija visuomenei, kurios viešinimas pagal galiojančius teisės aktus nėra būtinas (Zhang et al., 2020). Tam pritaria ir Waniak-Michalak ir kt. (2020): „organizacijos atskaitomybę ir skaidrumą sukuria ne tik privalomi reglamentai, bet ir sektoriaus savireguliacija“, kurią NVO bando išpildyti skelbdamos reikiamą informaciją socialiniuose tinkluose bei interneto svetainėse (p. 187).

Būtent savanoriškas informacijos komunikavimas visuomenei apie gerąją NVO praktiką, veiklą, projektus, rezultatus „vaidina esminį vaidmenį trečiojo sektoriaus organizacijų skaidrumo strateginiame valdyme“ ir paliečia daugelį suinteresuotųjų šalių, kurios patiki NVO veikla bei teikia jai visokeriopą paramą (Herlinda, 2021, p. 6).

Kaip jau minėta prieš tai, tiek nuo atskaitomybės, tiek nuo NVO skaidrumo itin priklauso šių organizacijų finansavimas, kuris nėra pastovus. Remiantis priklausomybės nuo išteklių teorija, NVO informacijos atskleidimas – tai atsakas į išorės finansuotojų keliamus reikalavimus, kurie, ne retai, gali paskatinti ir neteisingos informacijos atskleidimą (Cabedo et al., 2018; Harris, Neely, 2021).

Tačiau finansavimo poreikis nėra vienintelė priežastis NVO skaidrumui didinti. Ortega-Rodríguez'as ir kt., (2020) iš viso išskyrė tris pagrindines priežastis, kodėl šiuo metu svarbu NVO užtikrinti veiklos skaidrumą. Šios priežastys yra:

- trečiojo sektoriaus augimas – nevyriausybinių organizacijų plėtra ir masto augimas didina ir sukčiavimo tikimybę, o aptikti sukčiavimo atvejai, kenkia ne tik pačioms organizacijoms, bet ir visam NVO tinklui šalies ar net pasaulio lygiu;
- nevyriausybinių organizacijų ir viešojo sektoriaus santykiai – labai dažnai vyriausybė įtraukia NVO į socialinių paslaugų (sveikatos, švietimo, žmogaus teisių) teikimą, kur NVO tampa vyriausybės „pagalbininke“ ir strateginiu partneriu ten, kur vyriausybė negali susitvarkyti pati. Už tai vyriausybė NVO teikia finansinę paramą;
- finansavimas – būtent finansavimas, kaip jau minėta anksčiau – viena pagrindinių priežasčių, dėl kurios vis dažniau atsigręžiama į NVO veiklą ir norima iki pat smulkmenų žinoti, ar lėšos buvo įsisavintos tinkamai ir efektyviai.

Taip pat šį priežasčių sąrašą papildė ir Herlinda (2021). Anot jos, NVO būtinas visuomenės supratimas ir parama, todėl skaidrumas – tiltas vedantis šio tikslo link: „tokio tipo organizacijoms reikalingas jų auditorijos palaikymas ir supratimas, kad galėtų įgyvendinti savo organizacinius tikslus, o norėdamos gauti tokią paramą, jos turi skaidriai bendrauti su savo auditorija.“ (Herlinda, 2021, p. 6).

Kai kalbama apie skaidrumo užtikrinimą, iš karto kyla klausimas – kaip tai įvertinti? Kokiais būdais nustatyti ir pamatuoti ar NVO yra skaidri bei kaip ją palyginti su kitomis NVO? Ortega-Rodríguez‘as, Licerán-Gutiérrez‘as, Moreno-Albarracín‘as (2020) išskyrė tris skaidrumo matavimo metodų grupes:

- 1) regresijos modeliai – kaip teigia autoriai, šiais modeliais siekiama nustatyti kelių elementų sąveiką: „šis metodas ieško skaidrumo ryšių su kitais kintamaisiais“. Vienas iš galimų tyrimų galėtų būti – ryšys tarp skaidrumo ir lėšų paskirstymo efektyvumo (p. 11);
- 2) Statistiniai testai – „šis metodas yra labiau aprašomoji analizė“ ir yra naudojamas siekiant „įprasminti tyrimo tikslus“. Šiam metodui priskiriami parametriniai (pvz. nepriklausomo imties t testas) ir neparametriniai testai (pvz. Pirson‘o chi kvadrato testas, Mann-Whitney U testas), (p. 11);
- 3) Indeksai – tai metodai, kuriais siekiama „patikimu ir nuosekliu matu apibendrinti kelis aspektus, rodančius NPO skaidrumo mastą“. Kaip pavyzdį galima išskirti skaidrumo ar atskleidimo indeksus (p. 11);

Tuo tarpu autoriai Douglas‘as ir Meijer‘is (2016), atlikę mokslinės literatūros analizę, išskyrė tris kriterijus, kuriais galima įvertinti atskleistos informacijos kokybę:

- 1) informacijos išsamumas – skaidrumas gali būti susijęs su tuo, kiek pateikta informacija išsami ir detali. Ji gali būti labai glausta apimanti tik pagrindus, tačiau gali būti išsami su kokybiniais ir kiekybiniais rodikliais;
- 2) informacijos spalvinimas – reikia atkreipti dėmesį ar pateikta informacija apie organizaciją yra šališka;
- 3) informacijos tinkamumas naudoti – skaidrumo aspektu, reikėtų įvertinti ar informacija atskleidžiama laiku, tuomet kai ji aktuali. Taip pat ar informacija gali būti prieinama ir lengvai suprantama eiliniam vartotojui.

Mokslinių darbų autoriai Cabedo ir kt., (2018) analizuodami NVO vykdomų projektų skaidrumą išskiria tris pagrindines vertinimo dimensijas, kurios labai panašios į prieš tai aptartus Douglas‘o ir Meijer‘io pateiktus kriterijus, ir tai yra:

- 1) techninės dalies vertinimas – ši dalis apima informacijos apie patį projektą konceptualizavimą, t. y. projekto pobūdžio, apimties, teritorinė taikymo srities nustatymas bei vertinimas, ar projektas atitinka organizacijos misiją ir tikslus;
- 2) finansinės dalies vertinimas – šioje dalyje siekiama surinkti kuo įmanoma išsamesnę informaciją ne apie visą turimą organizacijos finansavimą, tačiau apie konkrečiam projektui skirtas lėšas ir jų panaudojimą;
- 3) apimties vertinimas – po šiuo kriterijumi patenka projekto pasiektų rezultatų analizė ir sugeneruotos naudos visuomenei vertinimas, todėl šiuo aspektu siekiama nustatyti ar užsibrėžti tikslai buvo įgyvendinti, ar vis tik pagerinti visuomenės gyvenimo šiuo projektu nepavyko.

Anot autoriaus, šis skaidrumo indeksas taip pat yra ir veiklos vertinimo rodiklis, kadangi leidžia identifikuoti atskleidžiamos informacijos skaidrumo lygį bei sritis, kuriose NVO turėtų pasitempti:

„Skaidrumo indekso sudarymas iš skirtingų trijų dimensijų elementų leidžia ne tik analizuoti bendrą organizacijos vykdomų projektų skaidrumo lygį, bet ir leidžia vartotojui nustatyti aspektus, kurie galėtų būti patobulinami“ (Cabedo et al., 2018, p. 337).

Dar vienas potencialus NVO atskaitomybės skaidrumo įvertinimo būdas – Herlinda (2021) pateiktas NVO viešinamos informacijos socialiniuose tinkluose vertinimas pagal išskirtus devynis skaitmeninės žiniasklaidos skaidrumo principus, kur kiekvienas jų turi vienodą svorį bendrame vertinime – 11,11 balų, o maksimalus skaidrumo lygio įvertinimas lygus 100-tui balų. Skaitmeninės žiniasklaidos skaidrumo principai yra šie:

- 1) veiklos reglamentavimas – įvertinama ar organizacija teikia visuomenei informaciją apie vykdomą veiklą ir jos reglamentavimą;
- 2) socialinės misijos aiškumas ir atskleidimas – siekiama identifikuoti ar organizacija viešina informaciją apie savo socialinę misiją ir tikslus;
- 3) veiklos planavimas ir stebėseną – identifikuojama ar organizacija viešai skelbia informaciją apie jų finansuojamų projektų rezultatus bei teikia pažangos ataskaitas;
- 4) bendravimas – tikrinama, ar organizacija viešai skelbia metinę veiklos ataskaitą;
- 5) finansavimo skaidrumas – stebima, ar organizacija pateikia pagrindinius viešuosius ir privačius finansuotojus bei nurodo skirtas sumas;
- 6) finansavimo skaidymas – vertinama, ar organizacija pateikia visą informaciją apie finansavimo šaltinių įvairovę;
- 7) lėšų panaudojimo kontrolė – stebima, ar organizacija pateikia informaciją apie turimų lėšų kontrolę ir panaudojimą;
- 8) metinių ataskaitų teikimas ir teisinių įsipareigojimų vykdymas – tikrinama, ar organizacija pateikia metines finansines ataskaitas;
- 9) savanorištės skatinimas – vertinama, ar organizacija teikia informaciją apie esančius savanorius.

Įvertinus organizaciją pagal šiuos principus, nustatomas galimas bendravimo, skaidrumo ir geros praktikos lygis organizacijoje, kuris gali būti penkių lygių, kai žemiausias – nesaugus, o aukščiausias – idealus. Aukščiausias lygis parodo, kad organizacija skelbia visus skaidrumo principus ir gerą praktiką suinteresuotosioms šalims. Būtent tokią analizę autorė atliko tarp Meksikos ir Ispanijos nevyriausybinų organizacijų, o gauti rezultatai parodė, kad didžioji dalis NVO nesinaudoja arba labai minimaliai naudojasi socialiniais tinklais, o informaciją skelbia savo portaluose, kuriuose, priešingai nei socialiniuose tinkluose, nėra sąveikos su visuomene, o jos labai trūksta. Taip pat buvo išskirta, kad dauguma organizacijų skelbia ne visus skaidrumo principus, nors iš tiesų juos vykdo – tai patvirtina kai kurioms organizacijoms suteikti skaidrumo ir gerosios praktikos akreditavimo antspaudai (Herlinda, 2021).

Apibendrinant reikėtų pabrėžti, kad skaidrumas – nėra konceptas tik apie finansinius išteklius, tačiau tai taip pat apima ir organizacijos žmogiškųjų išteklių valdymą. Literatūroje taip pat galima sutikti ir du pagrindinius skaidrumo tipus – privalomasis ir savanoriškasis skaidrumas, kurio užtikrinimui

NVO dažniausiai naudojami socialiniais tinklais. Būtent savanoriškasis skaidrumas – efektyviausia priemonė siekiant pritraukti reikiamą finansavimą. Literatūros analizės metu taip pat atskleista, kad NVO skaidrumas svarbus ne tik dėl finansavimo gavimo, tačiau ir dėl augančio trečiojo sektoriaus veiklos masto bei NVO santykių su vyriausybe. Tačiau susiduriant su didelės priklausomybės nuo finansavimo aspektu, kyla rizika klaidingos NVO informacijos teikimui. Siekiant įvertinti NVO skaidrumo lygį, praktikoje taikomi įvairūs vertinimo metodai – regresijos modeliai, testai ar indeksai.

2.3.2. NVO skaidrumo poveikis suinteresuotųjų šalių pasitikėjimui

Kaip ir kiekvienas individas, taip ir kiekviena organizacija kuria ryšius ir lyg voratinklį mezga įvairius santykius su ją supančia aplinka. Kaip teigia autoriai Namisang'as, Kang'as, Rehman'as (2019): „NVO siekia užmegzti tvirtus ryšius su bendruomene, nes tai yra esminė jų paslaugų teikimo proceso sudedamoji dalis“ (p. 3). Todėl ne išimtis ir nevyriausybines organizacijas, kurioms, kaip jau buvo paminėta, reikalingas nuolatinis palaikymas ir parama, kurią jos gauna iš suinteresuotųjų šalių (Herlinda, 2021). Nes „<...> ne pelno organizacijos gali vykdyti savo labdaros misijas tik išlaikydamos visuomenės pasitikėjimą“, kurį užtikrina organizacijos valdymas ir veiklos skaidrumas (Harris, Neely, 2021, p. 195-196).

Tai patvirtina Becker'is ir kt., (2020) išskirdami NVO viešinamos informacijos svarbą suinteresuotųjų šalių pasitikėjimo kontekste: „<...> informacija apie patikimumą yra svarbiausias veiksnys, skatinantis pasitikėjimą“ (p. 192). O autorius Ebrahim'as (2016) nurodo, kad atskaitomybė ir pasitikėjimas yra tiesiogiai susiję, nes dažniausiai į atskaitomybę ir atsižvelgiama tuomet, kai atsiranda pasitikėjimą mažinančios problemos, pavyzdžiui – skandalai sektoriuje ar organizacijoje.

Pritarimu, prieš tai išsakytoms autorių nuomonėms, galima laikyti Farwell'o, Shier'o, Handy'aus (2019) bei Becker'io ir kt., (2020) nuomonę, teigiant, kad NVO labai priklauso nuo suinteresuotųjų šalių, nes tik labai patikima organizacija gauna „socialinę paramą piniginių ir savanoriškų įmokų forma“ (Becker et al., 2020, p. 189). Tačiau paramą gauti nėra taip lengva, kadangi ją reikia užsitarnauti, o tai padaryti galima per suinteresuotųjų šalių „tikėjimą organizacijos teisėtumu ir patikimumu“ (Farwell, Shier, Handy, 2019, p. 768).

Pasitikėjimas, kaip sąvoka ir reiškiny, literatūroje suprantamas įvairiai. Autoriai Belcheva, Braynova, Stoytchev'as, Zahariev'as (2018) pasitikėjimą apibūdina kaip mišinį tokių sąvokų, kaip: nuspėjamumas, pažįstamumas, bendradarbiavimas, naudingumas ar abipusiškumas. Taip pat išskiria, kad pasitikėjimas gali būti dviejų tipų:

- pažintinis arba racionalus pasitikėjimas – grindžiamas pasitikėjimu organizacija, remiantis turima informacija ir žiniomis apie ją bei suprantant galimas rizikas;
- emocinis pasitikėjimas – šis pasitikėjimas dažniausiai įgyjamas iš anksto ir siejamas su gerumu, vertybėmis ir emocijomis. Jis labai priklauso nuo organizacijos gebėjimo perteikti atsidavimą veiklai ir nuoširdumą, kuris, ne retai, gali būti apsimestinis.

Apžvelgus mokslinę literatūrą galima išskirti, kad, priešingai nei pažintinis (racionalus), pasitikėjimas, kuris kyla iš žinių, analizės ir stebėsenos – emocinis pasitikėjimas labiausiai išryškėja didelių stichijų, pandemijų ar ekonominių nelaimių metu, pavyzdžiui COVID-19 pandemijos metu. Ši pandemija paskatino žmones kooperotis ir remti nevyriausybines organizacijas, kurios padėjo vyriausybei kovoti su šiuo sunkumu. Didžioji dauguma suinteresuotųjų šalių, nors ir aukojo

negausiai, tai darė spontaniškai ir per daug nesigilindami į organizacijų veiklą, skaidrumą ir atskaitomybę (Li, 2021; Edelman trust barometer, 2022; Waniak-Michalak et al., 2022; Sayarifard et al., 2022). Lietuvoje, visuomenės emocinio pasitikėjimo augimas NVO pastebimas 2022 metais kilus karui Ukrainoje. Apie šio įvykio įtaką visuomenės pasitikėjimui NVO mokslinėje literatūroje rasti dar nepavyko ir tai viena iš sričių, kurios turėtų būti išanalizuotos ateityje. Emocinio pasitikėjimo augimą galima identifikuoti remiantis NVO įtakos augimu visuomenės gyvenime bei surinktų aukų dydžiu Ukrainai. Tai puikiai atspindi lėšų rinkimo akcija, kuri plačiai nuskambėjo tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje – per tris su puse dienos VŠĮ „Laisvės TV“ surinko 5 mln. EUR „bayraktar“ ginko įsigijimui, kai tuo tarpu visos šios organizacijos pajamos per 2021 m. siekė vos 1,5 mln. EUR (Laisvės TV, 2022).

Visuomenės pasitikėjimas NVO taip pat gali būti suprantamas ir kaip konkurencinis pranašumas rinkoje. Siekiant surinkti reikiamą finansavimą savo veiklai, organizacijos susiduria ir su pelno siekiančiomis bei vyriausybinėmis organizacijomis, kuriomis visuomenė, daugeliu atveju, linkusios pasitikėti mažiau nei NVO, todėl tai padeda didinti reikiamą finansavimą iš privataus sektoriaus, o ir vyriausybės tokias organizacijas, paremtas visuomenės pasitikėjimu, linkusios remti labiau (Farwell et al., 2019; Belcheva et al., 2018).

Autorių Belcheva ir kt. (2018) atliktas tyrimas parodė, kad NVO labiausiai pasitiki jaunimas bei aukštesnes (vidutines ar aukštas) pajamas gaunantys gyventojai. O pagrindiniai veiksniai formuojantys pasitikėjimą nevyriausybinėmis organizacijomis yra turėta patirtis susijusi su organizacijos veikla bei žiniasklaidos skleidžiama informacija. Pavyzdžiui Williams‘as ir kt. (2018) mano, kad augantis pasitikėjimas nevyriausybinėmis organizacijomis turi teigiamą įtaką socialinių tinklų naudojimuisi nelaimių metu.

Prie veiksmų, lemiančių pasitikėjimą nevyriausybinėmis organizacijomis, galima priskirti ir šių organizacijų veiklos tikslą bei formą – ne pelno siekimas. Šis organizacijų požymis, pasak autorių, daro įtaką NVO pasitikėjimui, kaip vienas iš teigiamų veiksmų, nes tai skatina tikėjimą darbu dėl pagalbos ir naudos visuomenei, o ne savanaudiškų – pelno – tikslų konkrečioms asmenims (Farwell et al., 2019).

Ne išimtis ir pasitikėjimui įtaką darantys netiesioginiai veiksniai, tokie kaip: „<...> kultūra, kitų žmonių nuomonė, ekonominė ir socialinė padėtis ar bendras pasitikėjimas privačiomis organizacijomis“ (Waniak-Michalak et al., 2020, p. 175). Arba įgimtas pasitikėjimas NVO, kurį sunku užsitarnauti, tačiau labai lengva sužlugdyti, nes tam užtenka kelių blogos reputacijos organizacijų arba blogąją patirtį atspindinčių įvykių. Šis, įgimtas pasitikėjimas, net ir pačiai skaidriausiai organizacijai kenkia, nes visuomenė linkusi blogąją praktiką prisiminti ir „prilipdyti“ visoms, tos srities organizacijoms (Becker et al., 2020).

Harris‘o, Neely‘aus (2021) atliktas mokslinis tyrimas tarp įvairių JAV nevyriausybinių organizacijų atskleidė, kad organizacijos, kurioms keliamas vyriausybės reikalavimas viešinti audituotas metines finansines ataskaitas, užtikrina didesnę skaidrumo lygį. O didesnis skaidrumo lygis daro įtaką geresniam organizacijos valdymui, aukštesniems veiklos rezultatams, didesniam darbuotojų profesionalumui bei stipresniam visuomenės pasitikėjimui jomis. Taip pat įdomu tai, kad organizacijos skaidrumo lygis apie generuojamus rezultatus, veikdamas visuomenės pasitikėjimą, taip pat lemia ir NVO gaunamų įnašų dydį. Nustatyta, kad skaidrioms organizacijoms visuomenės ir vyriausybės skiriama parama yra didesnė (Harris, Neely, 2021).

Tačiau reikėtų išskirti, kad skaidrumas bei atskaitomybės atskleidimas ne visuomet lemia visuomenės pasitikėjimą organizacija bei ne visuomet lemia jos galutinio sprendimo, paramos teikimui, priėmimą. Ši visuomenės elgesio bruožą galima pateisinti vienu iš prieš tai aptartų pasitikėjimo tipų – emocinis pasitikėjimas, kadangi šiai visuomenės grupei pasitikėjimas grindžiamas ne faktais ar teisine informacija, o emocijomis ir empatija (Farwell et al., 2019; Bekkers, Bowman, 2009; Belcheva et al., 2018).

Apibendrinant analizuotą literatūrą galima daryti prielaidą, kad tiek veiklos skaidrumo lygis organizacijoje, tiek pasitikėjimas NVO turi tiesioginę koreliaciją. O organizacijos skaidrumo lygis – vienas esminių veiksnių, lemiančių visuomenės pasitikėjimą NVO veikla. Skaidrumo lygis suinteresuotųjų šalių pasitikėjimą lemia tiek tiesiogiai – įgyjant asmeninę patirtį dirbant su NVO arba patiems vertinant jų veiklos rezultatus, tiek netiesiogiai – vieni ar kiti įvykiai pasiekia žiniasklaidą ar kitus suinteresuotuosius, kurie sėkmingai toliau dalijasi informacija bei daro teigiamą / neigiamą įtaką kitiems suinteresuotiesiems asmenims, o tai formuoja jų pasitikėjimą NVO. Todėl skaidrumo didinimas užtikrina mažesnę paslėptos informacijos mastą, kuris gali daryti neigiamą įtaką visuomenės pasitikėjimui bei leidžia NVO pasinaudoti pasitikėjimo pagalba gaunama nauda.

2.4. NVO atskaitomybės ir skaidrumo didinimo galimybės

Autoriai Farwell'as ir kt. (2019) savo moksliniame darbe apie pasitikėjimą Kanados NVO veikla, kaip vienus iš veiksnių, galinčių padidinti visuomenės pasitikėjimą bei atitinkamai NVO veiklos skaidrumą, išskyrė šiuos:

- NVO vadovų darbo užmokesčio „lubų“ nustatymas;
- labdaros mokesčių atskaitos panaikinimas / apribojimas;
- labdaros priežiūros institucijų įkūrimas.

Prie jų būtų galima pridėti ir akreditavimo sistemos diegimą ir taikymą, nes tai padeda visuomenei atsirinkti tarp patikimų ir mažiau patikimų ne pelno siekiančių organizacijų. Taip pat reikėtų pabrėžti, kad šalyse, kuriose taikoma ši sistema, pastebimas didesnis visuomenės pasitikėjimas akredituotomis organizacijomis, tačiau sutinkama atvejų, kad emocinio pasitikėjimo vedami asmenys akreditaciją linkę ignoruoti (Bekkers, Bowman, 2009).

Taip pat literatūroje galima rasti informacijos, kad viena iš problemų, galinčių daryti neigiamą įtaką neefektyviam organizacijų darbui socialiniuose tinkluose ir neleidžiančių didinti visuomenės pasitikėjimo bei atskaitomybės – vyresnio amžiaus asmenų negebėjimas naudotis naujausiomis technologijomis. Todėl elektroninės svetainės bei kiti socialiniai tinklai turėtų būti kuo paprastesni ir lengviau suprantami, kad tai būtų prieinama kiekvienam (Williams et al., 2018).

Tačiau jokių būdu negalima atsiriboti ir nuo pačių naujausių technologijų. Vyraujančiomis tendencijomis visuomenėje ir socialinėje medijoje, kaip tik, reikėtų nuolatos domėtis. Atkreipti dėmesį ir į socialinę mediją pažiūrėti kiek kitu kampu skatina Zogaj'us (2022) analizuodamas nevyriausybinį organizacijų sąsają su socialine žiniasklaida ir visuomenės pasitikėjimu:

„Socialinės žiniasklaidos rėmėjai yra gyvybiškai svarbūs, nes socialinės žiniasklaidos naudotojai (t.y. potencialūs aukotojai) stebi juos, žiūrėdami jų įrašus ir vaizdo įrašus, kad gautų patikimą

informaciją, o tai, savo ruožtu, sukelia teigiamas reakcijas, pvz., socialinės žiniasklaidos rėmėjo patarimų sekimą“ (Zogaj, 2022, p. 3-4).

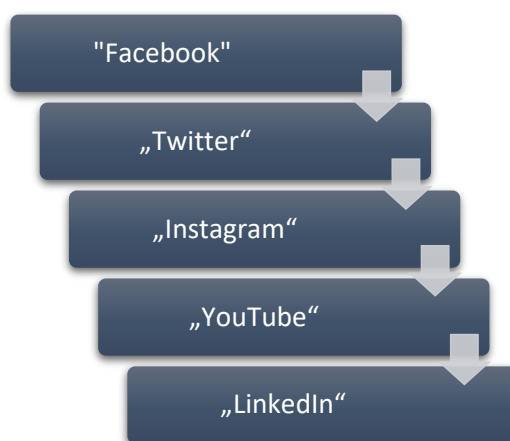
Sutinkama nuomonių, kad prisitaikydama prie naujausių tendencijų NVO efektyviai pritraukti visuomenės dėmesį ir informuoti apie savo veiką ir gerąją praktiką gali per nuomonės formuotojus, kurie dar geriau visuomenėje žinomi kaip „influenceriai“. Tačiau tai daryti taip pat reikėtų atsargiai – tiek visuomenė, tiek NVO turi pasirinkti nuomonės formuotojus, kad jie nepablogintų NVO reputacijos ir pasitikėjimo ja, o visuomenė neturėtų „aklai“ pasitikėti skleidžiamu turiniu, kuris ne retai, taip pat, gali būti apgaulingas ir nesąžiningas (Zogaj, 2022; Becker et al., 2020).

O vienas iš mokslinės literatūros pagrindimų, kodėl egzistuoja nesąžingos ir „patobulintos“ NVO informacijos sklaida viešojoje erdvėje – tai, kad „ne pelno siekiančių organizacijų informacijos aplinka yra mažos rizikos / sąnaudų aplinka, todėl ne pelno organizacija gali pateikti pernelyg rožinę finansinę ir (arba) poveikio informaciją“ (Harris, Neely, 2021, p. 214).

Apibendrinant analizuotą literatūrą galime interpretuoti, jog didžioji dauguma būdų, skatinančių NVO atskaitomybės atskleidimą ir skaidrumo didinimą, – siejami su socialiniais tinklais bei internetinės erdvės naudojimo didinimu bei efektyvinimu. Tai leidžia užmegzti artimesnį ryšį su suinteresuotosiomis šalimis (ypač donorais) bei skleisti gerąją veiklos praktiką, kuri taip pat didina visuomenės pasitikėjimą nevyriausybinėmis organizacijomis. O tai, kaip parodo atlikti tyrimai, taip pat tiesiogiai lemia NVO gaunamų įnašų dydį.

2.5. Socialinių tinklų poveikis NVO atskaitomybei ir skaidrumui

Internetinė erdvė ir sparčiai auganti socialinių tinklų bendruomenė skatina ir nori / nenori įtraukia į savo veiklą ir ne pelno siekiančias organizacijas. Vienos jų gali tai traktuoti kaip grėsmę, skatinančią būti dar labiau „matomiems“ ir reikalaujančią papildomų išteklių. Tačiau egzistuoja ir kita organizacijų dalis, kuri sugeba socialinius tinklus išnaudoti pridėtinės vertės kūrimui, gerosios praktikos viešinimui, reikiamam finansavimui skatinti ir, kaip aptarta anksčiau – tai gali būti ir kaip vienas iš būdų NVO skaidrumui didinti. Kuria iš šių organizacijų būti ir kaip pasinaudoti socialiniais tinklais, pasirenka pačios tiek pelno, tiek ne pelno siekiančios organizacijos (Zogaj, 2022; Becker et al., 2020; Harris, Neely, 2021; Li, Shin, Sun, Kim, Qu, Yang, 2021).

2.4 pav. Dažniausiai sutinkamos socialinės medijos platformos

Analizuojant socialinių tinklų poveikį NVO veiklai, pirmiausia reikėtų susipažinti su dažniausiai naudojamomis socialinių tinklų platformomis. Remiantis analizuota literatūra (Nageswarakurukkal,

Gonçalves, Moshtari, 2020; Rashid, Idris, Zulkiflee, Yahaya, Ramesh, 2021; Di Lauro, Tursunbayeva, Antonelli 2019; Namisango, Kang, Rehman, 2019) egzistuoja begalė socialinių platformų – vienos jų žinomos plačiau, kitos sutinkamos daug rečiau. Tačiau apibendrinant galima išskirti penkias, pagrindines socialinės medijos platformas, kuriomis dažniausiai naudojasi NVO – jos pateiktos 2.4 pav.

Komunikacija per socialinius tinklus, šių dienų aktualijomis, vis dažniau bando pakeisti nusistovėjusias komunikavimo priemones – pokalbius „akis į akį“ arba telefoninius skambučius. Taip pat, atitinkamai, kelia vis didesnius bendravimo su suinteresuotosiomis šalimis lūkesčius nevyriausybinėms organizacijoms. Literatūroje sutinkama teiginių, kad socialiniai tinklai teigiamai veikia NVO skaidrumą, kadangi jų atsiradimas ir pritaikymas suteikia galimybes diegti naujoves ir padidinti organizacijos skaidrumą. Taip pat išskiriama, kad socialiniai tinklai prisideda prie komunikacijos gerinimo, nes tai, - „<...> pakeitė organizacijoms ryšį su suinteresuotosiomis šalimis leisdamas joms gauti realiu laiku grįžtamąjį ryšį apie organizacijos pranešimus ir dalyvauti pokalbiuose“ (Bellucci, Manetti, 2017, p. 874).

Taip pat, remiantis autorių Li ir kt. (2021) atlikta tyrimų analize, socialinės medijos sukuria galimybes ir leidžia organizacijoms „<...> padidinti savo matomumą ir sutelkti išteklius <...>“ bei „<...> palengvina NVO informacijos kūrimą, sklaidą ir propagavimą“. Taipogi, remiantis prieš tai aptarta visuomenės pasitikėjimo ir informatyvumo svarba, galima teigti, kad socialiniai tinklai padeda organizacijoms viešinti informaciją apie savo vykdomą veiklą ir jos skaidrumą – taip yra patenkinami suinteresuotųjų šalių lūkesčiai, o tai skatina geresnę visuomenės požiūrį ir didesnę pasitikėjimo lygį nevyriausybinėmis organizacijomis (Li et al., 2021, p. 2).

Prieš tai aptartų autorių nuomones dalinai galima susisteminti remiantis Namisango, Kang'o, ir Rehman'o (2019) atlikta analize, kurios metu buvo nustatytos ir išskirtos pagrindinės septynios funkcijos, kuriomis socialiniai tinklai pasitarnauja NVO veikloje. Tai yra:

- 1) ryšio ir santykių palaikymas, užmezgimas – socialinė žiniasklaida padeda kurti ryšius su tikslinėmis auditorijomis, suinteresuotosiomis šalimis ar rasti savanorius;
- 2) informacijos mainams – tai viena iš pagrindinių funkcijų, nes taip siekiama skleisti informaciją apie vykdomą veiklą, svarbią informaciją visuomenei ar socialines problemas;
- 3) bendravimui – siekiama užmegzti ilgalaikius santykius su auditorija, išlaikyti artimesnį ryšį, vystyti diskusijas;
- 4) kūrybai bei inovacijoms – NVO, kaip ir kitos organizacijos, teikia tam tikras prekes ir / ar paslaugas, kurios gali būti tobulinamos bendruomenės pagalba, taip pat gali būti gaunama reikiama pakalpa priimant tam tikrus sprendimus;
- 5) bendruomenės subūrimui – socialiniai tinklai padeda kurti įvairias paramos ar savanorių grupes ar stabilią auditoriją;
- 6) kolektyviniams veiksams – suburtai auditorijai organizuojami renginiai, lėšų rinkimo akcijos, kviečiama kooperuotis ir prisidėti prie tikslų siekimo kartu;
- 7) reputacijai ir teisėtumui užtikrinti – reputaciją autoriai apibūdina kaip visuomenės turimus „įsitikinimus“ apie organizaciją ir jos vykdomą veiklą, todėl ši funkcija apima „matomumo

didinimą, veiksmų skaidrumo ir atskaitomybės užtikrinimą bei informacijos atskleidimo valdymą“ (Namisango, Kang, Rehman, 2019, p. 10).

Apibendrintai galima teigti, kad socialiniai tinklai NVO veikloje labiausiai naudojami siekiant įgyti ir palaikyti gerus santykius su visuomene bei skleisti norimą informaciją apie veiklą ar socialines problemas. O visa tai daroma užtikrinant atskaitomybės skaidrumą, nes nuo jos priklauso ir visuomenės pasitikėjimas NVO (Namisango, Kang, Rehman, 2019).

Panašią nuomonę išdėsto Rashid'as ir kt. (2021), kurie taip pat išskiria socialinių tinklų teigiamą poveikį NVO per „<...> darbų propagavimą, bendruomenės kūrimą, informacijos siuntimą ir jos gavimą“. O autorių atliktas tyrimas tarp sveikatos sektoriaus NVO įrašų COVID-19 pandemijos metu socialinėje platformoje „facebook“ bei jų sąveikos su surinktomis lėšomis parodė, kad NVO dažniausiai naudoja socialinius tinklus siekdamos viešinti lėšų rinkimo akcijas ir tai pasiteisina, kadangi buvo pastebėtas teigiamas ryšys tarp padarytų įrašų skaičiaus „facebook“ platformoje bei surinktų aukų sumos (Rashid et al., 2021, p. 149).

Kaip teigia autoriai Di Lauro, Tursunbayeva, Antonelli's (2019, p. 1), NVO veikla priklauso nuo „žmonių noro aukoti laiką ir pinigus“, todėl jų tikslas pasiekti kuo didesnę auditoriją ir aukojimą padaryti kuo paprastesnį – taip tausojant donorų laiką. Kaip viena geriausių alternatyvų aukojimui į „rankas“ – internetinis aukojimas (Di Lauro et al., 2019; Nageswarakurukkal et al., 2021). Autorių Di Lauro ir kt. (2019) atliktas tyrimas apie finansavimo rinkimą socialinių platformų pagalba atskleidė, kad tokia veikla socialiniuose tinkluose labiausiai išplito dėl COVID-19 pandemijos, nes dėl paskelbto karantino naudojimas internetu, taip pat ir socialiniais tinklais, šoko į neregėtas aukštumas. Taip pat atskleista, kad NVO įsitraukimas į socialines platformas ne tik padeda surinkti reikiamas lėšas, kaip teigė prieš tai analizuoti autoriai (Rashid et al., 2021), bet taip pat apima ir „<...> didesnę skaidrumą ir atskaitomybę, veiklumą, įsitraukimą bei geresnę organizacijos įvaizdį“ (Di Lauro et al., 2019, p. 1).

Reziumuojant galima teigti, kad COVID-19 pandemijos metu išaugusi informacinių technologijų naudojimo svarba neaplenkė ir NVO veiklos. Prisitaikydama prie visuomenės poreikių NVO vis dažniau naudojami socialinėmis medijomis, tokiais kaip: „Facebook“, „Instagram“ ar „Twitter“. Atlikta mokslinės literatūros analizė parodė, kad socialiniai tinklai teigiamai veikia NVO skaidrumą ir atskaitomybę, kadangi jų atsiradimas ir pritaikymas NVO veikloje sukuria galimybes diegti naujoves, gerina komunikavimo galimybes, nes sukuriama grįžtamasis ryšys. Taip pat socialiniai tinklai leidžia plačiau skleisti informaciją apie vykdomą veiklą bei efektyviau rinkti reikiamą finansavimą, o tai didina ne tik organizacijos skaidrumą ir atskaitomybę, bet ir įsitraukimą bei organizacijos įvaizdį.

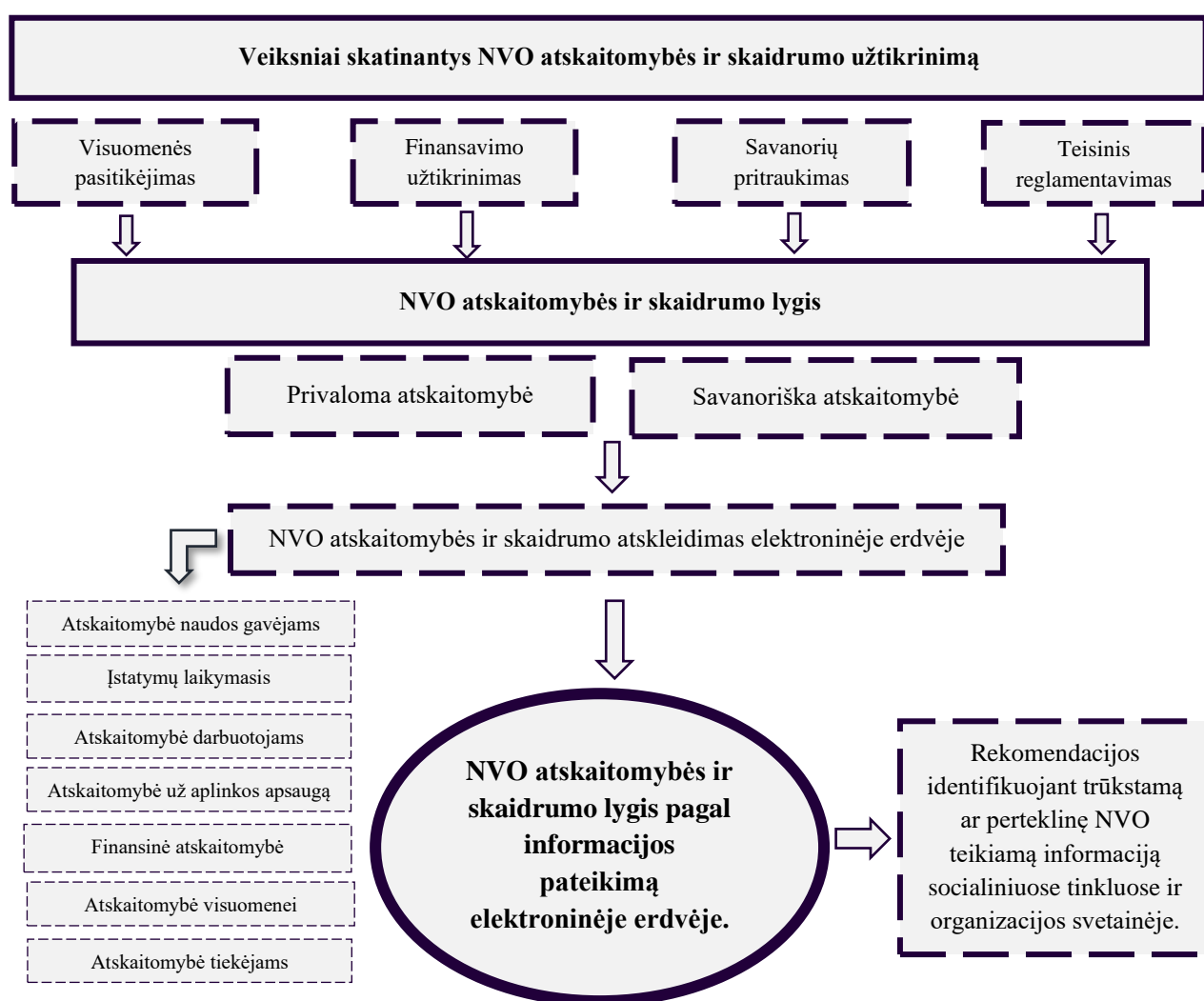
2.6. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo konceptualus modelis

Atlikta mokslinės literatūros analizė patvirtino, kad NVO veikla šių dienų kontekste nuolatos plečiasi ir užima itin svarbią vietą visuomenės gyvenime. Mokslinės literatūros pagalba buvo suformuotas konceptas NVO atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimo būtinumui pagrįsti. Tai atskleidžiama per atskaitomybės ir skaidrumo įtaką NVO veiklai bei suinteresuotųjų šalių pasitikėjimui. Konstatuojama, kad reglamentuojamos ir savanoriškos atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimas–lemiamas veiksnys siekiant vykdyti veiklą ir gauti reikiamą finansavimą nepriklausomai nuo NVO

veiklos pobūdžio ar dydžio. Taip pat nustatyta, kad vienas pagrindinių būdų skaidrumui užtikrinti – socialinių tinklų naudojimas, tačiau mokslinėje literatūroje ši tematika dar nėra plačiai ištyrinėta.

Remiantis tuo, mokslinės literatūros analizės metu buvo nustatyta tyrimo problematika – atskaitomybės dviprasmiškumo bei skaidrumo didinimo per informacijos pateikimą socialiniuose tinkluose dilema, nes atskaitomybė – biurokratinė našta, tačiau tuo pačiu ir skaidrumo garantas.

Pagal atliktą mokslinės literatūros analizę ir iškeltą darbo problematiką buvo sudarytas NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo konceptualus modelis, kuris pateikiamas 2.5 paveiksle.

2.5 pav. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo konceptualus modelis

Konceptualaus tyrimo modelio esmė – nevyriausybinių organizacijų atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimą skatinantys veiksniai daro lemiamą įtaką NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygiui, kai pagrindiniais veiksniais laikomi: visuomenės pasitikėjimas NVO, siekis užtikrinti reikiamą finansavimą tiek iš juridinių, tiek fizinių asmenų, savanorių pritraukimas bei NVO veiklos teisinis reglamentavimas. Atskaitomybės ir skaidrumo lygio nustatymas skirtas privalomos ir savanoriškos atskaitomybės atskleidimo elektroninėje erdvėje ištyrimui. Dėl NVO teisinio reglamentavimo Lietuvoje, socialiniuose tinkluose bei oficialiose svetainėse pateikiamas savanoriškos informacijos kiekis gali skirtis lyginant su privaloma informacija. Atlikus tyrimą bus galima išskirti NVO teikiamą

perteklinę, atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimui reikalingą, informaciją arba priešingai – identifikuoti informaciją arba jos pobūdį, kurios labiausiai pasigendama.

Siekiant užtikrinti atliekamo tyrimo pakartojamumą, pagal pateiktą konceptualųjį modelį tolimesniuose moksliniuose darbuose, sekančiame skyriuje pateikiama NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo metodologija.

3. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo metodologija

Remiantis jau anksčiau aptartu NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo konceptualių modelių bei temos problematika, šiame skyriuje aprašoma tyrimo metodologija, kuri apima: tyrimo objektą, tikslą, uždavinius, analizuojamų NVO imtį, metodus, atlikimo laiką ir vietą. Skyriaus pabaigoje taip pat aptariamas ir tyrimo etikos aspektas.

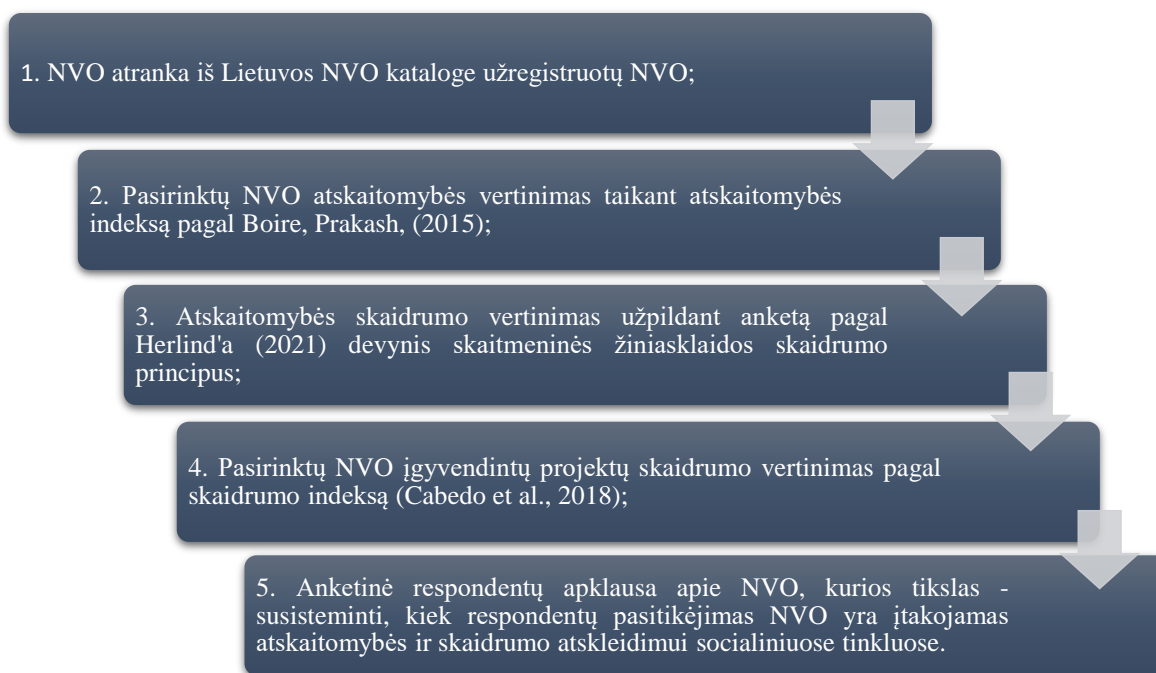
Tyrimo objektas: Socialinės paskirties NVO atskaitomybė ir skaidrumas.

Tyrimo tikslas: ištirti socialinės paskirties NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygį elektroninėje erdvėje bei jo santykį su visuomenės pasitikėjimu NVO.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti analizuojamų NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygį apskaičiuojant atskaitomybės ir skaidrumo indeksus bei atliekant anketinį vertinimą;
2. Palyginti gautus rezultatus tarp analizuojamų NVO nustatant jų skirtumus / panašumus ir galimas priežastis;
3. Ištirti ryšį tarp respondentų pasitikėjimo NVO bei atskaitomybės ir skaidrumo atskleidimo lygio elektroninėje erdvėje;

Siekiant tyrimo vientisumo bei tikslo ir iškeltų uždavinių įgyvendinimo – sudarytas tyrimo modelis, kuriuo bus vadovaujama viso tyrimo metu. Tyrimo modelis pateikiamas 3.1 diagramoje.

3.1 pav. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo modelis

- 1) **Tyrimo imtis.** Tyrimo imtį sudaro keturios socialinės paskirties nevyriausybines organizacijos:
 - „Sotas“;

- „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“;
- „Maisto bankas“;
- „Moterų informacijos centras“.

NVO atrenkamos naudojant NVO katalogą, kadangi tai vieta, kur galima rasti didžiąją dalį Lietuvoje registruotų NVO. Šioje vietoje konceptualizuojama finansinė ir ne finansinė informacija apie organizacijas, taip pat, organizacijos suskaidomos pagal požymius ir kriterijus, o tai gana patogu atrankai. NVO atranka atliekama pagal šešis kriterijus:

- NVO veiklos sritis: remiantis esame socialine, ekonomine ir politine padėtimi, kai visuomenė susiduria su COVID – 19 pandemija, karu Ukrainoje, pabėgėliais bei kitais sunkumais, pasirinkta analizuoti socialinės paskirties NVO, kurios šiuo metu aktualiausias;
- finansinės informacijos atkleidimas: siekiant analizuoti NVO pateikiamą informaciją, buvo pasirenkamos tik tos NVO, kurių finansinę informaciją galima rasti elektroninėje erdvėje;
- veiklos informacijos atskleidimas: kaip ir su finansine, taip ir su veiklos informacija – pasirenkamos NVO, kurių veiklos ataskaitas galima rasti elektroninėje erdvėje;
- ar priimami savanoriai: tyrimas, kaip vieną iš veiksmų atskaitomybės ir skaidrumo lygiui, apima ir savanorių aspektą, todėl buvo pasirenkamos tik tos NVO, kurios priima savanorius;
- veiklos gyvavimo trukmė: šis kriterijus pritaikytas siekiant susiaurinti atrinktų NVO apimtį, pasirinktos buvo ilgiausiai veikiančios NVO (21-30 m.), darant prielaidą, kad jų veikla, įskaitant atskaitomybę ir skaidrumą, jau turėtų būti pilnai susiformavę bei yra geriau žinomos visuomenei;
- darbuotojų skaičius: NVO suskaidytos į dvi grupes – iki 10 darbuotojų ir daugiau nei 10 darbuotojų. Darant prielaidą, kad šios NVO yra didesnės ir turi daugiau žmogiškųjų resursų atskaitomybei ir skaidrumui užtikrinti, pasirinktos buvo NVO, kuriose dirba daugiau darbuotojų.

Tyrimo metodai. Turinio analizės būdu atrenkami tyrimo metu naudojami kokybiniai bei kiekybiniai tyrimo metodai. Antrame – ketvirtame tyrimo etapuose, siekiant įvertinti NVO atskaitomybės bei jos skaidrumo lygį elektroninėje erdvėje, taikomi kokybiniai tyrimo metodai – atskaitomybės indeksas, skaidrumo indeksas, projektų skaidrumo indeksas, o paskutiniame etape – kiekybinis tyrimas, anketinė respondentų apklausa.

Atskaitomybės indeksas skaičiuojamas ir vertinamas pagal Boire's ir Prakash'o (2015) pateiktą klausimyną šiais aspektais: atsakomybė naudos gavėjams, darbuotojams, donorams, visuomenei, tiekėjams ir aplinkai. Indeksui apskaičiuoti iš viso išskiriami 33 kriterijai, kurie sugrupuoti pagal atsakomybės grupes. Visi kriterijai pateikiami 1 priede. Kiekvienam kriterijui, atsižvelgiant į randamą informaciją socialiniuose tinkluose, priskiriamas 0 arba 1 balas, kur: 0 – tokios informacijos nėra, 1 – ši informacija yra. Bendrai, organizacija pagal šį indeksą gali surinkti 33 balus.

Panašiu principu, kaip ir atskaitomybės indeksas, atliekamas anketinis atskaitomybės skaidrumo vertinimas pagal Herlinda (2021) devynis skaitmeninės žiniasklaidos skaidrumo principus. Šis tyrimo metodas detaliau jau aprašytas šio darbo 2.3.1 poskyrio pabaigoje.

Įgyvendintų projektų skaidrumo indeksas pagal Cabedo ir kt. (2018), taip pat aprašytas šio darbo 2.3.1 poskyryje. Šis indeksas nustatomas pagal įgyvendintus projektus bei juos įvertina trimis aspektais – techniniu, finansiniu ir apimties. Atskaitomybės skaidrumo indeksas apskaičiuojamas pagal formulę:

$$TI = \frac{\sum_{i=1}^{n_{TD}} TDI_i + \sum_{j=1}^{n_{FD}} FDI_j + \sum_{k=1}^{n_{SD}} SDI_k}{n_{TD} + n_{FD} + n_{SD}} \quad (1)$$

čia TI – skaidrumo indeksas;

TDI_i – techninės dimensijos skaidrumo indeksas;

FDI_j – finansinės dimensijos skaidrumo indeksas;

SDI_k – apimties dimensijos skaidrumo indeksas.

Kiekvienos dimensijos skaidrumo indeksas apskaičiuojamas atskirai, taikant šias formules:

$$TDI_i = \frac{NTP(i)}{TNP} \quad FDI_j = \frac{NFP(j)}{TNP} \quad SDI_k = \frac{NSP(k)}{TNP} \quad (2)$$

čia NTP – projektų skaičius, kuriuose NVO atskleidžia techninę (i) / finansinę (j) / apimties (k) informaciją;

TNP – bendras NVO įvykdytų projektų skaičius.

Iš viso, skaidrumo indeksui skaičiuojama 11 elementų:

- Techninė dimensija: $TDI_1 - TDI_3$

TDI_1 – ar NVO pateikia projekto aprašymą;

TDI_2 – ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį (švietimas, socialinė pagalba..);

TDI_3 – ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas;

- Finansinė dimensija: $FDI_4 - FDI_7$

FDI_4 – ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius;

FDI_5 – ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;

FDI_6 – ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį;

FDI_7 – ar pateikiama informacija atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;

- Apimties dimensija: $SDI_8 - SDI_{11}$

SDI_8 – ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus;

SDI9 – ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus;

SDI10 – ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;

SDI11 – ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.

Būtent šie kokybiniai indeksai pasirinkti neatsitiktinai. Atskaitomybės bei skaidrumo (pagal Herlinda (2021) devynis skaitmeninės žiniasklaidos skaidrumo principus) indeksai labai panašūs ir skiriasi tik vertinimo kriterijų detalumu, todėl tai vienas kitą papildantys indeksai, kurių apskaičiuoti rezultatai, tikėtina, turėtų būti labai panašūs. Šie indeksai turėtų padėti identifikuoti sritis, kurioms atskleidžiamos informacijos trūksta labiausiai. Tuo tarpu, skaičiuojant ir analizuojant įgyvendintų projektų skaidrumo indeksą į atskaitomybę ir skaidrumą žvelgiama per informacijos turinio ir kokybės prizmę. Šiuo atveju, gilinamasi, ne tik kiek informacijos pateikia NVO, bet ir į tai, kiek pateikiama informacija yra naudinga, efektyvi ir koncentruota.

Apskaičiavus atskaitomybės ir skaidrumo indeksus, siekiant suprasti, kokį poveikį atskleidžiamos informacijos lygis daro visuomenės pasitikėjimui NVO, atliekama visuomenės anketinė apklausa internetu. Klausimynas pateikiamas 8 priede, o klausimų klasifikacija pagal informaciją, kurią tikimasi gauti iš atsakymų – pateikiama 4 lentelėje. Gautiems rezultatams atliekama palyginamoji analizė. Apklausos tyrimas atliekamas tarp Lietuvos gyventojų, kurie vyresni nei 15 metų. Remiantis LR statistikos departamento duomenimis, 2022 metais tokio amžiaus populiacija sudarė 1.828 mln. gyventojų. Naudojant apklausų kūrimo portalo „apklausa.lt“ skaičiuoklę, pritaikius prielaidas, kad apklausos tikimybė 99 proc., o paklaida 10 proc., apskaičiuota, kad reikiamas reprezentatyvios apklausos imties dydis – 166 respondentai.

4 lentelė. Anketinės apklausos klausimų klasifikavimas pagal paskirtį

Klausimų paskirtis	Klausimai
Respondentų charakteristikos sudarymui:	1. Kokia Jūsų lytis?
	2. Koks Jūsų amžius?
	3. Koks Jūsų statusas?
	4. Koks Jūsų išsilavinimas?
	5. Kur Jūsų gyvenamoji vieta?
Ryšio nustatymui tarp respondentų pajamų/santaupų balanso ir polinkio remti nevyriausybinės organizacijas:	6. Kokios Jūsų vidutinės mėnesinės pajamos (atskaičius mokesčius)?
	7. Koks Jūsų mėnesinių pajamų ir išlaidų santykis?
	11. Kada paskutinį kartą teikėte paramą (maistu, daiktais, pinigais ir pan.) nevyriausybinėms organizacijoms?
	12. Kaip dažnai teikiate paramą (maistu, daiktais, pinigais ir pan.) nevyriausybinėms organizacijoms?
Analizuojamų NVO žinomumo identifikavimui:	13. Ar skyrėte savo 1,2 proc. gyventojų pajamų mokesčio kokiais nors ne pelno siekiančiais organizacijai?
	8. Ar esate girdėję bent vieną iš šių nevyriausybinių organizacijų: VŠĮ „Sotas“; „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“; „Maisto bankas“; „Moterų informacijos centras“?
Respondentų naudojamų informacinių šaltinių analizei:	9. Iš kur žinote apie šias organizacijas?
	18. Kur dažniausiai ieškote informacijos apie nevyriausybines organizacijas?

Klausimų paskirtis	Klausimai
Visuomenės įsitraukimo į NVO veiklą vertinimui:	10. Ar esate dalyvavę nevyriausybinių organizacijų (NVO) veikloje?
	11. Kada paskutinį kartą teikėte paramą (maistu, daiktais, pinigais ir pan.) nevyriausybiniams organizacijoms?
	12. Kaip dažnai teikiate paramą (maistu, daiktais, pinigais ir pan.) nevyriausybiniams organizacijoms?
	13. Ar skyrėte savo 1,2 proc. gyventojų pajamų mokesčio kokias nors ne pelno siekiančias organizacijas?
	14. Į kokią visuomenės grupę orientuotą nevyriausybinių organizacijų veiklą remiate dažniausiai?
Veiksnių, lemiančių remti / neremti NVO, analizei:	15. Dėl kokių priežasčių neremiate nevyriausybinių organizacijų?
	17. Įvertinkite Jūsų sprendimo aukoti priėmimą.
	19. Kokia nevyriausybinių organizacijų atskleidžiama informacija Jums svarbiausia?
Veiksnių, lemiančių pasitikėjimą NVO, analizei:	16. Įvertinkite veiksnius, lemiančius Jūsų pasitikėjimą nevyriausybiniomis organizacijomis.
	20. Kokios informacijos, kuri padidintų Jūsų pasitikėjimą, apie nevyriausybines organizacijas dažniausiai pasigendate?
Visuomenės požiūrio į NVO veiklą ir jų svarbą vertinimui:	21. Kokia Jūsų, asmeninė, nuomonė apie nevyriausybines organizacijas?

Viso tyrimo metu duomenų analizei, skaičiavimams bei sisteminimui naudojama „Microsoft Excel“ skaičiuoklių programinė įranga.

Tyrimo laikas ir vieta. Kokybiniai tyrimai atliekami 2023 metų vasario mėnesį. Tyrimams naudojama informacija apie NVO, kuri pateikiama organizacijų socialiniuose tinkluose: „Facebook“, „LinkedIn“, „Instagram“, socialinėje erdvėje „YouTube“ bei organizacijų oficialiose interneto svetainėse.

Kiekybinis visuomenės apklausos metodas – internetinė apklausa, atliekama 2023 metų kovo mėnesį naudojant viešai prieinamą apklausų kūrimo portalą „apklausa.lt“.

Tyrimo etika: Tyrimo metu taikant apklausos metodą, anot Gaižauskaitės, Mikėnės, (2014) apklausos metu ir po jos būtina užtikrinti, kad respondentas yra:

- „<...> informuotas ir savanoriškai sutinka dalyvauti tyrime“;
- užtikrinamas „anonimiškumo ir gautos informacijos konfidencialumas“;
- patvirtinamas „žalos respondentams vengimas“ (Gaižauskaitė, Mikėnė, 2014, p. 45).

Siekiant tyrimo metu išpildyti šiuos kriterijus, apklausos pradžioje pateikiama esminė darbo informacija: tema, tikslas, problema. Apklausos klausimai glausti ir aiškūs, neapsunkinantys respondento bei nediskriminuojantys ar kitaip, neigiamai galintys paveikti respondentą. Tai leidžia respondentams laisvai pasirinkti, ar nori dalyvauti apklausoje. Taip pat pateikiama informacija, kur toliau bus naudojami susisteminti apklausos duomenys, o apklausa atliekama per visiems prieinamą

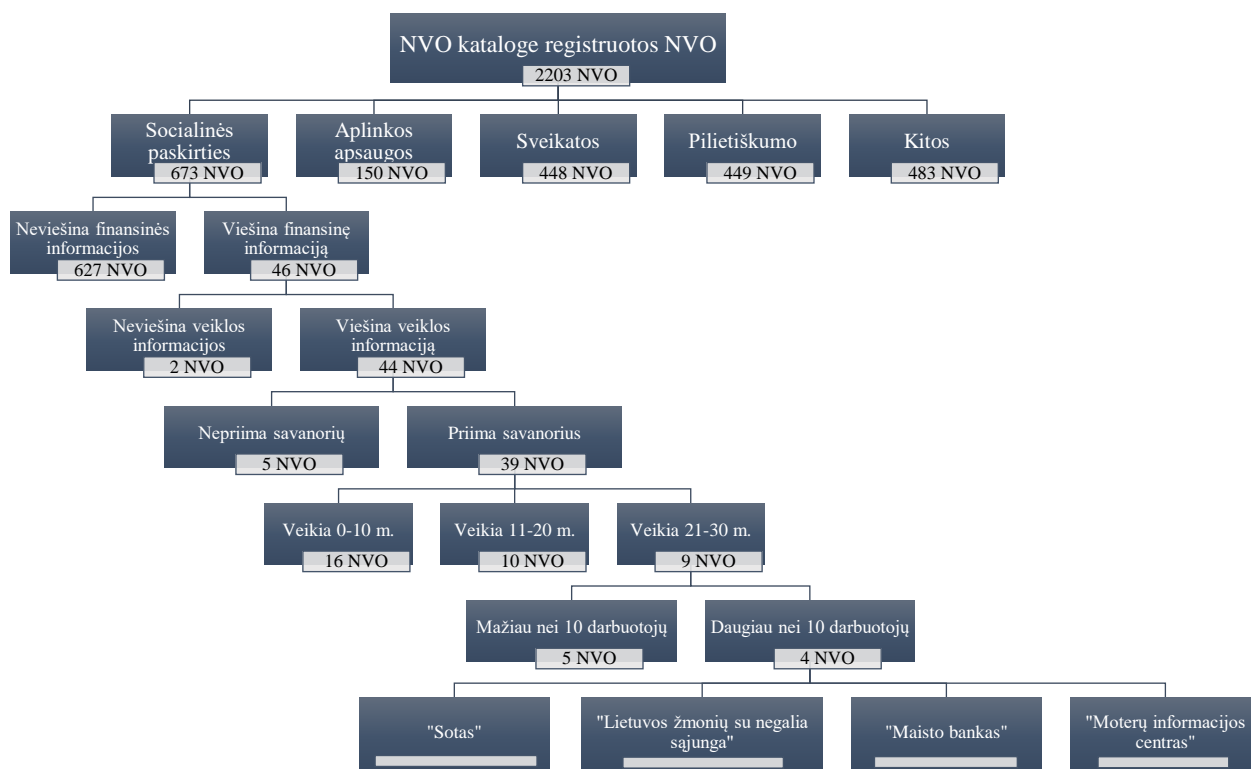
apklausų kūrimo portalą „apklausa.lt“, kur apklausos rezultatai kūrėjui pateikiami anonimiškai – taip užtikrinamas anonimiškumas ir konfidencialumas.

4. Lietuvos socialinės paskirties NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimas

Atrankos metu buvo išskirtos keturios NVO: „Sotas“, „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“, „Maisto bankas“ ir „Moterų informacijos centras“. Šiame darbo skyriuje analizuojamas šių nevyriausybinų organizacijų atskleidžiamos informacijos lygis elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose bei oficialiuose svetainėse. Pasirinkti kokybiniai tyrimo metodai turėtų padėti atsakyti į pagrindinį šio tyrimo klausimą – koks yra NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygis elektroninėje erdvėje. O tyrimo pabaigoje atliktos apklausos rezultatais padės išsiaiškinti – koks atskaitomybės ir skaidrumo santykis su visuomenės pasitikėjimu NVO.

4.1. Lietuvos socialinės paskirties NVO atranka ir pristatymas

Analizuojamų NVO atranka atliekama remiantis Lietuvos NVO kataloge registruotų NVO sąrašu. Tyrimo atlikimo metu, NVO kataloge iš viso buvo registruotos 2203 nevyriausybės organizacijos. Atrankos metu, taikant skirtingus kriterijus, iš viso buvo atrinktos keturios NVO. Detalizuotas atrankos procesas pateikiamas žemiau esančioje 4.1 diagramoje.

4.1 pav. Analizuojamų NVO atranka pagal kriterijus

Atrankos metu pritaikius veiklos srities, viešinamos finansinės ir veiklos informacijos bei savanorių priėmimo kriterijus analizuojamų NVO imtis susiaurėjo iki 39 organizacijų. Suskaidžius NVO pagal gyvavimo amžių buvo nuspręsta pasirinkti ilgiausiai (21-30 m.) veikiančias NVO, sprendimas priimtas darant prielaidą, kad šios organizacijos turėtų būti geriau žinomos visuomenei nei vėliau įkurtos NVO. Taip pat buvo išskiriamas darbuotojų skaičiaus kriterijus, kuris leidžia teigti, jog kuo daugiau darbuotojų – tuo organizacija didesnė, pritaikius šį kriterijų daugiau nei 10 darbuotojų turi keturios NVO, kurios ir bus analizuojamos tyrimo eigoje:

- 1) „Sotas“;
- 2) „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“;
- 3) „Maisto bankas“;
- 4) „Moterų informacijos centras“.

VŠĮ „Sotas“ – tai nevyriausybinė organizacija, kurios veikla orientuota į pagalbą šeimoms, vaikams bei jaunimui. Kaip teigiama organizacijos internetinėje svetainėje (www.sotas.org), VŠĮ „Sotas“ misija: „įtvirtinti žmogaus vertę, ypatingą dėmesį skiriant vaikų ir suaugusiųjų ugdymui.“ Taip pat nurodomi ir keturi organizacijos tikslai, kurie apima suinteresuotųjų šalių integracijos, švietimo bei organizacijos bendradarbiavimo su valstybinėmis institucijomis idėjas. O pagrindinės organizacijos teikiamos paslaugos:

- psichologų konsultacijos;
- globos centras – pagalba ieškant globėjų, įvaikinant ir įsivaikinant vaikus;
- tarptautinis įvaikinimas – bendradarbiauja įvaikinant Lietuvos vaikus su specialiaisiais poreikiais Italijos šeimoms;
- paslaugos šeimai – konsultacijos, mokymai, seminarai, paramos grupė;
- kitos paslaugos – vaikų dienos centras, stovyklos, konsultacijos dėl nepriklausomybių.

Organizacija „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga (LŽNS)“, kaip teigiama jų oficialioje internetinėje svetainėje (<https://www.negalia.lt>), tai – „savanoriška, nepriklausoma, nepolitinė, visuomeninė organizacija“. Organizacijos veikla yra orientuota į pagalbą žmonėms su negalia, kuria siekiama mažinti atskirtį bei integruoti neįgaliosius į visuomenės gyvenimą. LŽNS pagrindinės veiklos:

- viešosios aplinkos stebėjimas ir dėmesio atkreipimas į problemas (liftai, nepritaikyti įvažiavimai, parkavimo vietos neįgaliesiems ir kt.);
- rengiamos stovyklos, seminarai, paskaitos, pamokos mokyklose;
- organizuojamos viešinimo akcijos – vykdoma nelaimingų atsitikimų prevencija pasitelkiant nelaimės patyrusius asmenis;
- kooperacija su verslo sektoriumi – skatinama kurti darbo vietas bei didinti paslaugų prieinamumą neįgaliesiems.

Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, priešingai nei prieš tai aptartos organizacijos, turi labdaros ir paramos fondo juridinį statusą. Ši organizacija užsiima paramos maistu rinkimu bei paskirstymu sunkiai besiverčiantiems asmenims. Visa vykdoma veikla, kaip teigiama 2021 metų aiškinamajame rašte, siekiama propaguoti „atsakingą maisto vartojimą, racionalią mitybą, skatinti efektyvų išteklių naudojimą bei visuomenės solidarumą mažinant skurdą ir tausojant aplinką“ (Maisto bankas, 2021).

Asociacija „Moterų informacijos centras“ (MIC), tai – „nevyriausybinių moterų organizacija, dirbanti lyčių lygybės skatinimo, smurto prieš moteris įveikimo ir visuomenės švietimo srityse“ (Moterų informacijos centras, 2023). Organizacijos veiklą galima skaidyti į tris pagrindines veiklas:

- mokymų, paskaitų, seminarų rengimas;
- projektų ruošimas, koordinavimas ir administravimas;
- socialinių akcijų ir renginių organizavimas.

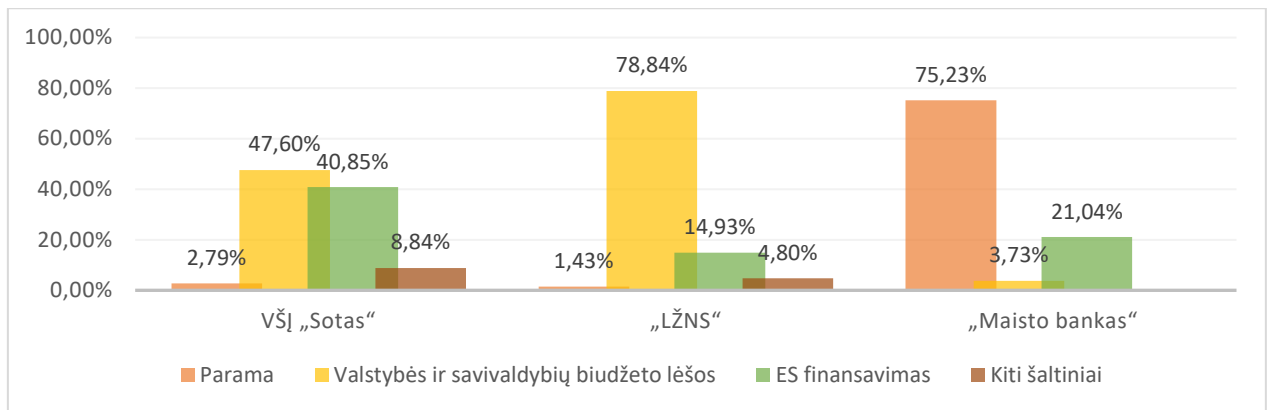
5 lentelė. Analizuojamų NVO palyginimas

<i>Ypatybė</i>	<i>„Sotas“</i>	<i>„LŽNS“</i>	<i>„Maisto bankas“</i>	<i>„Moterų informacijos centras“</i>
<i>Steigimo metai</i>	2002 m.	1995 m.	1996 m.	1996 m.
<i>Suinteresuotosios šalys</i>	Šeima, vaikai, jaunimas;	Negalių turintys Lietuvos gyventojai;	Nepasiturintys asmenys;	Moterys
<i>Pagrindinė veikla</i>	Globos funkcijos; įsivaikinant; užimtumas; švietimas.	centro pagalba vaikų tėvų	Paslaugų prieinamumo didinimas; informacijos sklaida;	Paramos maistu rinkimas ir paskirstymas. Lyčių nelygybės mažinimas rengiant mokymus, socialines akcijas; projektinė veikla.
<i>Darbuotojų skaičius (2021.12.31 d.)</i>	19 darbuotojų	43 darbuotojai	57 darbuotojai	15 darbuotojų
<i>Gautas finansavimas (2021 m.)</i>	586 062 EUR	563 217 EUR	16 495 639 EUR	525 388 EUR

Apibendrinant analizuojamų NVO veiklą galima teigti, kad visos gyvuoja jau pakankamai senai, nuo 1995-1996 metų, išskyrus VŠĮ „Sotas“, kuri savo veiklą pradėjo vėliausiai – 2002 metais. Visos organizacijos pagal veiklą dirba visuomenės labai teikdamos socialines paslaugas suinteresuotosioms šalims, kurios kiekvienoje organizacijoje yra skirtingos.

Kaip pateikta 5 lentelėje, pasirinktose organizacijose dirba nuo 15 iki 57 darbuotojų, neįskaitant savanorių, kurie nuolatos kinta. Mažiausiai darbuotojų 2021.12.31 dienos duomenimis turėjo „Moterų informacijos centras“, o daugiausiai – „Maisto bankas“. Pastaroji NVO turi ne tik didžiausią darbuotojų skaičių, tačiau taip pat ir įsisavina didžiausią finansavimą. Labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“ 2021 metais surinko beveik 16,5 mln. EUR finansavimą, kai tuo tarpu visos likusios NVO per metus surinko tik po 0,53-0,59 mln. EUR. (Žr. 5 lentelė).

4.2 diagramoje detalizuojama iš kokių finansavimo šaltinių buvo surinktas prieš tai paminėtas analizuojamų NVO 2021 m. biudžetas. Apžvelgus visų NVO finansavimo struktūrą, „Sotas“, „LŽNS“ ir „Maisto bankas“ finansavimo struktūrų palyginimui buvo išskirti keturi pagrindiniai finansavimo šaltiniai: gautos paramos iš fizinių ir juridinių asmenų, lėšos iš valstybės bei savivaldybių biudžetų, ES gauta parama bei kiti šaltiniai, kurie nepatenka į nei vieną iš trijų pirmųjų. Taip pat būtina paminėti, kad buvo lyginamos tik trys NVO, kadangi „Moterų informacijos centras“ neteikia detalesnės informacijos apie tai, iš kokių šaltinių buvo surinktas finansavimas.

4.2 pav. NVO finansavimo struktūra

Įvertinus NVO finansavimo struktūras pagal pateiktas grupes galima matyti, kad tiek VŠĮ „Sotas“, tiek „LŽNS“ organizacija didžiąją dalį pajamų gauna iš valstybės ir savivaldybės biudžeto, šis finansavimo šaltinis atitinkamai sudaro 47,76 proc. ir 78,84 proc. šių organizacijų metinio biudžeto. Tuo tarpu finansavimas iš paramos tose pačiose organizacijose yra labai mažas, jo struktūrinė dalis visose pajamose sudaro tik 1,43-2,79 proc. Visiškai priešinga situacija žvelgiant į labdaros ir paramos fondo „Maisto bankas“ finansus, kadangi net 75,23 proc. finansavimo surenkama iš paramos, o valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų šaltinio struktūrinė dalis finansinėse pajamose siekia tik 3,73 proc. Taip pat reikėtų paminėti, kad visoms NVO vykdyti veiklą padeda ir ES vykdomi įvairūs socialiniai projektai, finansavimas gautas iš šio šaltinio siekė 14,93 proc. - 40,85 proc. viso metinio NVO biudžeto.

4.2. NVO atskaitomybės lygio tyrimas pritaikant atskaitomybės indeksą

NVO atskaitomybės indeksas buvo vertinamas pagal Boire'o, Prakash'o (2015) sukurta metodiką, kurios esmė – įvertinti organizacijos teikiamą informaciją remiantis 33 klausimais, apimančiais septynis atskaitomybės aspektus. Taip pat reikėtų paminėti, kad klausimyne esantys 17 ir 18 kriterijai buvo pakeisti, nes autorių klausimyne jie apima klausimus apie IRS 990 formą, kuri Lietuvos Respublikoje nėra naudojama ir taikoma, todėl kriterijų vertinimas 0 balų – nebūtų tikslingas.

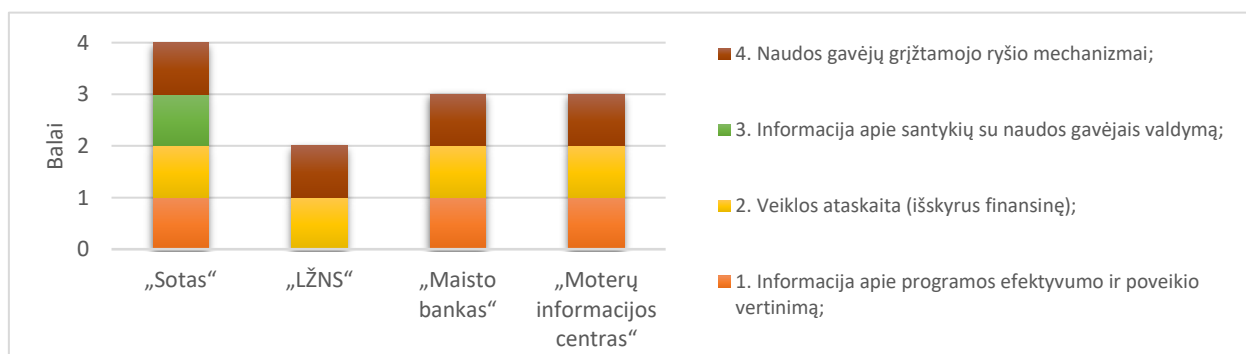
Pats pirmasis vertinimo aspektas – atskaitomybė naudos gavėjams. Duomenų rinkimas buvo pradėtas nuo VŠĮ „Sotas“, šios organizacijos atskleidžiama informacija šiuo aspektu buvo įvertinta maksimaliai – keturiais balais. Šie balai buvo skirti atsižvelgiant, kad organizacija pateikia pilną ir išsamią informaciją apie vykdomus projektus, jų būseną bei rezultatus tiek metinėje veiklos ataskaitoje, tiek einamuoju metu savo „Facebook“ paskyroje. Organizacijos pateikiamoje metinėje veiklos ataskaitoje, be informacijos apie projektus ir jų rezultatus, taip pat pateikiama informacija apie organizacijos misiją, viziją, tikslus, valdymo struktūrą bei planus ateinantiems metams. Taip pat, apžvelgiami ir kiti nefinansiniai pasiekimai, pavyzdžiui – įsitraukimas į tarptautines organizacijas, įdiegti kokybės standartai ar atstovavimo pasiekimai. Tarp šio aspekto vertinimo kriterijų – ir informacija apie santykių su gavėjais valdymas ir grįžtamojo ryšio kūrimas. VŠĮ „Sotas“ teigia, kad palaiko glaudžius santykius su naudos gavėjais, o iškilus nesklandumams – visuomet galima su organizacija susisiekti „Facebook“ paskyroje arba teikti paraišką / skundus numatyta tvarka. Ši tvarka detalčiai aprašyta jų internetinės svetainės skiltyje „Prašymai ir skundai“.

Asociacijos „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“ (toliau „LŽNS“) vertinimas tuo pačiu, pirmuoju, aspektus – ne toks geras, lyginant su „Sotas“. Šiai organizacijai buvo skirti du balai iš keturių galimų.

Vienas balas organizacijai buvo skirtas, atsižvelgus į pateiktą metinę veiklos ne finansinę ataskaitą bei periodinį informavimą apie vykdomą veiklą jų socialiniame tinklalapyje „Facebook“. Antrasis balas – už gavėjo grįžtamojo ryšio mechanizmo turėjimą ir naudojimą. Organizacija oficialioje elektroninėje svetainėje turi skiltį „atsiliepimai“, kuriame naudos gavėjai gali savotiškai bendrauti su organizacija, jiems užduodami klausimus bei rašydami atsiliepimus, į kuriuos atsakoma. Taip pat galima pastebėti, kad ši komunikavimo priemonė, panašu, veikia gana neblogai, nes šiuo metu ten galima rasti apie 60 atsiliepimų, kur paskutinis parašytas gana neseniai – prieš mėnesį. Kalbant apie likusius balus – organizacijai nebuvo skirtas balas už programos efektyvumo ir poveikio vertinimą, kadangi visuose šaltiniuose pateikiama tik kiekybinė informacija, apimanti: projektų skaičių, dalyvių skaičių, paskaitų skaičių, dalyvavusių neįgaliųjų skaičių ir kt. Tačiau jokios kokybinės informacijos apie šių projektų naudą – nepateikiama. Priešingai nei VŠĮ „Sotas“, asociacija „LŽNS“ nei vienoje iš turimų platformų taip pat neteikia jokios informacijos ir apie santykių su naudos gavėjais valdymą – už tai nebuvo skirtas ir antrasis balas.

Labai panaši situacija su atskaitomybe naudos gavėjams ir Labdaros ir paramos fonde „Maisto bankas“. Vertinant pateiktą fondo informaciją, organizacijai buvo skirti trys balai iš keturių galimų. Vienas balas, kurio trūksta iki maksimalaus įvertinimo, organizacijai nesuteiktas dėl informacijos, apie santykių su naudos gavėjais valdymą, nebuvimo. Bendrai, organizacija neteikia jokios informacijos apie galimybę su jais kontaktuoti bei spręsti ginčus, apart pateiktų kontaktų. Tačiau, neatsižvelgiant į tai, šiai organizacijai balas dėl gavėjų grįžtamojo ryšio mechanizmo buvo skirtas, nes su jais galima komunikuoti „Facebook“, „Instagram“ ar „LinkedIn“ svetainėse – tai galima patvirtinti ir asmenine patirtimi, kadangi bandant susisiekti su organizacija net po darbo valandų, atsakymas buvo gautas per mažiau nei 10 min. Na, o likę du balai organizacijai skirti už pateiktą veiklos ataskaitą, kurioje pabrėžiama ne tik kiekybinė informacija apie dalyvautų projektų skaičių, bet pateiktas ir efektyvumo bei poveikio vertinimas aplinkai, skurstantiems.

Taip pat, trimis balais buvo įvertinta ir organizacijos „Moterų informacijos centras“ atskaitomybė naudos gavėjams. Ši organizacija pateikia tiek finansinę, tiek ne finansinę veiklos ataskaitą, kurioje nurodoma kiekybinė ir kokybinė informacija apie įgyvendintus projektus. Su organizacija galima susisiekti įvairiais kanalais: „Facebook“, „Instagram“ socialiniuose tinkluose arba oficialioje svetainėje, kurioje sukurtas laukelis „Parašykite mums!“ arba paskambinus nurodytu telefonu. Tačiau, deja, jokios informacijos apie santykių su naudos gavėjais valdymą, kaip ir prieš tai aptartose dvejose organizacijos – nėra.

4.3 pav. NVO atskaitomybės lygis naudos gavėjams

Pirmojo atskaitomybės indekso aspekto apibendrinimui bei įvertinimui sudaryta 4.3 diagrama, kurioje pavaizduota, kaip balai už pirmuosius keturis kriterijus pasiskirstė tarp analizuojamų

organizacijų. Maksimalų balų skaičių surinko VŠĮ „Sotas“, mažiausias balų skaičius, dėl informacijos neteikimo apie veiklos poveikį suinteresuotiesiems bei santykių su naudos gavėjais valdymą, teko „LŽNS“ organizacijai. O „Maisto bankas“ ir „Moterų informacijos centras“ surinko po lygiai – 3 balus. Vieną balą šios organizacijos pradaro dėl tos pačios priežasties kaip ir „LŽNS“ – nepateikė informacijos apie santykių su naudos gavėjais valdymą.

Antrasis aspektas, analizuojamas atskaitomybės indeksui apskaičiuoti – įstatymų laikymasis. Šiuo aspektu tikimasi įvertinti, ar organizacija laikosi etikos reikalavimų lėšų rinkimui, kokias kitas organizacijas / iniciatyvas palaiko ir ar skelbia informaciją apie įstatymų laikymąsi. Pradedant nuo kriterijaus dėl etikos reikalavimų lėšų rinkimui, pirmiausia reikia apsibrėžti – kokie jie? Remiantis „Transparency international“, Lietuvos skyriaus (2008) skaidrumo pradžiamokslio duomenimis, etikos reikalavimai lėšų rinkimui apima VIII skyrių „Lėšų paieška“, kur esminiais punktais, pagal kuriuos vertinsime kriterijaus atitikmenį yra:

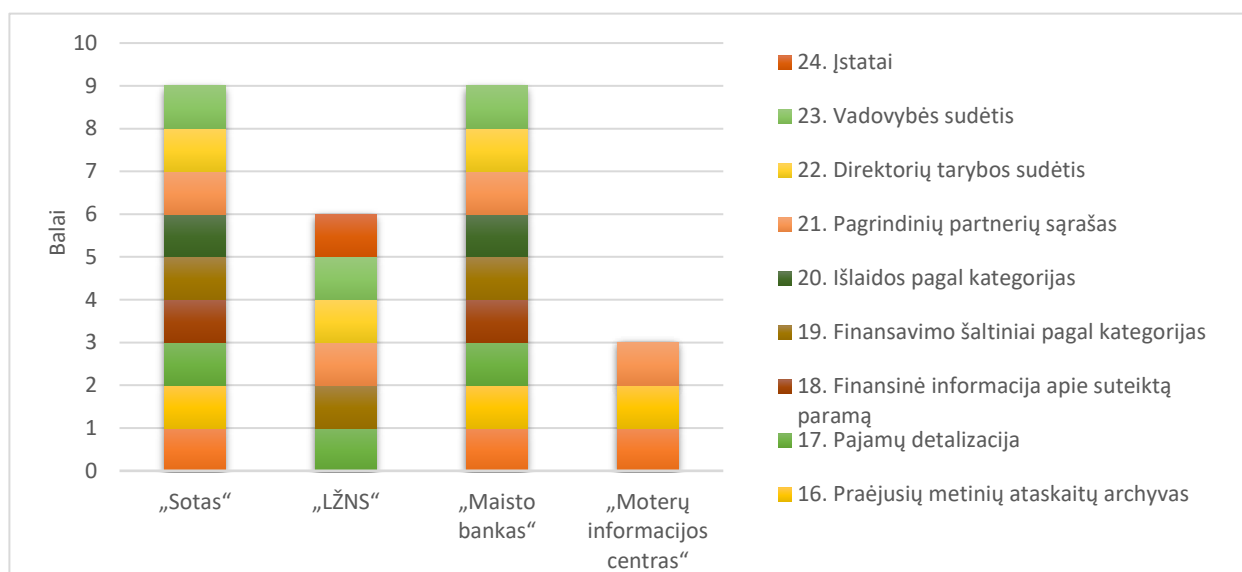
- „sąžiningumas“ – ieškodama ir naudodama surinktas lėšas organizacija turi būti sąžininga ir skleisti teisingą, realią informaciją;
- „prašymų medžiaga“ – visa reklaminė medžiaga turi būti tiksli, išsamė, pristatanti NVO, jos tikslus ir misiją, taip pat aiškiai turi būti nurodoma, kur bus panaudojamos lėšos;
- „mokesčių privilegijos“ – organizacija privalo suteikti visą informaciją dovanotojui apie galimą paramos įtaką mokesčiams.

Šio tyrimo metu, jei organizacija atitiks bent du reikalavimus – jai bus skiriamas 1 balas, jei organizacija atitiks tik vieną arba nei vieno – gaus 0 balų. Apžvelgus analizuojamų organizacijų viešinamą informaciją, beveik visos organizacijos gavo po tris balus iš trijų. Kiek mažesnę balą – vieną – gavo „LŽNS“ organizacija. Šis balas organizacijai buvo skirtas už pareiškimus dėl įstatymų laikymosi – šį balą gavo visos organizacijos, nes metinėje finansinėje atskaitomybėje nurodo, kokiais teisės aktais remiasi jų vykdoma veikla. Vertinant etikos reikalavimų išpildymą lėšų rinkime – pastaroji organizacija nurodo labai mažai informacijos apie paramą, kuri neapima nei konkrečių lėšų panaudojimo būdų, nei informacijos apie galimas lengvatas įmonėms. Taip pat organizacija nepateikia ir jokios informacijos apie kitas iniciatyvas, kurias palaiko. Priešingai nei „LŽNS“, „Moterų informacijos centras“ skelbia, kad palaiko LR prezidentės Dalios Grybauskaitės inicijuotą nacionalinę socialinio saugumo kampaniją „Už saugią Lietuvą“. „Maisto bankas“ skelbia labai daug informacijos apie aplinkos apsaugą, maisto švaistymo mažinimą. Taip pat remia pabėgėlių centrus, tiekia pagalbą maistu, o VŠĮ „Sotas“ skelbia, jog priklauso tokioms organizacijoms kaip: „AVSI Network“, „Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas“ bei „Krikščioniškų socialinių iniciatyvų forumas“.

Atskaitomybės darbuotojams vertinimo aspektas balų organizacijoms daug, tikrai, nepridėjo – „LŽNS“ organizacijai skirtas 1 balas, likusioms – po 0 balų. „LŽNS“ buvo skirtas balas dėl darbuotojų įvairovės išskyrimo – jie ataskaitose pažymi, koks yra renginiuose dalyvavusių / organizacijoje dirbančių neįgaliųjų skaičius tarp visų dalyvių / darbuotojų. Tačiau, kaip ir kitos organizacijos, neteikia jokios informacijos apie darbuotojų etikos kodeksą, konfliktų politiką ar atsiliėpimų / skundų teikimo mechanizmus. Sunkiausia buvo įvertinti 9-tąjį kriterijų: „informacija apie mokymus ir išmokas“ – beveik visos organizacijos pateikia bent minimalią informaciją apie

rengiamus mokymus ar kvalifikacijos kėlimo kursus darbuotojams, tačiau neteikia informacijos apie darbuotojams skirtas išmokas.

Labai panaši situacija ir su atskaitomybės aplinkos apsaugai aspektu – bendrai buvo skirtas tik 1 balas, kuris atiteko „Maisto bankas“ NVO, kuri labai daug dėmesio skiria tvarumui ir maisto švaistymui bei kiekvienais metais savo veiklos ataskaitoje išskiria jų veiklos poveikį aplinkai. Pavyzdžiui, 2021 m. „Maisto bankas“ teigimu, nuo išmetimo buvo išsaugota 6045 tonos maisto, o tai lėmė 17,53 tūkst. t. mažesnę CO2 emisiją ir sutaupytus 1,149 mlrd. litrų vandens („Maisto bankas“, 2021). Likusios trys analizuojamos NVO savo elektroninėje erdvėje ir teikiamose ataskaitose apie aplinkos apsaugą visiškai neužsimena.

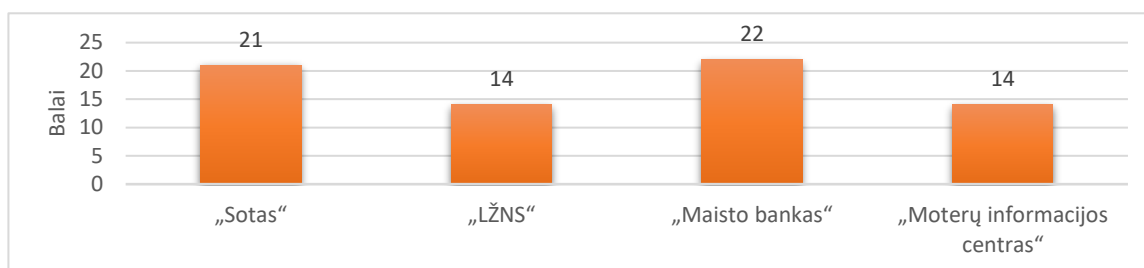
4.4 pav. NVO finansinės informacijos atkleidimo lygis aukotojams

4.4 diagramoje pavaizduota, kaip balai pasiskirstė tarp analizuojamų organizacijų, įvertinus 15-24, atskaitomybės indekso apskaičiavimui taikomus, kriterijus. Kaip galima matyti iš diagramos, maksimalaus 10 – ties balų įvertinimo negavo nei viena organizacija. Tačiau 9 balus surinko „Sotas“ bei „Maisto bankas“. Šioms organizacijoms, iki maksimalaus rezultato, trūko organizacijos įstatų pateikimo visuomenei, nes, šiuo metu, ši informacija nėra viešai prieinama. Įstatų informaciją savo socialinėje medijoje skelbia tik viena iš mūsų NVO – „LŽNS“. Pastaroji organizacija skelbia daug mažiau finansinės informacijos, todėl surinko 6 balus. Dar blogiau atrodo „Moterų informacijos centras“ rezultatai, kadangi ši organizacija pateikia daug informacijos apie savo veiklą ir organizuojamus mokymus / seminarus, tačiau skelbiama finansinė informacija labai minimali, apsiribojanti metine pelno (nuostolio) ir balanso ataskaitomis bei keliomis informacinėmis eilutėmis apie gautą paramą, todėl šiai organizacijai finansinės informacijos atskleidimo aukotojams aspektu skiriami tik 3 balai iš 10-ties.

Vertinant organizacijas finansinės informacijos aspektu, pastebėtina, kad informaciją, kuri pagal LR įstatymus yra privaloma (žr. 1.2 skyrius), pateikė ne visos keturios NVO (15 ir 16 kriterijai) – asociacijos „LŽNS“ finansinių ataskaitų nepavyko rasti nei oficialioje organizacijos svetainėje nei pasinaudojus Google.com paieška. Tikėtina, kad ši organizacija finansines ataskaitas teikia, tačiau jos neviešinamos ir nėra laisvai prieinamos aukotojams. Visi likę vertinimo kriterijai priskiriami savanoriškam informacijos atkleidimui, todėl ją visos NVO teikė skirtinga apimtimi.

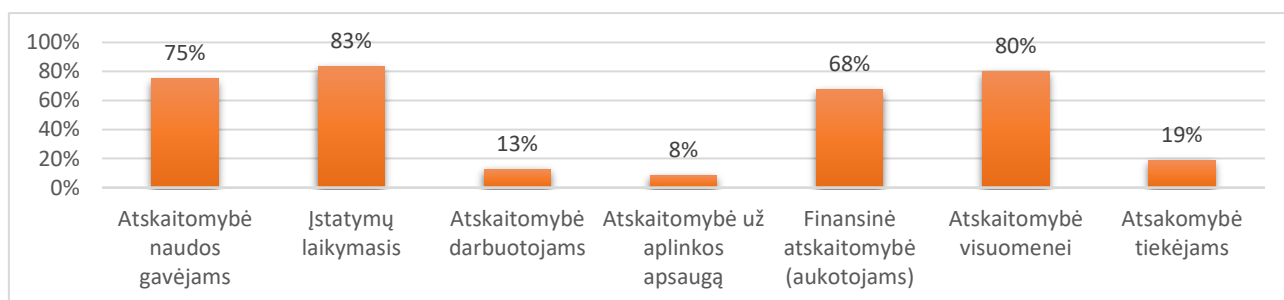
Paskutiniai du aspektai, reikalingi atskaitomybės indeksui nustatyti – atskaitomybė visuomenei bei tiekėjams. Visų analizuojamų NVO atskaitomybę visuomenei, pagal teikiamos informacijos kiekį ir kokybę, galima vertinti kaip labai gerą. Visoms NVO buvo skirti 4 balai iš 5 galimų. Vienas balas visoms nebuvo skiriamas dėl 29-tojo kriterijaus neatitikimo – organizacijos neteikia jokios informacijos apie labdaros priežiūros organų įvertinimus. Tačiau daug prastesnė situacija su atskaitomybe tiekėjams – „Sotas“ ir „LŽNS“ negavo nei vieno balo, „Moterų informacijos centras“ surinko vieną balą, o „Maisto bankas“ – du balus. Tokius rezultatus labiausiai lėmė informacijos, apie pirkimo politiką bei tiekėjų atranką, trūkumas. Pirkimo politiką iš analizuojamų NVO viešina tik „Moterų informacijos centras“, o tiekėjus įvardija tik „Maisto bankas“ organizacija.

Apibendrinti atskaitomybės indekso rezultatai, individualiai pagal analizuotas NVO, pateikiami 4.5 diagramoje.

4.5 pav. Atskaitomybės indeksas pagal Boire ir Prakash

Maksimalus galimas balų skaičius atskaitomybės indeksui tyrimo metu – 33 balai. Šio balo nei vienai iš analizuotų NVO pasiekti nepavyko, tačiau arčiausiai jo priartėjo VŠĮ „Sotas“ bei labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, pastarasis surinko didžiausią balų skaičių – 22 balus. Tuo tarpu likusios dvi NVO nesurinko nei pusės galimų balų - 14. Įdomu tai, kad šio darbo metu, remiantis NVO katalogo informacija, buvo analizuotos vienos iš daugiausiai informacijos pateikiančios LR NVO. Tad kyla klausimas – jei dvi iš mūsų analizuotų NVO surinko tik po 14 balų iš 33 galimų, koks atskaitomybės indeksas likusių, šio darbo metu neanalizuotų, NVO?

4.6 pav. Atskleidžiamos informacijos lygis pagal skirtingus atskaitomybės aspektus

Apibendrinant atskaitomybės tyrimo rezultatus galima teigti, kad VŠĮ „Sotas“ bei „Maisto bankas“ informacijos atskleidimo lygis gali būti vertinamas kaip vidutinis, nes šios organizacijos pateikia apie 64-67 proc. pageidaujamos informacijos, tuo tarpu likusios organizacijos atskleidžia tik apie 42 proc. informacijos, kas turėtų būti vertinama kaip gana žemas lygis. Analizuojant informacijos pateikimą pagal kiekvieną aspektą atskirai galima identifikuoti, kokią informaciją NVO atskleidžia mažiausiai/daugiausiai. Žvelgiant į 4.6 diagramoje pateiktus duomenis, akivaizdu, kad mažiausiai (8 proc.) informacijos NVO atskleidžia apie aplinkos apsaugą, tačiau tai visiškai natūralu – daugelis socialines

paslaugas teikiančių NVO su aplinkos apsauga nelabai susiduria, todėl ir informacijos šiuo aspektu – stinga. Taip pat, informacijos labai stokojama atskaitomybės darbuotojams bei tiekėjams aspektu. Tuo tarpu daugiausiai informacijos (83 proc.) atskleidžiama įstatymų laikymosi aspektu – tai galima paaiškinti gana paprastais kriterijais, taikomais šiam aspektui, kadangi visos organizacijos savo socialinėje medijoje nurodo, kokius projektus vykdo ir kokias organizacijas remia, taip pat finansinėje atskaitomybėje visuomet pateikia šablonišką informaciją, pagal kokius teisės aktus vykdoma jų veikla.

4.3. NVO skaidrumo lygio tyrimas pagal žiniasklaidos skaidrumo principus

Atskaitomybės skaidrumo indekso, pagal O. R Herlinda (2021) devynis skaitmeninės žiniasklaidos skaidrumo principus, skaičiavimas ir esmė labai panašūs į prieš tai atliktą atskaitomybės indekso analizę, tik šiam skaidrumo indekso nustatymui yra naudojama ženkliai mažiau kriterijų – devyni, kai atskaitomybės indeksui nustatyti buvo vertinami 33 kriterijai.

Skaidrumo indeksui apskaičiuoti buvo taikomi devyni vertinimo kriterijai, kur kiekvienas iš jų vertas 11,11 balo, o maksimalus galimas įvertinimas – 100 balų. Tačiau maksimalaus rezultato, kaip ir atskaitomybės indekso vertinimo atveju, nepavyko surinkti nei vienai analizuotų organizacijų.

Pirmieji vertinimo kriterijai – veiklos reglamentavimas bei socialinės misijos aiškumas ir atskleidimas. Visos analizuotos nevyriausybinės organizacijos savo socialinėje erdvėje labai plačiai aprašo savo vykdomą veiklą. Organizacijos misijos, vizijos ir tikslų aprašymui kiekviena NVO turi net atskirą skiltį savo oficialiose svetainėse – kai kurios iš jų nurodytos šio darbo 4.1 poskyryje. Tuo tarpu veiklos reglamentavimas sulaukia ne tiek daug dėmesio, tačiau visos NVO finansinėje arba veiklos atskaitomybėje pamini teisės aktus, kuriais remiasi. Tad tiek už pirmąjį, tiek už antrąjį kriterijus visos NVO gavo po 11.11 balų.

Žvelgiant į trečiąjį skaidrumo indekso kriterijų – veiklos planavimas ir stebėseną – nevyriausybinių organizacijų vertinimas kardinaliai skiriasi nuo pirmųjų dviejų kriterijų. Šis kriterijus apima informacijos apie projektų rezultatus atskleidimą bei pažangos ataskaitų teikimą. Visos analizuojamos NVO teikia informaciją apie vykdomus projektus, tačiau daug sunkiau joms sekasi su rezultatais – dažniausiai pasitaiko, kad teikiami rezultatai labai abstraktūs, nesusieti su konkrečiu projektu arba nurodo kiekybinę informaciją, iš kurios negalima įvertinti efektyvumo. Pavyzdžiui, „Maisto bankas“ teikia labai daug informacijos apie surinkto bei paaukoto maisto kiekius, tačiau bandant surasti informaciją apie konkrečių projektų rezultatus – to nepavyksta padaryti, nes informacija apie projektus apima: tikslus, vietą, dalyvius, rėmėjus ir pan. Tačiau jokios informacijos apie konkrečios akcijos ar projekto metu surinktas lėšas, maistą ar išlaidas. Labai panaši situacija ir su „LŽNS“, kuri veiklos ataskaitoje, pavyzdžiui, teigia: „suorganizuoti 4 asocijuotų narių atstovų forumai, kuriuose dalyvavo 48 asmenys, iš jų neįgaliųjų 3.“, tačiau, kaip tai paveikė šiuos asmenis, ir kokią naudą / nenaudą jie gavo – neaišku. Kaip priešingą pavyzdį, prieš tai aptartam, galima aptarti „Moterų informacijos centras“ pateiktą vertinimą: organizacija 2021.05.20-2021.06.09 d. vykdė informacinę kompaniją, kuri leido 0,6 proc. padidinti pagalbos telefonų viešinimo filmuko prieinamumą visuomenei. Tačiau nepaisant projektų rezultatų aprašymų kokybės ir apimties, visos NVO šio kriterijaus aspektu gavo po 0 balų. Tokį vertinimą nulėmė pažangos ataskaitos – nei viena iš mūsų analizuojamų NVO šių ataskaitų visuomenei neteikia bei, labai tikėtina, ir neruošia, tačiau teisiškai jos to daryti ir neprivalo.

Tuo tarpu su ketvirtuoju skaidrumo indekso vertinimo kriterijumi, visos NVO savo bendrą balų skaičių padidino po 11,11 balo. Šio kriterijaus tikslas – nustatyti, ar organizacija pakankamai komunikuoja apie savo vykdomą veiklą su išorės vartotojais, t. y. ar teikia metinę veiklos ataskaitą.

Prieš tai aptartų, pirmo – ketvirto, kriterijų vertinimas visoms NVO buvo vienodas, tačiau žvelgiant į likusius kriterijus – situacija visuose NVO gana stipriai skiriasi, todėl likusių kriterijų vertinimai pateikiami 6 lentelėje.

6 lentelė. Skaidrumo indekso kriterijų (5-9) vertinimas

	„Sotas“	„LŽNS“	„Maisto bankas“	„Moterų informacijos centras“
5. Finansavimo skaidrumas	✓	✓	✓	✗
6. Finansavimo skaidymas	✓	✓	✓	✗
7. Lėšų panaudojimo kontrolė	✓	✗	✓	✗
8. Metinių ataskaitų teikimas ir teisinių įsipareigojimų vykdymas	✓	✗	✓	✓
9. Savanorystės skatinimas	✗	✗	✓	✗

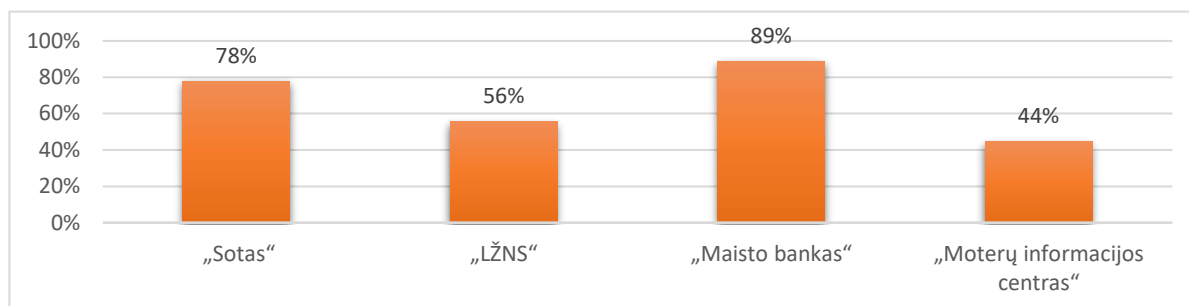
Penktasis ir šeštasis kriterijai – vertinant ar organizacijai turėtų būti skiriami balai už penktąjį kriterijų, dėmesys labiausiai kreipiamas į tai, ar yra atskleidžiami pagrindiniai organizacijos viešieji ir privatieji finansuotojai ir jų skirtos lėšos. O šeštasis kriterijus atkreipia dėmesį į finansavimo šaltinių įvairovės pateikimą – ar organizacijos atskleidžia, iš kokių šaltinių surenka finansavimą, nepasiribojant tik didžiausiais šaltiniais. Net trims iš analizuojamų NVO buvo skirti balai už šių kriterijų atitikimą, kadangi šios NVO pateikia detalią informaciją apie gautą paramą pagal šaltinius, išskiria sumas bei identifikuoja didžiausius rėmėjus.

Pagrindiniai VŠĮ „Sotas“ bei asociacijos „LŽNS“ rėmėjai – finansavimas gaunamas iš valstybės ir savivaldybių biudžetų. Organizacijos detaliai atskleidžia valstybės ir savivaldybės institucijas, kurios remia organizacijas pagal atitinkamus projektus. Juridiniai ir fiziniai asmenys sudaro neženklia paramos dalį. Pavyzdžiui, VŠĮ „Sotas“ fiziniai ir juridiniai asmenys per 2021 m. skyrė apie 12 tūkst. EUR, kai visas gautas finansavimas sudarė kiek daugiau nei 0.5 mln. EUR., todėl šie rėmėjai nėra identifikuojami. Tuo tarpu labdaros ir paramos fondo „Maisto bankas“ pagrindiniai rėmėjai – fiziniai ir juridiniai asmenys. Todėl ši organizacija teikia daugiausiai informacijos apie gautą paramą atsižvelgiant į rėmėjų detalizaciją – organizacija pateikia informaciją apie 210 LR juridinių asmenų suteiktą paramą bei keturių užsienio valstybių juridinių asmenų paramą. Taip pat, galima išskirti, kad didžiausią paramą pinigais iš juridinių asmenų 2021 m. fondui skyrė UAB "Swedbank", kuri suteikė 32 500 EUR paramą, o didžiausią paramą turtu (maisto produktais) skyrė UAB "Palink", ši įmonė skyrė net 5.77 mln. EUR paramą.

Kaip matoma iš 6 lentelės, „Moterų informacijos centrai“ su finansavimo skaidrumą apimančia informacija daug sudėtingiau – ši organizacija neteikia beveik jokios informacijos apie gautą ir panaudotą finansinę paramą, todėl netenkina nei šių, nei septintojo kriterijaus.

Su septintuoju kriterijumi balus prarado ir organizacija „LŽNS“ – organizacijos teikiama informacija apie lėšų panaudojimą apsiriboja vadovės darbo užmokesčio atskleidimu bei vieno projekto finansavimui skirtų lėšų sumos nurodymu. Daugiau informacijos, kur buvo panauda apie 0.5 mln. EUR – neteikiama. Tačiau tai ne vienintelė informacija, kurios pasigendama iš šios organizacijos – balai už metinių ataskaitų teikimą bei savanorystės skatinimą taip pat skirti nebuvo.

Kalbant apie savanorius – šis kriterijus, vertinant pagal NVO teikiamą informaciją, pasirodė gana sunkiai įgyvendinamas, kadangi jį atitiko tik „Maisto bankas“, kuris pateikia informaciją apie veikloje/ projektuose / akcijose dalyvaujančių savanorių skaičių. Pavyzdžiui, pavasarinėje „Maisto bankas“ akcijoje dalyvavo apie 8000 savanorių. Tuo tarpu likusios organizacijos savo oficialiose svetainėse nors turi skiltį skirtą savanoriams – ten nurodoma informacija, kokių savanorių ieškoma ir kokios užduotys jiems bus skiriamos, tačiau jokios papildomos informacijos apie esamus / buvusius savanorius organizacijos neteikia. Apie savanorius neužsimenama nei veiklos ataskaitose, nei socialinėje medijoje.

4.7 pav. NVO skaidrumo lygis pagal žiniasklaidos skaidrumo principus

Apibendrinant visų (1-9) skaidrumo indekso kriterijų vertinimą, galima apskaičiuoti ir patį NVO skaidrumo lygį. Apskaičiuoti analizuotų NVO skaidrumo lygiai procentais pavaizduoti 4.7 diagramoje.

Remiantis O. R. Herlind'os (2021) aprašyta vertinimo schema, yra penki galimi skaidrumo lygiai:

1. prastas (0-22 balai);
2. reguliarus (23-44 balai);
3. priimtinas (45-66 balai);
4. geras (67-88 balai);
5. puikus (89-100 balų).

Vertinant mūsų analizuotas NVO, pats žemiausias skaidrumo lygis buvo nustatytas „Moteryų informacijos centras“ organizacijoje – skaidrumo lygis reguliarus. Anot autorės, tai reiškia, kad organizacija tik kalba apie savo skaidrumą ir kai kurių principų laikymąsi, tačiau jų nepagrindžia įrodymais (Herlinda, 2021). Vienu lygiu geresnį įvertinimą siekia asociacija „LŽNS“, kuri surinko 56 balus – skaidrumo lygis priimtinas, o tai reiškia, kad organizacija pakankamai daug komunikuoja apie organizacijos skaidrumą ir gerąją praktiką. Dar geresnį skaidrumo lygį – gerą – pasiekė VŠĮ „Sotas“, tai leidžia teigti, kad organizacija labai daug dėmesio skiria gerosios praktikos sklaidai ir visuomenės pritraukimui, tačiau norint pasiekti puikų įvertinimą – reikėtų nulenkti rankų ir visa tai tęsti. Visa tai tęsti reikia ir puikiai įvertintoms organizacijoms, tačiau puikus įvertinimas parodo, kad jau dabar organizacija auditorijai atskleidžia visus skaidrumo principus – būtent toks įvertinimas yra labdaros ir paramos fondo „Maisto bankas“, kuris surinko 89 balus.

Apibendrinant ir vertinant analizuotas keturias NVO kaip LR NVO visumą, galima daryti prielaidą, kad vidutinis NVO skaidrumo lygis siektų apie 67 balus, o tai, pagal O. R. Herlinda (2021) skalę –

geras skaidrumo lygis. Pagrindinėmis priežastis, lėmusiomis ne maksimalų balų skaičių, galima laikyti: pažangos ataskaitų neteikimas, informacijos apie savanorystę siaurumas bei atskaitomybės apie lėšų panaudojimą nebuvimas. Tačiau vertinant skaidrumo lygį tarp NVO individualiai – vienai iš organizacijų („Maisto bankas“) pavyko pasiekti net aukščiausio lygio įvertinimą.

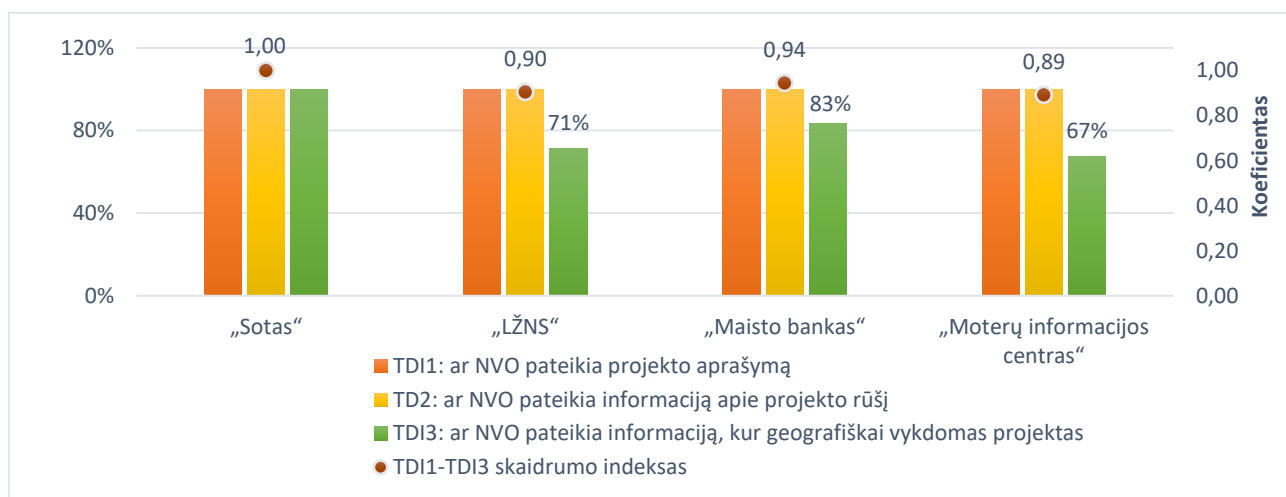
4.4. NVO įgyvendintų projektų skaidrumo lygio tyrimas

Kaip teigia šį skaidrumo indeksą sudarę autoriai – šis skaidrumo indeksas skiriasi nuo kitų, kadangi visas vertinimas atliekamas per organizacijos įgyvendintų projektų prizmę ir jų individualaus vertinimo pagal tris skirtingas (techninė, finansinė, apimties) dimensijas. O tai: „<...> leidžia ne tik analizuoti bendrą organizacijos vykdomų projektų skaidrumo lygį, bet ir leidžia vartotojui nustatyti aspektus, kurie galėtų būti patobulinti“ (Cabedo et al., 2018, p. 337).

Šiam skaidrumo indeksui apskaičiuoti buvo vertinami visų šiame darbe analizuojamų NVO projektai, kurie buvo įgyvendinti 2010-2022 metais. Atskleidžiama informacija apie įgyvendintus projektus buvo vertinama apsiribojant organizacijų oficialiomis interneto svetainėmis bei jų socialiais tinklais. Iš viso buvo išanalizuotas 71 projektas, iš kurių:

- „Sotas“ – 1 projektas;
- „LŽNS“ – 21 projektas;
- „Maisto bankas“ – 6 projektai;
- „Moterų informacijos centras“ – 43 projektai.

Analizė buvo pradėta nuo įgyvendintų projektų techninės dalies kriterijų atitiktens vertinimo.

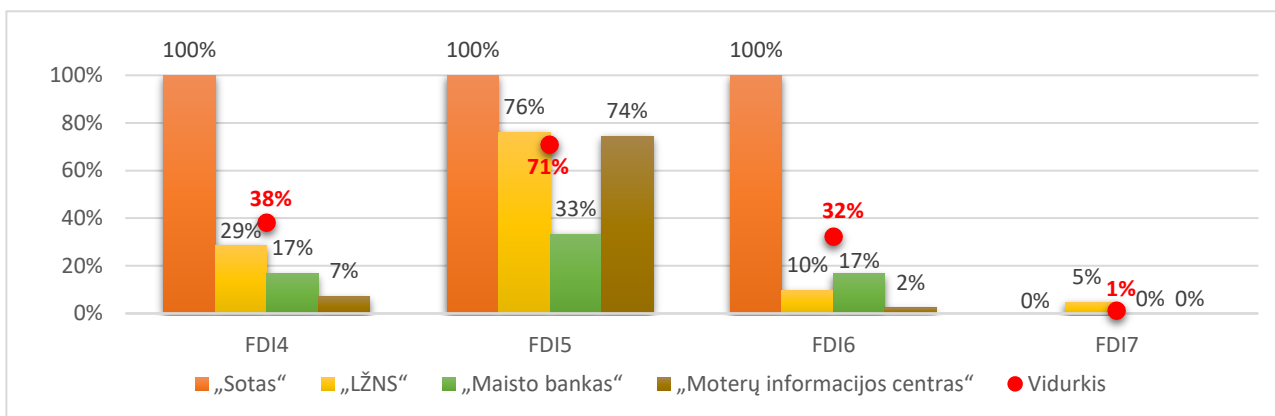
4.8 pav. NVO atskleidžiamos techninės informacijos lygis

4.8 diagramoje pateikiamas techninės projektų dimensijos atskleidžiamos informacijos lygis. Pagal pateiktą diagramą galima matyti, kad tiek pirmąjį, tiek antrąjį techninės dalies kriterijų analizuojamų NVO projektai išpildo 100 proc. Tai reiškia, kad visi projektai atitinka pačius minimaliausius reikalavimus – pateikiami projektų aprašai bei informacija apie jų pobūdį. Ne taip gerai NVO sekasi su projekto įgyvendinimo vietos atskleidimu – VŠĮ „Sotas“, vienintelė organizacija, kuri šį kriterijų išpildo 100 proc., tuo tarpu likusių organizacijų atskleidžiamos informacijos lygis siekia 67-83 proc.

Tai parodo, kad ne visų projektų aprašuose galima rasti šią informaciją: „LŽNS“ pateikia informaciją tik 15-oje projektų iš 21, „Maisto bankas“ – 5-iuose iš 6, „Moterų informacijos centras“ – 29-iuose iš 43 projektų.

4.8 diagramoje, taip pat, yra pateikiamas ir apskaičiuotas techninės dalies skaidrumo indeksas apimantis TDI1-TDI3 kriterijus. Maksimali galima skaidrumo indekso reikšmė gali būti 1 – atskleidžiama visa informacija, o minimali – 0, tai reiškia, kad informacija visiškai neatskleidžiama (Cabedo et al., 2018). Pagal skaidrumo indekso reikšmes akivaizdu, kad pilnai informaciją atskleidžia tik „Sotas“ organizacija, o likusiųjų indeksas siekia 0,89-0,94 balo. Žemiausias techninės dalies skaidrumo lygis buvo nustatytas „Moterų informacijos centras“ atveju, tačiau tai iš dalies galima pateisinti didele projektų apimtimi, kadangi pilnai aprašyti 1-6 ar net 21 projektą nėra taip sudėtinga, kaip 43 projektus. Tačiau, kita vertus, reikalavimai turėtų būti išpildomi visų projektų atveju, neatsižvelgiant į jų apimtį.

Įvertinus projektus pagal techninius reikalavimus, sekantis etapas – finansinės informacijos dimensija. Projektų vertinimas pagal atskleidžiamą finansinę informaciją apima keturis kriterijus FDI4-FDI7, vertinimo rezultatai pateikiami 4.9 diagramoje.

4.9 pav. NVO atskleidžiamos finansinės informacijos lygis

Iš diagramos galima matyti, kad rezultatai, priešingai nei techninės dalies atveju, daug dinamiškesni ir prastesni. „Sotas“ organizacijai pavyko pasiekti 100 proc. įgyvendinimą FDI4-FDI6 kriterijams, tuo tarpu, daugiau visiško kriterijų įgyvendinimo finansinėje dalyje analizuojamoms NVO nepavyko pasiekti.

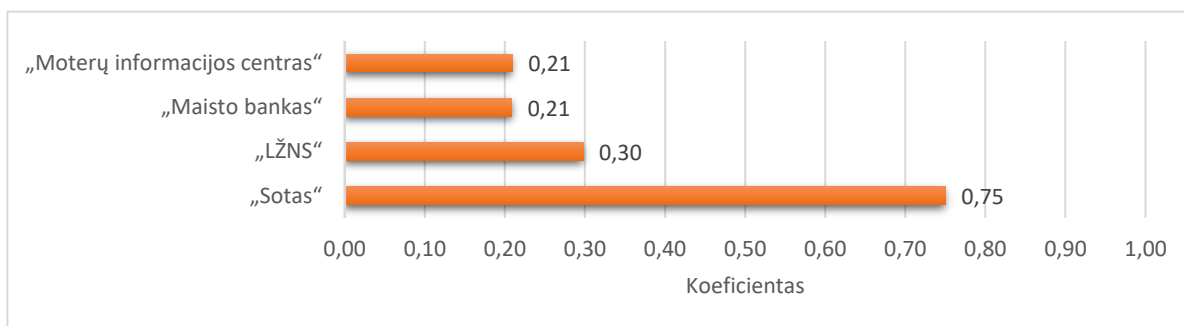
Skaidrumo indekso elementas FDI4 – apimantis informaciją apie išteklių panaudojimą – vertinant visas organizacijas vidutiniškai siekia tik 38 proc. atskleidimą. Žemiau šio vidurkio yra visos trys NVO, išskyrus „Sotas“. Tai parodo, kad informacija apie išteklių panaudojimą beveik visų projektų atvejais nėra teikiama. Pavyzdžiui, „Moterų informacijos centras“ šios informacijos atskleidimas siekia mažiausią lygį – vos 7 proc., kadangi ši informacija buvo nurodyta tik prie 3 projektų iš 43.

Daug geresnis atskleidžiamos informacijos vidurkis ties FDI5 kriterijumi (informacija apie finansavimą), šią informaciją organizacijos pateikia prie daugelio savo projektų, todėl vidutiniškai informacijos atskleidžiamumas siekia 71 proc. Žemiau vidurkio, šiuo atveju, liko labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, kadangi šią informaciją pateikia tik 2-juose projektuose.

Žvelgiant į FDI6 kriterijaus vertinimą, situacija labai panaši į FDI4 vertinimą – vidurkis siekia kiek daugiau nei 30 proc., o žemiau vidurkio – tos pačios trys NVO: „Maisto bankas“, „LŽNS“, „Moterų informacijos centras“. Iš šio vertinimo gali daryti išvadą, kad šios trys organizacijos beveik niekur neteikia informacijos apie finansavimo pasiskirstymą pagal finansuotojus ir atitinkamai skirtas lėšas. Ši informacija, dažniausiai, buvo pateikiama tik tuo atveju, kai projekto finansavimą sudaro vienas finansuotojas. Bendrai, iš 71 vertinto projekto, ši informacija buvo pateikta tik prie 5 iš jų.

Dar blogesnė ir pati blogiausia situacija, visų 11 elementų kontekste, susiklostė ties 7-uoju kriterijumi. Šis skaidrumo indekso elementas vidutiniškai siekia 1 proc. Tai reiškia, kad organizacijos visiškai neteikia informacijos apie tai, kas yra atsakingas už projektui skirtų lėšų kontrolę. Šią informaciją viso tyrimo metu pavyko rasti tik prie vieno projekto – „Žalieji maršrutai be kliūčių“, kurį vykdo „LŽNS“ organizacija.

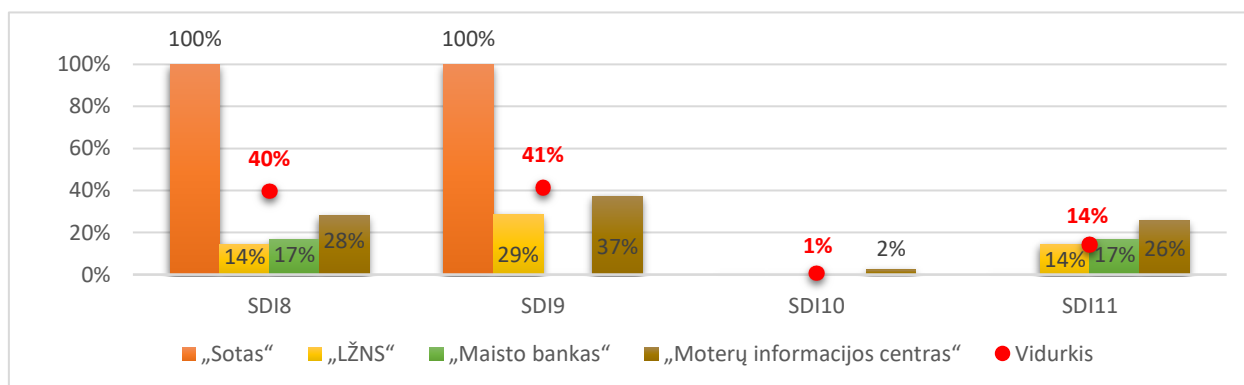
Žvelgiant į finansinės informacijos atskleidimo kriterijus, informacijos atskleidimo apibendrinimui buvo apskaičiuotas FDI4-FDI7 skaidrumo indeksas. Rezultatai pateikiami 4.10 diagramoje.

4.10 pav. NVO finansinės informacijos (FDI4-FDI7) skaidrumo indeksas

Iš diagramos galima matyti, kad skaidrumo indeksų reikšmės labai mažos ir siekia tik koeficientą 0,21-0,30, kai maksimali skaidrumo indekso reikšmė yra 1. Kiek geresnis rezultatas matomas ties „Sotas“ organizacija, kurios finansinės dimensijos skaidrumo indeksas siekia 0,75, kadangi neatitiko tik vieno iš keturių kriterijų. Tačiau, galima spėti, kad rezultatas geras dėl mažos projektų apimties, o ją padidinus – rodiklis taip pat, tikėtina, nebūtų toks geras.

Liko dar keturi neaptarti skaidrumo indekso elementai: SDI8-SDI11, kurie atspindi trečiąją – apimties– projektų informacijos atskleidimo dimensiją. Rezultatai įvertinus analizuotus projektus pagal šiuos kriterijus pateikiami sekančioje diagramoje.

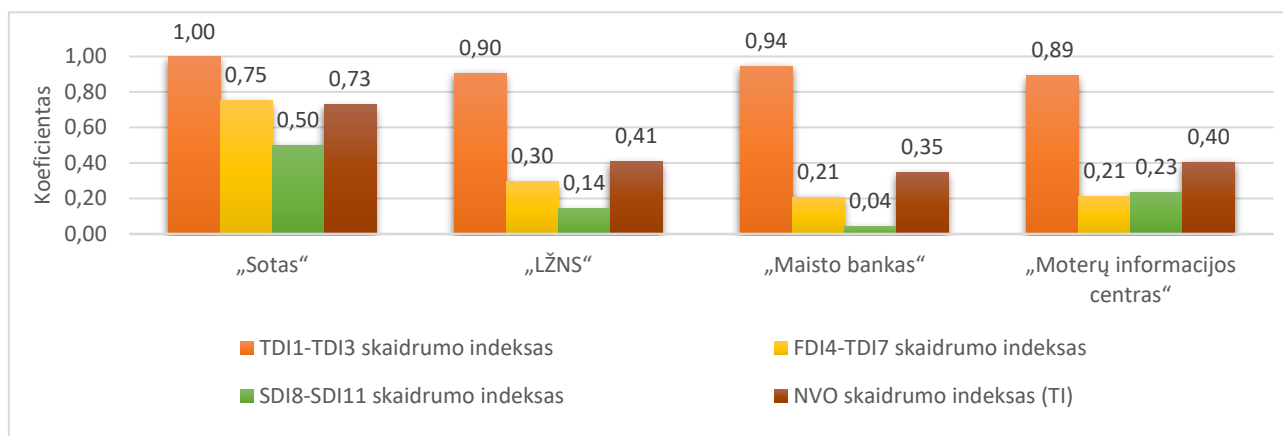
4.11 pav. NVO atskleidžiamos apimties informacijos lygis

Iš 4.11 diagramos iš karto galima matyti, kad rezultatai gana panašūs į prieš tai aptartus finansinės dalies rezultatus – „Sotas“ už teikiamą kokybinę ir kiekybinę naudos gavėjų informaciją surinko maksimalų galimą balų skaičių (1 / 1). Visi likę organizacijų rodikliai – labai prasti. SDI8-SDI9 kriterijai atspindi, kiek informacijos NVO teikia apie naudos gavėjų kiekį bei pobūdį. Pažiūrėjus į gautus rezultatus – šio pobūdžio informacija teikiama labai minimaliai, o vidurkis siekia apie 40 proc. vien dėl aukšto VŠĮ „Sotas“ rezultato. Taip pat, galima pastebėti, kad nors rezultatai ir maži, „Maisto bankas“ kiekybinės informacijos apie naudos gavėjus iš vis neteikia.

Informacija, galima sakyti, visiškai neteikiama ir apie tiesioginius bei netiesioginius naudos gavėjus (SDI10) – šias sąvokas projektų aprašymuose galima sutikti, tačiau tik planinėse dalyse. Iš visų projektų, tik viename „Moterų informacijos centras“ atskleidžia, kad projekto tiesioginiai suinteresuotieji yra 63 NVO darbuotojai bei 118 partnerinių šalių lyderių, o netiesioginiai – 35 852 visuomenės gyventojai (Projektas: JT Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1325: lyderystės stiprinimas saugumui namuose užtikrinti).

Neišsiskiriantys rezultatai ir SDI11 kriterijaus vertinime – vidutiniškai organizacijos informaciją apie projektų socialinį poveikį atskleidžia 14 proc. projektų, arba kitaip tariant – šią informaciją galima sutikti 15-koje projektų iš 71. Jei žvelgtume konkrečiai į „Maisto bankas“ projektus, pastebėtina, kad tokia informacija nebuvo randama nei viename iš šios organizacijos projektų.

Aptarus analizuotų NVO įgyvendintus projektus bei įvertinus juos pagal 3 dimensijas arba 11 kriterijų, informacijos kiekis pakankamas norint apskaičiuoti bendrą organizacijų skaidrumo lygį.

4.12 pav. NVO įgyvendintų projektų skaidrumo indeksas

4.12 diagramoje pateikta informacija apie kiekvienos dimensijos skaidrumo lygį bei bendrą NVO skaidrumo lygį. Lyginant atskirų dimensijų skaidrumo lygius, akivaizdu – daugiausia informacijos atskleidžiama apie projektų techninę dalį: tikslas, uždaviniai, numatomos veiklos ir jų įgyvendinimo vieta bei kita panaši informacija. Tuo tarpu patys blogiausi rezultatai susiję su projektų rezultatu atskleidimu, tai galima matyti iš apimties dalies skaidrumo indekso rezultatų (SDI8-SDI11), kurie diagramoje pažymėta žaliai.

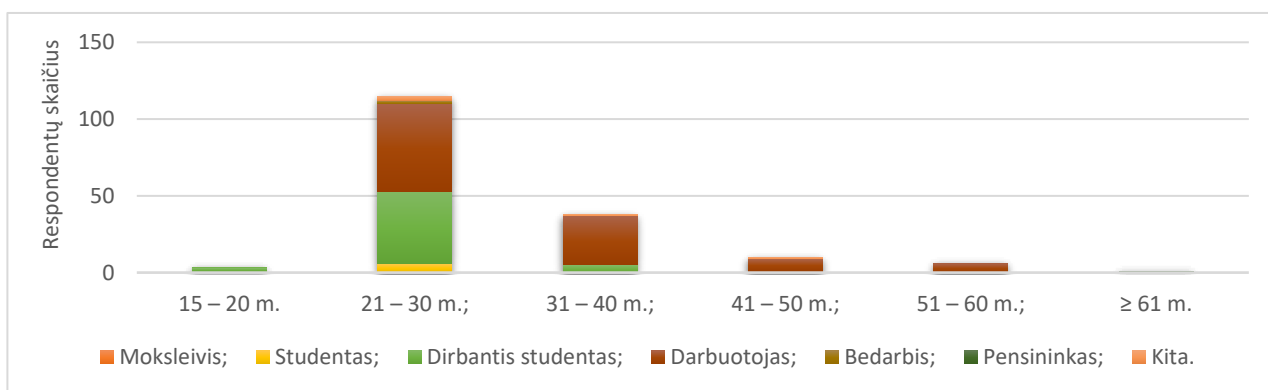
Susumavus trijų tarpinių skaidrumo indeksų rezultatus, buvo nustatyta, kad aukščiausias skaidrumo lygis, iš analizuotų NVO, yra „Sotas“ organizacijoje – koeficientas 0,73. Tačiau, kaip jau minėta prieš tai, tikėtina, kad ženkliai aukštesnį skaidrumo lygį lėmė projektų skaičius, kuris lyginant su likusiomis NVO – pats mažiausias (1 projektas). Likusių trijų NVO skaidrumo lygis gana panašus ir sudaro

koeficientą 0,35-0,41. Tokį šių NVO rezultatą galima vertinti kaip gana blogą, kadangi šios institucijos atskleidžia vos tik apie 40 proc. pageidautinos informacijos.

Apibendrinant galima teigti, jog NVO skaidrumo lygis gana prastas, daugelio jų rezultatas – nesiekia net pusės balo. Tai labiausiai lėmė informacijos, susijusios su lėšų panaudojimu bei pasiektus rezultatus, stoka. Lyginant šio tyrimo rezultatus su prieš tai atliktu skaidrumo lygio tyrimu, kuris buvo atliktas pagal O. R. Herlinda (2021) – rezultatas dviprasmiškas. Žvelgiant iš vertinimo pozicijos, pirmuoju atveju buvo nustatyta, kad analizuojamų NVO vidutinis skaidrumo lygis yra geras, o vienos iš NVO – „Maisto bankas“ – puikus. Tačiau šiuo atveju, vidutinis organizacijų skaidrumo lygis siekia koeficientą 0,47 arba kiek daugiau nei 47 proc., todėl negali būti vertinamas kaip geras, geriausiu atveju jį galima laikyti patenkinamu. O „Maisto bankas“, kuris teikia pakankamai daug informacijos apie vykdomą veiklą ir pirmojo tyrimo metu organizacijos skaidrumo lygis buvo įvertintas puikiai, šio tyrimo metu – ši organizacija buvo įvertinta blogiausiai iš visų, nes atskleidžiamos informacijos lygis siekė tik apie 35 proc. iš 100 proc. Tačiau, žvelgiant iš trūkstamos informacijos prizmės – tyrimų rezultatai sutampa: abiejų tyrimų metu buvo nustatyta, kad esminės priežastys lėmusios blogesnius rezultatus, nei jie galėtų būti – labai skurdus informacijos kiekis apie lėšų panaudojimą bei pasiektus rezultatus.

4.5. NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygis visuomenės, kaip suinteresuotosios šalies, požiūriu

Kiekybinio tyrimo metu apklausoje iš viso sudalyvavo 173 respondentai. Didžiąją dalį, beveik 70 proc., sudarė moterys (120 respondenčių). Apklausos metu vyravo 21-40 metų tik dirbantys bei dirbantys ir studijuojantys asmenys. Mažiausią respondentų skaičių sudarė patys jauniausi ir patys vyriausi respondentai: 15-20 m. dalyvavo 3 respondentai, 51 metų ir vyresni – 7 respondentai. Tuo tarpu pagal socialinį statusą respondentai pasiskirstė gana vienodai – 158 respondentai nurodė, kad dirba arba yra dirbantys studentai, tuo tarpu kitus požymius pasirinkę respondentai sudarė beveik 9 proc. visų apklaustųjų. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir statusą pateikiami diagramoje.

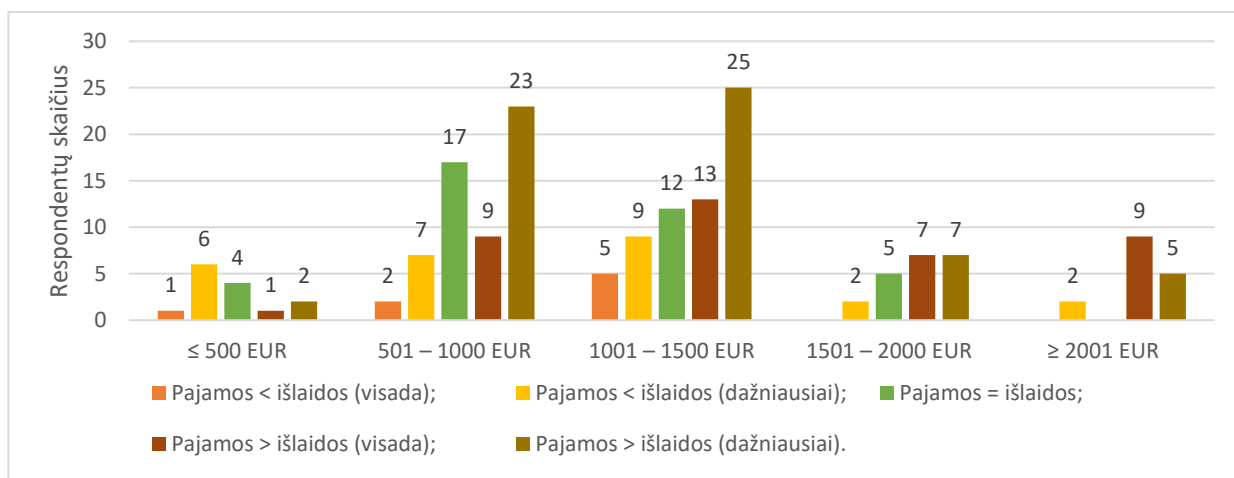

4.13 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių ir statusą

Taip pat svarbu paminėti, kad didžioji dalis respondentų – 69,40 proc. – turi aukštąjį koleginiį arba universitetinį išsilavinimą. Kiek mažesnė dalis – 22,00 proc. – turi vidurinį išsilavinimą. O pagrindinės trys respondentų gyvenamosios vietos – Kauno (48,00 proc.), Klaipėdos (27,70 proc.) ir Vilniaus (15,60 proc.) apskritys.

Apklausos metu respondentų taip pat buvo paklausta – kokios yra jų mėnesinės pajamos atskaičius mokesčius bei, kaip jiems pavyksta / nepavyksta išlaikyti pajamų ir sąnaudų balansą. Remiantis šia informacija, vėliau bus siekiama nustatyti ryšį tarp respondentų pajamų bei santaupų ir respondentų

polinkio remti nevyriausybinės organizacijas. Apklauskos rezultatai, kokias pajamas gauna mūsų respondentai bei, koks jų pajamų ir sąnaudų santykis, pateikiami 4.14 diagramoje. O pajamų ir išlaidų santykio palyginimas su paramos teikimo įpročiais – atskleidžiami 4.16 diagramoje.

4.14 pav. Respondentų pajamų ir sąnaudų santykis pagal gaunamas pajamas

Tyrimas parodė, kad didžioji dauguma (64 respondentai) generuoja 1001-1500 EUR pajamas per mėnesį. Taip pat, ženkli dalis respondentų patenka į 501-1000 EUR pajamų rėžį – šį atsakymą pasirinko 58 respondentai iš visų apklaustųjų. Taip pat pastebėtina, kad būtent šios respondentų grupės, kurių pajamos 501-1500 EUR per mėnesį, nurodė, kad jų pajamos dažniausiai yra didesnės už patiriamas išlaidas. Bendrai, tokių pajamų ir sąnaudų santykį apklauskos metu nurodė 62 respondentai, o tai yra – 35,80 proc. visų apklaustųjų. Taip pat, beveik vienodas apklauskos dalyvių skaičius pasirinko, kad jų pajamos yra visada didesnės už išlaidas – taip nurodė 39 respondentai, arba lygios išlaidoms – 38 respondentai. Tuo tarpu, respondentai, kurių išlaidos visada arba dažniausiai yra didesnės už pajamas, sudaro mažumą apklaustųjų – 19,6 proc. (34 respondentai). Apibendrinant finansinę respondentų informaciją, galima daryti prielaidą, kad paramos neteikimas NVO neturėtų būti susijęs su bloga respondentų finansine padėtimi. Būtent tai padės atskleisti respondentų atsakymai į sekančius klausimus.

Pirmiausia, respondentų buvo paklausta – ar jie žino apie mūsų analizuojamas keturias NVO ir kokiais informacijos šaltiniais šią informaciją gavo. Rezultatai apie NVO žinomumą pateikiami 4.15 paveiksle.

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip, teko girdėti apie VŠĮ „Sotas“;	11	3.9%
Taip, teko girdėti apie organizaciją „Lietuvos žmonių su negalia sąjungą“;	56	19.8%
Taip, teko girdėti apie labdaros ir paramos fondą „Maisto bankas“;	167	59.0%
Taip, teko girdėti apie organizaciją „Moterų informacijos centras“;	46	16.3%
Ne, nežinau nei vienos iš išvardintų organizacijų.	3	1.1%

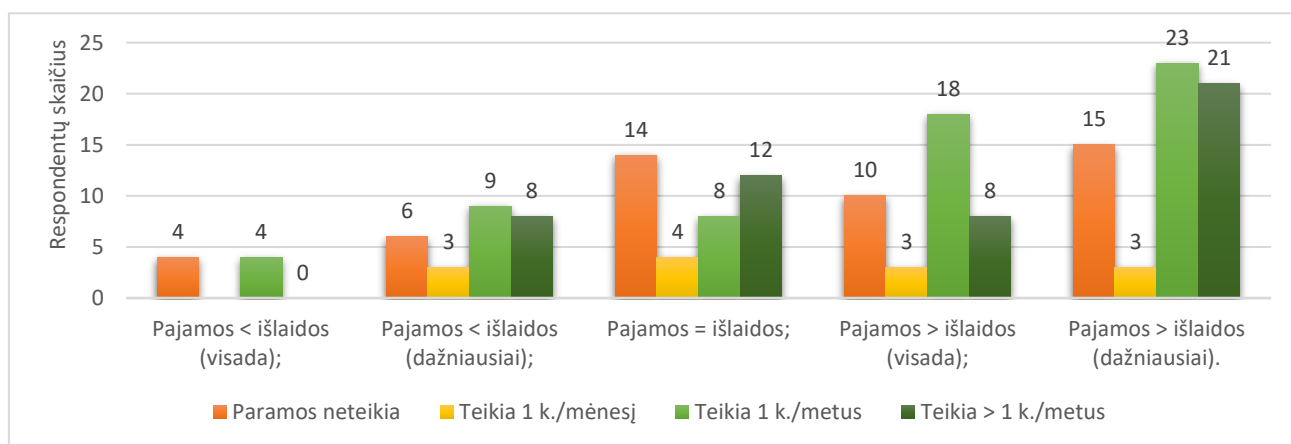
4.15 pav. Respondentų žinios apie analizuojamas NVO

Akivaizdu, kad labiausiai žinomas – labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, apie šią organizaciją yra girdėję net 96,53 proc. visų apklaustųjų. Tuo tarpu „LŽNS“ ir „Moterų informacijos

centras“ NVO yra girdėję apie 30 proc. respondentų, o mažiausiai žinoma tarp respondentų yra VŠĮ „Sotas“, apie šią organizaciją žino tik 11 respondentų. Kaip pagrindinius informacijos šaltinius respondentai nurodė: žiniasklaidą (30,30 proc.), socialinius tinklus (26,60 proc.), reklaminius stendus (28,10 proc.). Mažiau populiarius informacijos šaltinis – draugai / pažįstamieji, šis atsakymo variantas sulaukė 12,80 proc. respondentų atsakymų, o 6 apklaustieji nurodė, kad apie NVO žino, nes teko susidurti darbinėje aplinkoje arba ten savanoriauti.

Vėliau respondentams buvo užduoti keli klausimai apie jų sąsajas su NVO bei paramos teikimo įpročius. Atsakymai į klausimus atskleidė, kad didžioji dalis respondentų yra dalyvavę NVO veikloje teikdami joms paramą daiktais arba finansais – tai nurodė 59,40 proc. apklaustųjų. O NVO veikloje, savanorystės forma, dalyvavę respondentai sudarė apie 10 proc. Didžioji dalis apklaustųjų (99 respondentai), taip pat nurodė, kad paskutinį kartą aukojo per pastaruosius 12 mėn., o įvairių formų paramos teikimo periodiškumas – nuo 1 iki 5 kartų per metus. (1 kartą per metus aukoja – 62 respondentai, 3-5 kartus per metus aukoja 43 apklaustieji).

Taip pat, pastebėtina, kad 2,40 proc. apklaustųjų patys yra gavę paramą iš NVO ir net 55 respondentai arba 22,50 proc. apklaustųjų – niekaip nėra dalyvavę NVO veikloje, tačiau 6 iš jų apklausos metu persigalvojo ir nurodė, kad paramą yra teikę prieš tris metus ir daugiau. Todėl visiškai paramos NVO neteikia 49 apklaustieji. Koks respondentų paramos teikimo santykis su pajamų ir išlaidų balansu – pateikiama 4.16 diagramoje.

4.16 pav. Respondentų paramos teikimo įpročiai pagal pajamų ir išlaidų santykį

Kaip minėta anksčiau, prielaidos, kad mažos pajamos ar blogas pajamų ir išlaidų balansas neturi esminės įtakos respondentų sprendimui neremti NVO, pasiteisino. Iš stulpelinės diagramos galima matyti, kad didžioji dalis paramos neteikiančių respondentų turi teigiamą pajamų ir sąnaudų balansą: 51,02 proc. paramos neteikiančiųjų sudaro respondentai, kurių pajamos visada arba dažniausiai viršija išlaidas, 28,57 proc. šių respondentų pajamos lygios išlaidoms ir tik 20,41 proc. paramos neteikiančių respondentų pajamos visada arba dažniausiai yra mažesnės už patiriamas mėnesio išlaidas.

Vertinant paramos teikimo periodiškumą ir lyginant jį su pajamų ir išlaidų santykiu – taip pat matomi rezultatai, kurie rodo priešingą pajamų ir rėmimo įpročių koreliaciją. Tiek respondentai, kurių mėnesio pajamų ir išlaidų santykis teigiamas, tiek respondentai, kurių mėnesinis balansas yra neigiamas, dažniausiai (taip nurodė apie 40 proc. kiekvienos grupės respondentų) paramą teikia 1 kartą per metus, o respondentai, kurių pajamos ir sąnaudos lygios – dažniausiai paramą skiria dažniau nei 5 kartus per metus. Tačiau santykinai dažniausiai (1 kartą per mėnesį) paramą skiria neigiamą

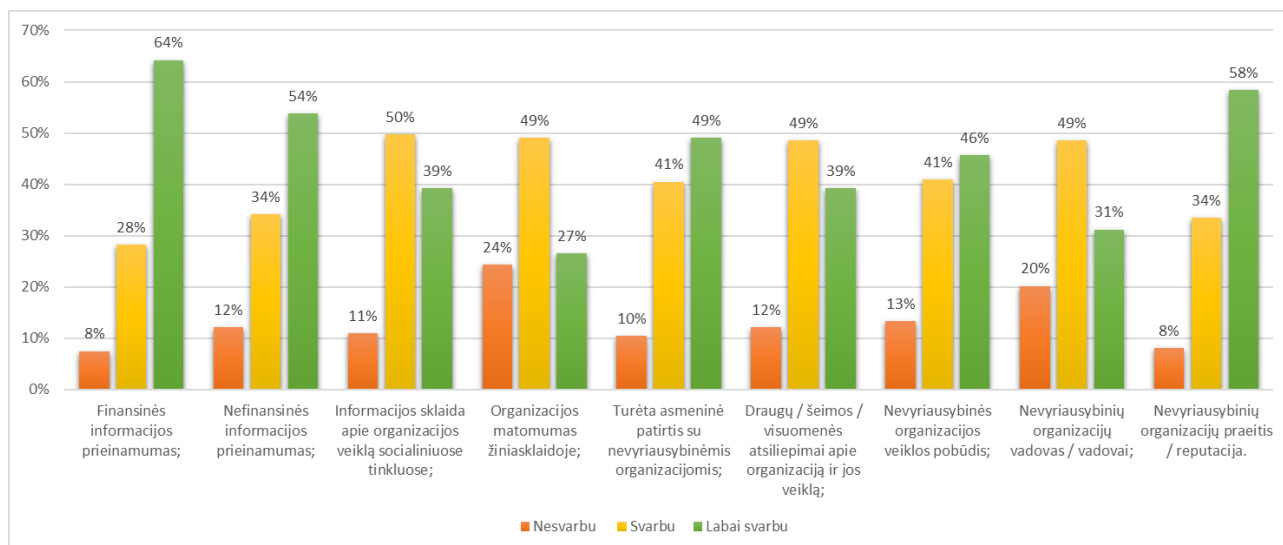
arba nulini balansą turinys respondentai: kai pajamos > išlaidas, tokiu periodiškumu paramą skiria apie 6 proc. šios grupės respondentų, kai pajamos < išlaidas, tokio periodiškumo paramą skiria beveik 9 proc. respondentų, o kai pajamos lygios išlaidoms – apie 11 proc. grupės respondentų.

Kad paramos skyrimo įpročiai nėra tiesiogiai susiję su visuomenės generuojamomis pajamomis ar turimu pajamų ir išlaidų mėnesio balansu, parodo ir klausimas apie respondentų skirtą 1,2 proc. paramą ne pelno siekiančioms organizacijoms. Šis paramos skyrimo būdas gyventojam visiškai nekainuoja, tačiau šio pobūdžio paramą ne pelno sektoriaus organizacijoms, apklausos vykdymo momentu, buvo skyrę tik 45,70 proc. respondentų, kai didžioji dalis – 94 respondentai, to padarę nebuvo.

Kad pajamos nėra esminis rodiklis apsisprendimui skirti / neskirti paramą NVO – jau išsiaiškinome, todėl kyla klausimas: kas visgi lemia šį sprendimo priėmimą? Dėl šios priežasties, respondentų buvo paklausta – kokiais motyvais remiantis, jie neteikia paramos NVO?

Gauti rezultatai parodė, kad didžioji dalis atsakiusiųjų nepasitiki NVO veiklos skaidrumu – taip nurodė 48 proc. respondentų, kita dalis (33 proc.) mano neturintys tam pakankamai lėšų, o likę – nenori arba mano, kad tai neveiksminga.

Atsižvelgiant į tikimybę, kad dalis respondentų gali nepasitikėti NVO veiklos skaidrumu ir tai gali būti viena iš priežasčių, lemiančių mažesnę paramos teikimą, respondentų buvo paprašyta įvertinti, kokie veiksniai lemia jų pasitikėjimą NVO. Respondentų vertinimas pateikiamas 4.17 diagramoje.

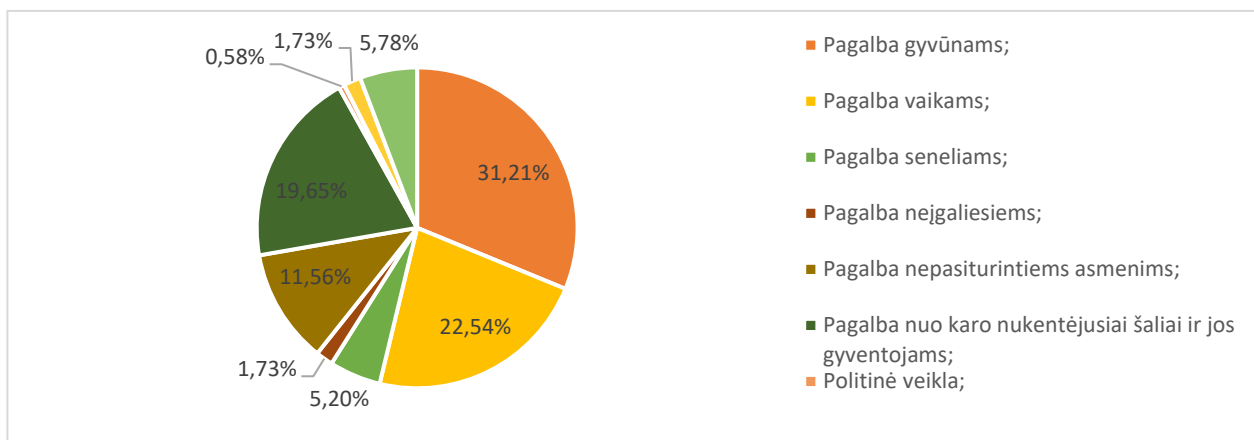
4.17 pav. Veiksnių, lemiančių respondentų pasitikėjimą NVO, svarbos vertinimas

Iš viso vertinimui buvo pateikti devyni veiksniai, susiję su visuomenės pasitikėjimu NVO. Šie veiksniai apima informacijos prieinamumą, sklaidą socialiniuose tinkluose bei žiniasklaidoje, turėtas patirtis su NVO, veiklos pobūdį bei organizacijos vadovus ir organizacijos reputaciją. Beveik visi veiksniai, dažniausiai respondentų buvo įvertinti kaip svarbūs arba labai svarbūs. Santykinai, patys nesvarbiausi veiksniai, respondentų vertinimu – organizacijos matomumas žiniasklaidoje bei informacija apie NVO vadovus, šiuos veiksnius kaip nesvarbius pažymėjo 20-24 proc. apklaustųjų. Ir tai yra gana įdomus rezultatas, kadangi dalinai prieštarauja Belcheva ir kt. (2018) atlikto tyrimo rezultatams – autoriai tyrimo metu nustatė, kad pagrindiniai veiksniai formuojantys pasitikėjimą nevyriausybinėmis organizacijomis yra turėta patirtis susijusi su organizacijos veikla (šio tyrimo

metu šis veiksnys taip pat vertinamas kaip labai svarbus) bei žiniasklaidos skleidžiama informacija, kuri šio tyrimo metu buvo įvertinta kaip pati nesvarbiausia iš visų.

Tai, kad žiniasklaida nėra svarbus elementas NVO atskaitomybės skaidrumo kontekste, galima matyti ir iš kitų respondentų atsakymų. Pavyzdžiui, paklausus, kur dažniausiai jie ieško informacijos apie dominančias NVO, patys populiariausi atsakymai buvo: socialiniuose tinkluose („Facebook“, „Twitter“, „LinkedIn“, kt.) ir oficialiose organizacijų interneto svetainėse – už kiekvieną iš jų balsavo po 37 proc. apklaustųjų. Tuo tarpu mažiausiai aktualus atsakymas buvo – žiniasklaida, joje informacijos apie NVO ieško tik apie 10 proc. respondentų.

Tuo tarpu pačiais svarbiausiais veiksniais galima laikyti: finansinės ir nefinansinės informacijos prieinamumą bei NVO reputaciją. Šiuos veiksnius, kaip labai svarbius, atitinkamai, pažymėjo 64 proc., 54 proc. ir 58 proc. tyrimo dalyvių.

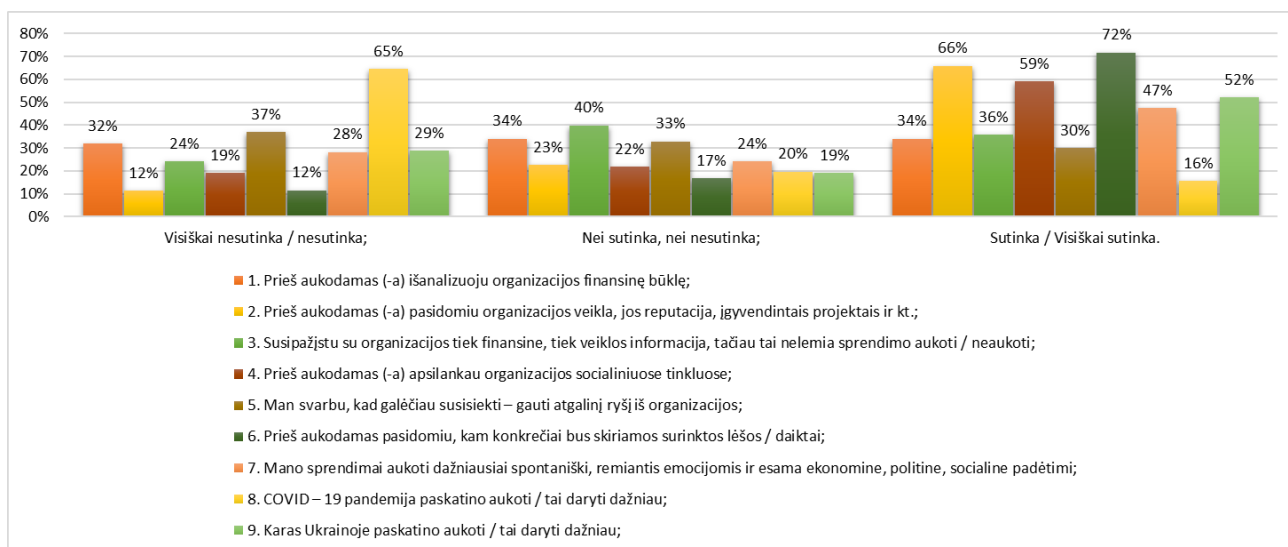
4.18 pav. Paramos teikimo pasiskirstymas pagal NVO veiklos pobūdį

Tarp respondentų apsisprendimą, remti nevyriausybinės organizacijas, lemiančių veiksmų buvo paminėtas ir NVO veiklos pobūdis, kuris respondentų vertinimu – vienas iš svarbesnių veiksnių. Iš 4.18 diagramos galima matyti, kad didžiausia apklaustųjų dalis prioritetą, skirdami paramą, teikia NVO, kurių veikla susijusi su pagalba gyvūnams, vaikams bei nuo karo nukentėjusiesiems. Šias veiklas, kaip dažniausiai remiamas, atitinkamai, nurodė apie 31 proc., 23 proc. ir 20 proc. respondentų. Tuo tarpu rečiausiai remiamos NVO, kurių veikla orientuota į politinę, religinę veiklą bei pagalbą neįgaliesiems.

Atsižvelgiant į antrame darbo skyriuje aptartus galimus NVO pasitikėjimo tipus (pažintinis / racionalus pasitikėjimas arba emocinis pasitikėjimas), tyrimo metu respondentams buvo pateikti devyni teiginiai apie jų sprendimo aukoti priėmimo ypatumus, kuriuos turėjo įvertinti nuo 1 iki 5, kai 1 – visiškai nesutinku, 5 – visiškai sutinku. Rezultatai pateikiami 4.18 paveiksle.

Susisteminius respondentų pateiktus atsakymus matoma, kad tyrimo metu gauti rezultatai ir vėl dalinai prieštarauja antrojo skyriaus metu aptartų autorių (Li, 2021; Edelman trust barometer, 2022; Waniak-Michalak et al., 2022; Sayarifard et al., 2022) tyrimams, kurie parodė, kad COVID-19 pandemija paskatino žmones aukoti. Tai matoma iš aštuntojo teiginio (COVID-19 pandemija paskatino aukoti / tai daryti dažniau) vertinimo – 65 proc. apklaustųjų su šiuo teiginiu nesutinka arba visiškai nesutinka, o jam pritaria arba visiškai pritaria tik 15 proc. respondentų. Tačiau žvelgiant į tyrimą per kitos nelaimės prizmę – karą Ukrainoje, rezultatai, galima sakyti, atitinka analizuotų mokslinių tyrimų

rezultatus – 52 proc. tyrimo dalyvių sutinka arba visiškai sutinka, kad karas Ukrainoje paskatino juos aukoti bei tai daryti dažniau, 29 proc. su šiuo teiginiu nesutinka / visiškai nesutinka, o 19 proc. nuomonės šiuo klausimu neturi.

4.19 pav. Respondentų sprendimo aukoti priėmimo vertinimas

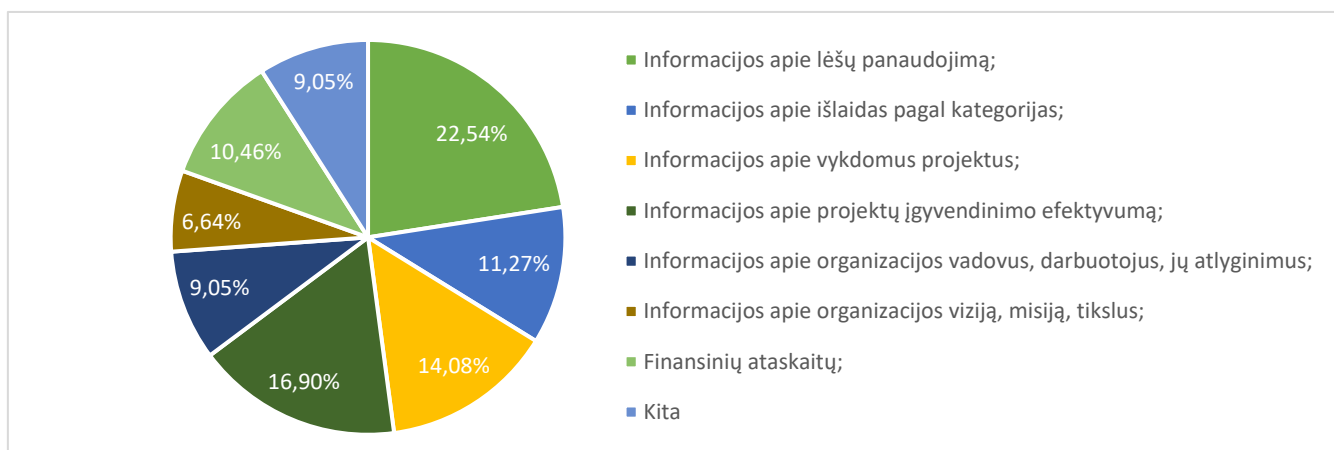
Kadangi jau išskyrėme teiginį, su kuriuo nesutinka daugiausia mūsų respondentų, reikėtų išskirti ir teiginius, kurie labiausiai atitinka respondentų elgseną priimančią sprendimą teikti paramą NVO. Remiantis 4.19 diagramoje pateikta informacija, tokiems teiginiams galima priskirti:

- 2. Prieš aukodamas (-a) pasidomiu organizacijos veikla, jos reputacija, įgyvendintais projektais ir kt. – sutinka 66 proc. apklaustųjų;
- 4. Prieš aukodamas (-a) apsilankau organizacijos socialiniuose tinkluose – sutinka 59 proc. apklaustųjų;
- 6. Prieš aukodamas pasidomiu, kam konkrečiai bus skiriamos surinktos lėšos / daiktai – sutinka 72 proc. apklaustųjų;

Šie teiginiai ir jų vertinimas leidžia teigti, kad daugelis respondentų puoselėja racionalų pasitikėjimą nevyriausybinėmis organizacijomis, kadangi domisi jų veikla, projektais, lėšų panaudojimu. Tačiau, remiantis tuo, kad net 47 proc. apklaustųjų nurodė esą spontaniški ir remiasi esama politine, socialine, ekonomine padėtimi rodo, kad tarp apklaustųjų taip pat yra santykinai nemažai apklaustųjų, kurių pasitikėjimas dažnai yra paremtas emocijomis, o ne veiklos analize ar turima informacija.

Tyrimo pabaigoje, siekiant susisteminti jau turimą informaciją, buvo paprašyta išskirti, kokia NVO atskleidžiama informacija respondentams yra pati aktualiausia, svarbiausia bei, kokios informacijos apie NVO jie pasigenda dažniausiai? Gauti rezultatai nenustebino, kadangi tik patvirtino prieš tai surinktą informaciją ir 4.17 diagramoje pavaizduotus rezultatus – respondentų nuomone, organizacijos valdymo informacija yra pati neaktualiausia, nes jos svarbumą įžvelgia tik 5,80 proc. apklaustųjų. Organizacijos finansinė informacija, taip pat, respondentams nepasirodė itin svarbi – atsakymą pasirinko 20,80 proc. apklaustųjų, tačiau pačia svarbiausia laikoma organizacijos veiklos informacija – šį atsakymo variantą pasirinko 73,40 proc. respondentų.

Prieš tai atliktų atskaitomybės ir skaidrumo tyrimų rezultatai, taip pat, buvo patvirtini respondentų atsakymais. Klausimo, apie labiausiai pasigendamą informaciją apie NVO, kurios atsiradimas ir gausumas galėtų padidinti respondentų pasitikėjimą NVO, rezultatai pateikiami 4.20 diagramoje.

4.20 pav. NVO atskleidžiama informacija, kurios, respondentų nuomone, pasigendama dažniausiai

Prieš tai atliktų tyrimų metu buvo nustatyta, kad NVO socialiniuose tinkluose bei oficialiose interneto svetainėse labiausiai pasigendama šios informacijos: atskaitomybės apie lėšų panaudojimą, informacijos apie savanorystę, informacijos apie pasiektus rezultatus. Panašūs rezultatai matomi ir susistemintuose respondentų atsakymuose, pateiktuose 4.20 diagramoje – labiausiai pasigendama informacijos apie lėšų panaudojimą bei projektų įgyvendinimo efektyvumą. Šiuos atsakymus atitinkamai pasirinko 22,54 ir 16,90 proc. atsakiusiųjų. Kiek mažiau pasigendama informacijos apie vykdomus projektus, išlaidų detalizavimo pagal kategorijas bei finansinių ataskaitų – šio pobūdžio informacijos pasigenda 10,46-14,08 proc. respondentų. Tuo tarpu mažiausiai pasigendama informacijos apie finansavimo struktūrą (4,63 proc.), o 4,43 proc. apklaustųjų nurodė, kad nepasigenda jokios informacijos arba atskleidžiamos informacijos kiekis ir kokybė nedaro įtakos jų pasitikėjimui šiomis organizacijomis.

Viso tyrimo metu gautus rezultatus dar kartą patvirtina ir puikiai juos apibendrina respondentų išsakyta nuomonė apie NVO – jie teigia, kad tai yra labai svarbios ir prasmingos organizacijos, kurių pagalba galima bent minimaliai prisidėti prie geresnio gyvenimo tiems, kam to labiausiai reikia. Tačiau daugelis respondentų išskiria, kad NVO veikla bei lėšų rinkimo akcijos būtų daug efektyvesnės, jei visuomenei būtų atskleidžiama daugiau informacijos ne apie lėšų rinkimo procesą, bet apie lėšų panaudojimą tiek praeityje, tiek ateityje. Nes, šiuo metu, daugelis respondentų neretai suabejoja – ar jų lėšos tikrai skirstomos tikslingai ir efektyviai.

4.6. Tyrimo rezultatų apibendrinimas

Siekiant įvertinti keturių analizuojamų NVO atskaitomybę bei jų skaidrumo lygį, buvo pritaikyti keturi tyrimo metodai: apskaičiuoti atskaitomybės ir skaidrumo indeksai, atlikta visuomenės anketinė apklausa bei skaidrumo vertinimas pagal žiniasklaidos skaidrumo principus.

Tyrimo metu pritaikius atskaitomybės indekso apskaičiavimo ir vertinimo metodiką pavyko nustatyti, kad nei vienai iš analizuotų NVO nepavyko surinkti maksimalaus įvertinimo (33 balų), kuris nurodo aukščiausią atskaitomybės lygį. Geriausiai įvertinta buvo „Maisto bankas“ nevyriausybinė organizacija, kuri surinko 22 balus. Tuo tarpu visų NVO vertinimų vidurkis siekia tik 17,75 balo – tai galima vertinti kaip blogą / vidutinį atskaitomybės atskleidimo lygį, kadangi tai tik keliais punktais viršija pusės balų ribą. Šio tyrimo metu taip pat pavyko nustatyti, kad mažiausiai informacijos NVO atskleidžia apie aplinkos apsaugą, atskaitomybę darbuotojams bei tiekėjams. O daugiausia atskleidžiama privalomos informacijos, kurios pateikimo reikalauja galiojantys LR įstatymai – informacijos apie įstatymų laikymąsi.

NVO skaidrumo lygio tyrimo, pagal žiniasklaidos skaidrumo principus, rezultatai parodė, kad aukščiausią skaidrumo lygį tarp visų analizuojamų NVO, kaip ir prieš tai atlikto tyrimo metu, pasiekė labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“. Šios organizacijos skaidrumo lygis siekė puikų įvertinimą – 89 proc. Tuo tarpu vidutinis visų analizuotų NVO skaidrumo lygis siekia 67 proc., toks rezultatas vertinamas kaip geras skaidrumo lygis. Taip pat buvo nustatyta, kad labiausiai NVO socialiniuose tinkluose ir oficialiose svetainėse trūko informacijos apie pažangos ataskaitas, savanorystę bei lėšų panaudojimą.

Pritaikius dar vieną skaidrumo indekso apskaičiavimo metodiką, kuri orientuota į NVO įgyvendintus projektus, NVO skaidrumo lygis, priešingai nei prieš tai, buvo įvertintas kaip prastas, nes vidutinis skaidrumo lygis nesiekė net 50 proc. (sudarė 47,25 proc.). Tokiam rezultatui daugiausia įtakos turėjo informacijos, susijusios su lėšų panaudojimu bei pasiektus rezultatus, stoka. Taip pat tyrimo metu pastebėta, kad prieš tai atliktų tyrimų metu geriausiai pasirodžiusi „Maisto bankas“ organizacija, šio tyrimo metu surinko mažiausią įvertinimą – atskleidžiamos informacijos lygis siekė tik apie 35 proc. Tokie rezultatai gauti remiantis tuo, kad ši NVO teikia labai daug informacijos apie savo veiklą, tačiau visa informacija pateikiama labai abstrakčiai ir neskiriama pakankamai dėmesio atskiriems projektams vertinti. Tuo tarpu, geriausiai įvertinta buvo VŠĮ „Sotas“, kurios skaidrumo lygis siekė apie 73 proc. – tokį rezultatą pavyko pasiekti dėl mažo įgyvendintų projektų skaičiaus, nes ši organizacija įgyvendino tik vieną projektą, kai pvz., „Moterų informacijos centras“ iš viso 2010-2022 m. įgyvendino 43 projektus.

Atlikta ir konceptualizuota anketinė apklausa, kurioje dalyvavo 173 respondentai, tik patvirtino prieš tai atliktų atskaitomybės ir skaidrumo tyrimų rezultatus – labiausiai visuomenėje pasigendama informacijos apie NVO lėšų panaudojimą bei projektų įgyvendinimo efektyvumą. Didžioji dalis respondentų yra linkę pasidomėti apie NVO veiklą prieš priimdami sprendimą teikti paramą. Taip pat, didžioji dalis respondentų nurodo nepasitikintys NVO veiklos skaidrumu – taip nurodė 48 proc. respondentų, o kita dalis (33 proc.) neremia NVO, nes mano neturintys tam pakankamai lėšų. O svarbiausi veiksniai, lemiantys jų pasitikėjimą šiomis organizacijomis – finansinės ir nefinansinės informacijos prieinamumas bei organizacijos reputacija. Tuo tarpu, kaip mažiausiai svarbią informaciją, respondentai išskyrė: NVO matomumą žiniasklaidoje ir informaciją apie NVO vadovus.

Išvados

1. NVO vis intensyviau dalyvauja visuomenės gyvenime. Jų svarba itin išaugo tokių socialinių, ekonominių ir politinių nelaimių metu, kaip: COVID-19 pandemija ar karas Ukrainoje. NVO sektorius reikalingas ir gyvybiškai svarbus kiekvienos šalies visuomenės gyvenime, nes be NVO įsiterpimo šalių vyriausybės negebėtų tinkami integruoti visuomenės ir realizuoti jų lūkesčių. Tačiau teisiniai atskaitomybės reikalavimai šioms organizacijoms gana minimalūs, o valdomos įplaukų sumas varijuoja tūkstančiais ar net milijardais. Todėl kyla rizika, kad lėšos gali būti panaudojamos netinkamai. Tai puikiai parodo į viešumą išskylantys skandalai, kurie mažina pasitikėjimą NVO ir visuomenės įsitraukimą į jų veiklą. Siekiant NVO užtikrinti nenutrūkstamą veiklos finansavimą, kuris neatsiejamas nuo visuomenės pasitikėjimo, atsiranda atskaitomybės ir skaidrumo užtikrinimo poreikis. Todėl svarbu išsiaiškinti, kaip būtų galima didinti NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygį nesumažinant veiklos efektyvumo.
2. NVO – tai begalė ne pelno siekiančių organizacijų, dirbančių visuomenės labui. Jos gali būti apibūdinamos ir klasifikuojamos labai įvairiai dėl egzistuojančios NVO įvairovės tiek Lietuvoje, tiek visame pasaulyje. Atlikta literatūros analizė parodė, kad atskaitomybė – tai NVO keliamų reikalavimų visuma bei vienas iš esminių veiksnių, leidžiančių organizacijoms išlikti. O nuo organizacijos skaidrumo lygio priklauso visuomenės pasitikėjimas ir, atitinkamai, veiklos finansavimas. Taip pat nustatyta, kad NVO skaidrumo lygis ir visuomenės pasitikėjimas NVO turi tiesioginę priklausomybę. O dauguma būdų, skatinančių NVO atskaitomybės atskleidimą ir skaidrumo didinimą – siejami su socialiniais tinklais. Tai teigiamai veikia NVO skaidrumą ir atskaitomybę, nes padeda diegti naujoves, gerinti komunikavimą ir kurti grįžtamąjį ryšį suinteresuotiesiems.
3. NVO atskaitomybės ir skaidrumo tyrimo tarp pasirinktų Lietuvos NVO atlikimui buvo sudaryta tyrimo metodologija. Tyrimo eigą sudaro penki pagrindiniai etapai, kurie apima tris kokybinius ir vieną kiekybinį tyrimą. Kokybiniai tyrimai skirti atskaitomybės ir skaidrumo lygiams nustatyti, o kiekybinio tyrimo tikslas – susisteminti, kiek respondentų pasitikėjimas NVO yra įtakojamas atskaitomybės ir skaidrumo atskleidimui internetinėje erdvėje. Kiekybinis tyrimas atliekamas internetinės apklausos būdu, jame dalyvavo 173 respondentai.
4. Pritaikius atskaitomybės indekso apskaičiavimo ir analizės metodologiją geriausiai įvertinta buvo „Maisto bankas“ nevyriausybinė organizacija, o vidutinis visų NVO atskaitomybės lygis vertinamas kaip blogas / vidutinis, nes vertinimo vidurkis siekia vos 17,75 balo iš 33. Atlikti skaidrumo lygio tyrimai atskleidė gana skirtingus rezultatus. Skaidrumo indeksas apskaičiuotas pagal žiniasklaidos skaidrumo principus parodė, kad aukščiausią skaidrumo lygį taip pat pasiekė labdaros ir paramos fondas „Maisto bankas“, jo skaidrumo lygis vertinamas kaip puikus. Tačiau skaidrumo indeksas, kuris orientuojasi į įgyvendintų projektų informacijos atskleidimą, parodė daug prastesnius rezultatus – bendras NVO skaidrumo lygis vertinamas kaip vidutinis, nes nesiekė net 50 proc., o prieš tai lyderiavusi organizacija buvo įvertinta blogiausiai iš visų. Skaidrumo indeksų tyrimai parodė, kad NVO teikia labai daug informacijos apie savo veiklą, tačiau visa informacija pateikiama labai abstrakčiai ir neskiriama pakankamai dėmesio atskiriems projektams vertinti. Anketinės apklausos metu surinkti duomenys tik patvirtino atliktų atskaitomybės ir skaidrumo tyrimų rezultatus – labiausiai visuomenėje pasigendama informacijos apie NVO lėšų panaudojimą bei projektų įgyvendinimo efektyvumą. Kaip mažiausiai svarbią informaciją respondentai išskiria NVO finansavimo struktūrą, vadovus ir organizacijų matomumą žiniasklaidoje. Kokybinis tyrimas parodė, kad mažos pajamos ar blogas pajamų ir išlaidų balansas

neturi esminės įtakos respondentų sprendimui neremti NVO, kadangi didžioji dalis paramos neteikiančių apklaustų respondentų turi teigiamą pajamų ir sąnaudų balansą. O pagrindinis veiksnys, lemiantis mažesnę visuomenės įsitraukimą į NVO veiklą – nepasitikėjimas NVO skaidrumu, kuris labiausiai priklauso nuo šio sektoriaus organizacijų finansinės ir nefinansinės informacijos prieinamumo bei reputacijos.

Rekomendacijos

1. Atsižvelgiant į nevyriausybinių organizacijų teisinį reglamentavimą Lietuvoje, NVO nėra skaidomos pagal dydį, paramos gavimo apimtis ar panašius kriterijus, kaip tai daroma su pelno siekiančiomis organizacijomis. Pelno siekiančioms organizacijoms nuo numatytų rodiklių ribų tiesiogiai priklauso reikalaujamas atskaitomybės lygis. Tad siekiant sumažinti pernelyg didelę atskaitomybės našta labai mažoms NVO ir padidinti atskaitomybę didelėms – rekomenduojama LR valdančiosioms institucijoms apsvarstyti ir teisiškai apibrėžti NVO klasifikavimą pagal dydį ir / (ar) gaunamos paramos dydį.
2. Rekomenduojama LR valdžios institucijoms apsvarstyti NVO priežiūros organo įsteigimą ar akreditacijos sukūrimą. Mokslinės literatūros analizės metu buvo identifikuota, kad tai vienas iš būdų atskaitomybės ir skaidrumo didinimui. Tai galėtų būti tam tikra patikrinimų forma, kurios rezultatas – įvertinimo suteikimas, kuris visuomenei suteikia didesnę garantą apie veiklos atskaitomybę ir skaidrumą, o pačioms NVO – paskata veiklą vykdyti dar efektyviau.
3. Atliekant NVO atranką, pagal NVO katalogo pateikiamą informaciją, pastebėta, kad šio puslapio turinys gana skurdus – prie daugelio NVO nepateikiama beveik jokios informacijos, o jei pateikiama – ji neaktuali, nuorodos neaktyvios. Pirmiausia, rekomenduojama svetainės prižiūrėtojams atnaujinti portale esančią informaciją. Visų antra, kad svetainė būtų naudingesnė vartotojams, turėtų būti keliami reikalavimai organizacijoms, dėl, bent, minimalios informacijos pateikimo.
4. Atliktų skaidrumo ir atskaitomybės tyrimų rezultatai atskleidė, kad NVO gana aktyviai naudojami socialiniais tinklais bei oficialiomis elektroninėmis svetainėmis. Tačiau dažnai informacijos kiekis, kokybė ar turinys neatitinka suinteresuotųjų šalių poreikių – informacijos per mažai, ji labai abstrakti, daug dėmesio skiriama tikslams bei siekiams, o rezultatai paliekami nuošaly. Todėl rekomenduojama nevyriausybinėms organizacijoms peržiūrėti jų socialiniuose tinkluose ir svetainėse esančią informaciją bei ją papildyti. Ypač reikėtų peržiūrėti įgyvendintų projektų aprašus, kurie turėtų būti papildomi faktais: lėšų panaudojimas, sukurtos naudos įvertinimas.
5. Anketinės apklausos rezultatai parodė, kad respondentų pasitikėjimą NVO labiausiai lemia finansinės ir nefinansinės informacijos prieinamumas bei reputacija, o mažiausiai svarbi informacija apima NVO finansavimo struktūrą, vadovus ir organizacijų matomumą žiniasklaidoje. Remiantis tuo, rekomenduojama nevyriausybinėms organizacijoms susikcentruoti į finansinių ir nefinansinių duomenų prieinamumą visiems suinteresuotiesiems, tam pasitelkiant didesnę socialinių tinklų naudojimą, neapsiribojant tik „Facebook“ socialiniu tinklu, o įtraukiant ir labiau populiarius socialinius tinklus, tokius kaip „Instagram“ ar „Twitter“.
6. Vertinant NVO atskaitomybę ir skaidrumą, didžiausias dėmesys buvo skiriamas finansavimo užtikrinimo ir visuomenės pasitikėjimo veiksniams vertinti, o savanorystės aspektas buvo paliestas labai nežymiai. Rekomenduojama būsimuose tyrimuose labiau pasigilinti į savanorystės užtikrinimo poveikį NVO atskaitomybės ir skaidrumo didinimui.
7. Taip pat, šio tyrimo metu daug dėmesio buvo skiriama atskaitomybei ir skaidrumui per socialinių tinklų prizmę, tačiau tyrimų, kurie apimtų socialinius tinklus, ypač „Instagram“, kuris šiuo metu populiarumo viršūnėje – labai stinga. Todėl rekomenduojama ateityje dar labiau pasigilinti, kokį poveikį NVO atskaitomybės ir skaidrumo lygiui daro socialinių tinklų naudojimas Lietuvoje bei kitose pasaulio šalyse, ar pakartoti šį tyrimą kitos šalies NVO vertinimui, o rezultatus palyginti tarpusavyje.

Literatūros sąrašas

1. Agyemang, G., O'Dwyer, B., & Unerman, J. (2019). *NGO accountability: retrospective and prospective academic contributions*. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 32(8), 2353–2366. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-06-2018-3507>.
2. Becker, A., Boenigk, S., & Willems, J. (2020). In nonprofits we trust? A Large-Scale Study on the public's trust in nonprofit organizations. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 32(2), 189–216. <https://doi.org/10.1080/10495142.2019.1707744>
3. Bekkers, R. H. F. ., & Bowman, W. (2009). The relationship between confidence in charitable organizations and volunteering revisited. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 38(5), 884–897. <https://doi.org/10.1177/0899764008324516>
4. Belcheva, D., Braynova, P., Stoytchev, G. & Zahariev, B. (2018). Trust in non-governmental organizations in Bulgaria. Open society institute Sofia. Report. [Žiūrėta: 2022-12-20]. Internetinė prieiga: https://osis.bg/wp-content/uploads/2019/03/2018_12_20-Trust-NPO-ENG-final.pdf
5. Bellucci, M., & Manetti, G. (2017). Facebook as a tool for supporting dialogic accounting? Evidence from large philanthropic foundations in the United States. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 30(4), 874–905. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-07-2015-2122>
6. Beneševičiūtė, I. (2021). *NVO bendradarbiavimo su savivaldos institucijomis patirtis atstovaujant neįgaliųjų interesams*. *Viešojo Politika Ir Administravimas*, 20(4), 466. <https://doi.org/10.13165/VPA-21-20-4-09>.
7. Bonsón, E., & Bednárová, M. (2019). Blockchain and its implications for accounting and auditing. *Meditari Accountancy Research*, 27(5), 725–740. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-11-2018-0406>
8. Bovens, M. (2010). Two Concepts of Accountability: Accountability as a Virtue and as a Mechanism. *West European Politics*, 33(5), 946–967. <https://doi.org/10.1080/01402382.2010.486119>
9. Cabedo, J. D., Fuertes-Fuertes, I., Maset-LLaudes, A., & Tirado-Beltrán, J. M. (2018). *Improving and measuring transparency in NGOs: A disclosure index for activities and projects*. *Nonprofit Management & Leadership*, 28(3), 329–348. <https://doi.org/10.1002/nml.21298>.
10. Cooley, A. (2020). Comparative analysis of online accountability practices in three sectors: private, public and nonprofit. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 33(6), 1423–1445. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-03-2019-3919>
11. Davies. (2017). *Understanding non-governmental organizations in world politics: The promise and pitfalls of the early 'science of internationalism'*. *European Journal of International Relations*, 23(4), 884–905. <https://doi.org/10.1177/1354066116679243>.
12. Di Lauro S, Tursunbayeva A, Antonelli G. (2019). How Nonprofit Organizations Use Social Media for Fundraising: A Systematic Literature Review. *IJBM* 2019;14(7):1. DOI: <https://doi.org/10.5539/ijbm.v14n7p1>
13. Dillard, J., & Vinnari, E. (2019). Critical dialogical accountability: From accounting-based accountability to accountability-based accounting. *Critical Perspectives on Accounting*, 62, 16–38. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2018.10.003>

14. Douglas, S., & Meijer, A. (2016). *Transparency and Public Value-Analyzing the Transparency Practices and Value Creation of Public Utilities*. *International Journal of Public Administration*, 39(12), 940–951 <https://doi.org/10.1080/01900692.2015.1064133>.
15. Ebrahim, A. (2016). The Many Faces of Nonprofit Accountability. In *The Jossey-Bass Handbook of Nonprofit Leadership and Management* (pp. 102–123). Hoboken, NJ, USA: John Wiley & Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/9781119176558.ch4>
16. Farwell, M. M., Shier, M. L., & Handy, F. (2019). Explaining Trust in Canadian Charities: The Influence of Public Perceptions of Accountability, Transparency, Familiarity and Institutional Trust. *Voluntas (Manchester, England)*, 30(4), 768–782. <https://doi.org/10.1007/s11266-018-00046-8>
17. Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. (2014). *Socialinių tyrimų metodai: apklausa: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
18. Harris, E. E., Neely, D. (2021). Determinants and Consequences of Nonprofit Transparency. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 36(1), 195–220. <https://doi.org/10.1177/0148558X18814134>
19. Helliard, C. V., Crawford, L., Rocca, L., Teodori, C., & Veneziani, M. (2020). Permissionless and permissioned blockchain diffusion. *International Journal of Information Management*, 54, 102136. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102136>
20. Herlinda, O. R. (2021). Comunicación Integral y transparencia en las organizaciones del tercer sector / Integral Communication and transparency of the third sector organizations. *Revista Internacional de Relaciones Públicas*, XI(21), 5–26. <https://doi.org/10.5783/RIRP-21-2021-02-05-26>
21. Hielscher, S., Winkin, J., Crack, A., & Pies, I. (2017). Saving the Moral Capital of NGOs: Identifying One-Sided and Many-Sided Social Dilemmas in NGO Accountability. *Voluntas (Manchester, England)*, 28(4), 1562–1594. <https://doi.org/10.1007/s11266-016-9807-z>
22. Kingston, K. L., Furneaux, C., de Zwaan, L., & Alderman, L. (2019). From monologic to dialogic. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 33(2), 447–471. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-01-2019-3847>
23. Kuruppu, S. C., Dissanayake, D., & de Villiers, C. (2022). How can NGO accountability practices be improved with technologies such as blockchain and triple-entry accounting? *Accounting, Auditing, & Accountability*, 35(7), 1714–1742. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-10-2020-4972>
24. Lewis, D., & Madon, S. (2004). Information Systems and Nongovernmental Development Organizations: Advocacy, Organizational Learning, and Accountability. *The Information Society*, 20(2), 117–126. <https://doi.org/10.1080/01972240490423049>
25. Li, Y., Shin, J., Sun, J., Kim, H. M., Qu, Y., & Yang, A. (2021). Organizational sensemaking in tough times: The ecology of NGOs' COVID-19 issue discourse communities on social media. *Computers in Human Behavior*, 122, 106838–106838. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2021.106838>
26. Meaux, E., Castillo-Díaz, D., Pradhan, N., Dayananda, S. K., Balboa, C. M., Goodale, E., ... Goodale, U. M. (2021). Transparency about human diversity in transnational environmental NGOs. *Biological Conservation*, 256, 109027. <https://doi.org/10.1016/j.biocon.2021.109027>

27. Mikołajczak, P. (2021). *What affects employment by NGOs? Counteraction to precarious employment in the Polish non-profit sector in the perspective of COVID-19 pandemic crises*. *Oeconomia Copernicana*, 12(3), 761–788. <https://doi.org/10.24136/oc.2021.025> .
28. Muraleedharan, V. (2020). *Immigrant integration: the role of NGO's in Lithuania for upholding immigrant assimilation*. *European Integration Studies: Research and Topicalities*, (14), 39–54. <https://doi.org/10.5755/j01.eis.1.14.26371>.
29. Nageswarakurukkal, K., Gonçalves, P., & Moshtari, M. (2020). Improving Fundraising Efficiency in Small and Medium Sized Non-profit Organizations Using Online Solutions. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 32(3), 286–311. <https://doi.org/10.1080/10495142.2019.1589627>
30. Namisango, F., Kang, K., Rehman, J. (2019). What Do We Know about Social Media in Nonprofits? A Review. PACIS 2019 Proceedings. 16. https://web.archive.org/web/20220801212957id_/https://aisel.aisnet.org/cgi/viewcontent.cgi?article=1015&context=pacis2019
31. Nazuk, & Shabbir, J. (2018). *A new disclosure index for Non-Governmental Organizations*. *PloS One*, 13(2), e0191337–e0191337. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0191337>.
32. O'Dwyer, B., & Boomsma, R. (2015). *The co-construction of NGO accountability: aligning imposed and felt accountability in NGO-funder accountability relationships*. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 28(1), 36–68. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-10-2013-1488>.
33. O'Dwyer, B., Unerman, J., & Awumbila, M. (2017). *Seeking “conversations for accountability” : Mediating the impact of non-governmental organization (NGO) upward accountability processes*. *Accounting, Auditing, & Accountability*, 30(5), 982–1007. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-02-2015-1969>.
34. Ortega-Rodríguez, C., Licerán-Gutiérrez, A., & Moreno-Albarracín, A. L. (2020). *Transparency as a Key Element in Accountability in Non-Profit Organizations: A Systematic Literature Review*. *Sustainability (Basel, Switzerland)*, 12(14), 5834. <https://doi.org/10.3390/su12145834>
35. Petersson, M. T. (2022). *Transparency in global fisheries governance: The role of non-governmental organizations*. *Marine Policy*, 136, 104128. <https://doi.org/10.1016/j.marpol.2020.104128> .
36. Rashid, A. A., Idris, M. I., Zulkiflee, N. S., Yahaya, A. Y., & Ramesh, P. (2021). The Correlation of Social Media Activity and Engagement of a Health NGO with the Outcome of Fundraising Efforts During the COVID-19 Pandemic. *Bangladesh Journal of Medical Science (Ibn Sina Trust)*, 148–154. <https://doi.org/10.3329/bjms.v20i5.55419>
37. Sayarifard, A., Nazari, M., Rajabi, F., Ghadirian, L., & Sajadi, H. S. (2022). Identifying the non-governmental organizations' activities and challenges in response to the COVID-19 pandemic in Iran. *BMC Public Health*, 22(1), 704–704. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-13080-5>
38. Slatten, L. A. D., Guidry Hollier, B. N., Stevens, D. P., Austin, W., & Carson, P. P. (2016). Web-Based Accountability in the Nonprofit Sector: A Closer Look at Arts, Culture, and Humanities Organizations. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 46(5), 213–230. <https://doi.org/10.1080/10632921.2016.1211048>
39. Transparency international Lietuvos skyrius. (2008). *NVO skaidrumo pradžiamokslis*. Vilnius: Eugrimas. ISBN 978-9955-790-10-5. [žiūrėta: 2023-03-05]. Prieiga per internetą: https://www.transparency.lt/wp-content/uploads/2015/10/nvo_skaidrumas_internetui.pdf

40. Tremblay-Boire, J., & Prakash, A. (2015). *Accountability.org: Online Disclosures by U.S. Nonprofits*. *Voluntas (Manchester, England)*, 26(2), 693–719. <https://doi.org/10.1007/s11266-014-9452-3>
41. Van Zyl. (n.d.). (2019). *Money, people or mission? Accountability in local and non-local NGOs*. *Third World Quarterly*, 40(1), 53–74. <https://doi.org/10.1080/01436597.2018.1535893>.
42. Vorevičienė, J. (2016). *Trečiasis sektorius ir socialinė gerovė: nevyriausybių organizacijų vaidmuo gerovės valstybėje*. *Kultūra ir visuomenė: socialinių tyrimų žurnalas*, 7, 49–71. <https://doi.org/10.21277/jmd.v2i46.59> .
43. Waniak-Michalak, Halina, Leitonienė, Sviesa, & Perica, Ivana. (2022). The NGOs and Covid 19 pandemic: a new challenge for charitable giving and NGOs' mission models. *Inžinerinė Ekonomika*, 33(2), 174–187. <https://doi.org/10.5755/j01.ee.33.2.30005>
44. Waniak-Michalak, Halina, Perica, Ivana, & Leitonienė, Sviesa. (2020). *From NGOs' accountability to social trust. The evidence from CEE countries*. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 109(165), 173–192. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.4347> .
45. Williams, B. D., Valero, J. N., & Kim, K. (2018). Social media, trust, and disaster: Does trust in public and nonprofit organizations explain social media use during a disaster? *Quality & Quantity*, 52(2), 537–550. <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0594-4>
46. Zhang, M., Cañizares Espada, M., Pérez Estébanez, R., & Urquía- Grande, E. (2020). *Accounting Transparency of Non-Governmental Organizations: A Case Study of the Red Cross in China and Spain*. *Revesco: Revista de Estudios Cooperativos*, 135, e69189–e69189. <https://doi.org/10.5209/reve.69189>.
47. Zogaj, A. (2022). Nonprofit Organizations, Social Media, and Trust: How Self-Congruence Can Help Organizations Choose the Right Social Media Endorsers. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, ahead-of-print(ahead-of-print), 1–21. <https://doi.org/10.1080/10495142.2022.2130496>

Informacijos šaltinių sąrašas

1. Edelman trust barometer. (2022). *Special Report: The Geopolitical Business* [žiūrėta 2022-06-01]. Prieiga per internetą: <https://www.edelman.com/sites/g/files/aatuss191/files/2022-05/2022%20Edelman%20Trust%20Barometer%20Special%20Report%20The%20Geopolitical%20Business-Final.pdf>
2. Labdaros ir paramos fondas "Maisto bankas" (2022). *Ataskaitos už metus, pasibaigusius 2021 m. Gruodžio 31 D.* [žiūrėta: 2023-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.maistobankas.lt/wp-content/uploads/2022/06/2021-metu-veiklos-ataskaitos.pdf>
3. Labdaros ir paramos fondas "Maisto bankas". (2023). *Apie mus.* [žiūrėta: 2023-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.maistobankas.lt>
4. Laisvės TV. (2022). „Laisvės TV“ veiklos ataskaitos. [žiūrėta 2022-12-27]. Prieiga per internetą: <https://laisves.tv/>
5. Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas. 2000 m. liepos 13 d. Nr. VIII-1835. (2000) [žiūrėta 2022-06-01]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106080/asr>
6. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos fondų įstatymas. 1996 m. kovo 14 d. Nr. I-1232. (1996) [žiūrėta 2022-06-01]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26243/asr>
7. Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymas. 1993 m. birželio 4 d. Nr. I-172. (1993) [žiūrėta 2022-06-01]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5483?jfwid=-1ckeblra80>
8. Lietuvos Respublikos nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymas. 2013 m. gruodžio 19 d. Nr. XII717. (2014) [žiūrėta 2022-06-01]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.463439?jfwid=-1ckeblr82o>
9. Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. (2014). Nevyriausybinių sektoriaus raidos tyrimas: ataskaita [žiūrėta: 2022-11-28]. https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/pdf/9598_nvo-ataskaita-20141230.pdf
10. Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas. 1996 m. liepos 3 d. Nr. I-1428. (1996) [žiūrėta 2022-06-01]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.29578/asr>
11. LŽNS. (2022). *2021 m. LŽNS veiklos ataskaita.* [žiūrėta: 2023-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.negalia.lt/wp-content/uploads/2022/09/L%C5%BDNS-veiklos-atask.2021.pdf>
12. LŽNS. (2023). *Apie sąjungą.* [žiūrėta: 2023-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.negalia.lt>
13. Moterų informacijos centras. (2022). *Moterų informacijos centro veiklos ataskaita 2021 m.* [žiūrėta: 2023-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.moteruinformacijoscentras.lt/moteru-informacijos-centro-metines-ataskaitos-2001>
14. Moterų informacijos centras. (2023). Pagrindinis. žiūrėta: [2023-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.moteruinformacijoscentras.lt>
15. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras. (2022). *Nevyriausybinių organizacijos Lietuvoje* [žiūrėta: 2022-05-31]. Prieiga per internetą:

<http://www.3sektorius.lt/trecias-sektorius/kas-yra-nvo/nevyriausybinės-organizacijos-lietuvoje>

16. Nevyriausybių organizacijų teisės institutas. (2006). *Fondų teisinė aplinka Lietuvoje ir JAV* [žiūrėta: 2022-05-31]. Prieiga per internetą: https://issuu.com/nvoteise/docs/fondu_reglamentavimas_lt_ir_jav
17. NVO atlasas. (2022). *NVO katalogas* [žiūrėta 2022-06-01]. Prieiga per internetą: <https://nvoatlasas.lt/filtravimas/>
18. Valstybės duomenų agentūra. (2022). *Lietuvos gyventojai (2022 m. leidimas). Gyventojų skaičius ir sudėtis*. [žiūrėta 2023-01-16]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2022/salies-gyventojai/gyventoju-skaicius-ir-sudetis>
19. VŠĮ „Sotas“. (2022). *Veiklos ataskaita 2021*. [žiūrėta: 2023-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.sotas.org/wp-content/uploads/2022/08/Ataskaita-2021.pdf>
20. VŠĮ „Sotas“. (2023). *Kas mes esame*. [žiūrėta: 2023-02-20]. Prieiga per internetą: <https://www.sotas.org>
21. World economy forum. (2022). *The Global Risks Report 2022, 17th Edition* [žiūrėta: 2022-06-01]. Prieiga per internetą: https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2022.pdf

Priedai

1 priedas. Atskaitomybės indekso kriterijų vertinimas

Atskaitomybės aspektas	Kriterijus	Vertinimas (viso 33 balai, kai 1 – yra / 0 – nėra.)			
		„Sotas“	„LŽNS“	„Maisto bankas“	„Moterų informacijos centras“
Atskaitomybė naudos gavėjams	1. Informacija apie programos efektyvumo ir poveikio vertinimą;	1	0	1	1
	2. Veiklos ataskaita (išskyrus finansinę);	1	1	1	1
	3. Informacija apie santykių su naudos gavėjais valdymą;	1	0	0	0
	4. Naudos gavėjų grįžtamojo ryšio mechanizmai;	1	1	1	1
Įstatymų laikymasis	5. Etikos reikalavimai lėšų rinkimui;	1	0	1	1
	6. Išorėje sukurtos ekonominės, aplinkosaugos ir socialinės chartijos, principai ar kitos iniciatyvos, kurioms organizacija pritaria;	1	0	1	1
	7. Pareiškimai dėl įstatymų laikymosi;	1	1	1	1
Atskaitomybė darbuotojams	8. Pareiškimas/politika apie įvairovę;	0	1	0	0
	9. Informacija apie mokymus ir išmokas;	1	0	0	0
	10. Kodeksas / politika / gairės dėl užimtumo ir darbuotojų (pvz. elgesio kodeksas, interesų konflikto politika ir etikos kodeksas);	0	0	0	0
	11. Darbuotojų atsiliepimų ir skundų teikimo mechanizmai (pvz. karštoji linija);	0	0	0	0
Atskaitomybė už aplinkos apsaugą	12. Informacija apie poveikį aplinkai (pvz. šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija) arba iniciatyvas tapti ekologiškesniais;	0	0	1	0
	13. Aplinkosaugos ataskaita;	0	0	0	0
	14. Skyrius, sprendžiantis aplinkosaugos klausimus (pvz. aplinkosaugos komitetas);	0	0	0	0
Finansinė atskaitomybė (aukotojams)	15. Einamoji metinė ataskaita;	1	0	1	1
	16. Praėjusių metų ataskaitų archyvas;	1	0	1	1
	17. Pajamų detalizacija;	1	1	1	0
	18. Finansinė informacija apie suteiktą paramą;	1	0	1	0
	19. Finansavimo šaltiniai pagal kategorijas;	1	1	1	0
	20. Išlaidos pagal kategorijas;	1	0	1	0
	21. Pagrindinių partnerių sąrašas;	1	1	1	1
	22. Direktorių tarybos sudėtis;	1	1	1	0
	23. Vadovybės sudėtis;	1	1	1	0
	24. Įstatai;	0	1	0	0
Atskaitomybė visuomenei	25. Dėl bendros informacijos/atšiliepimo formos prieinamumo;	1	1	1	1
	26. Misija;	1	1	1	1
	27. Programų/veiklos aprašymas;	1	1	1	1
	28. Naujienų/pranešimų spaudai archyvas;	1	1	1	1
	29. Labdaros priežiūros organų įvertinimai;	0	0	0	0
Atsakomybė tiekėjams	30. Pirkimo politika;	0	0	0	1
	31. Pareiškimas apie tiekėjų įvairovę;	0	0	1	0
	32. Vietiniai tiekėjai;	0	0	1	0
	33. Tiekėjų atranka žmogaus teisių klausimais.	0	0	0	0
Surinktas balų skaičius:		21	14	22	14

2 priedas. Skaidrumo indekso vertinimas pagal devynis skaitmeninės žiniasklaidos skaidrumo principus

Kriterijus	Vertinimas (iš viso 100 balų, kiekvienas kriterijus vertas 11.11 balo).			
	„Sotas“	„LŽNS“	„Maisto bankas“	„Moterų informacijos centras“
1) Veiklos reglamentavimas – įvertinama ar organizacija teikia visuomenei informaciją apie vykdomą veiklą ir jos reglamentavimą;	11,11	11,11	11,11	11,11
2) Socialinės misijos aiškumas ir atskleidimas – siekiama identifikuoti ar organizacija viešina informaciją apie savo socialinę misiją ir tikslus;	11,11	11,11	11,11	11,11
3) Veiklos planavimas ir stebėseną – identifikuojama ar organizacija viešai skelbia informaciją apie jų finansuojamų projektų rezultatus bei teikia pažangos ataskaitas;	0	0	0	0
4) Bendravimas – tikrinama, ar organizacija viešai skelbia metinę veiklos ataskaitą;	11,11	11,11	11,11	11,11
5) Finansavimo skaidrumas – stebima, ar organizacija pateikia pagrindinius viešuosius ir privačius finansuotojus bei nurodo skirtas sumas;	11,11	11,11	11,11	0
6) Finansavimo skaidymas – vertinama, ar organizacija pateikia visą informaciją apie finansavimo šaltinių įvairovę;	11,11	11,11	11,11	0
7) Lėšų panaudojimo kontrolė – stebima, ar organizacija pateikia informaciją apie turimų lėšų kontrolę ir panaudojimą;	11,11	0	11,11	0
8) Metinių ataskaitų teikimas ir teisinių įsipareigojimų vykdymas – tikrinama, ar organizacija pateikia metines finansines ataskaitas;	11,11	0	11,11	11,11
9) Savanorystės skatinimas – vertinama, ar organizacija teikia informaciją apie esančius savanorius.	0	0	11,11	0
Iš viso balų:	77,77	55,55	88,88	44,44
Balai procentais:	77,77%	55,55%	88,88%	44,44%

3 priedas. Skaidrumo indekso apskaičiavimas pagal Cabedo ir kt. (2018)

Rodikis	Rodiklio pavadinimas	„Sotas“	„LŽNS“	„Maisto bankas“	„Moterų informacijos centras“
TNP	Bendras įvykdytų projektų skaičius	1	21	6	43
TDI1	ar NVO pateikia projekto aprašymą	1,00	1,00	1,00	1,00
TDI1	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	1,00	21,00	6,00	43,00
TDI2	ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	1,00	1,00	1,00	1,00
TDI2	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	1,00	21,00	6,00	43,00
TDI3	ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	1,00	0,71	0,83	0,67
TDI3	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	1,00	15,00	5,00	29,00
TDI1-TDI3 surinkti balai		3,00	2,71	2,83	2,67
TDI1-TDI3 skaidrumo indeksas		1,00	0,90	0,94	0,89
FDI4	ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius	1,00	0,29	0,17	0,07
FDI4	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	1,00	6,00	1,00	3,00
FDI5	ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	1,00	0,76	0,33	0,74
FDI5	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	1,00	16,00	2,00	32,00
FDI6	ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį	1,00	0,10	0,17	0,02
FDI6	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	1,00	2,00	1,00	1,00
FDI7	ar pateikiama informacija atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;	0,00	0,05	0,17	0,00
FDI7	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	0,00	1,00	1,00	0,00
FDI4-FDI7 surinkti balai		3,00	1,19	0,83	0,84
FDI4-TDI7 skaidrumo indeksas		0,75	0,30	0,21	0,21
SDI8	ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus	1,00	0,14	0,00	0,28
SDI8	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	1,00	3,00	0,00	12,00
SDI9	ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	1,00	0,29	0,00	0,37
SDI9	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	1,00	6,00	0,00	16,00
SDI10	ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;	0,00	0,00	0,00	0,02
SDI10	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	0,00	0,00	0,00	1,00
SDI11	ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.	0,00	0,14	0,17	0,26
SDI11	Kriterijų atitinkančių pojektų skaičius	0,00	3,00	1,00	11,00
SDI8-SDI11 surinkti balai		2,00	0,57	0,17	0,93
SDI8-SDI11 skaidrumo indeksas		0,50	0,14	0,04	0,23
NVO skaidrumo indeksas (TI)	Skaidrumo indeksas	0,73	0,41	0,35	0,40

4 priedas. „Sotas“ įgyvendintų projektų vertinimas

Organizacija	Sotas	
Kriterijai	1. "Paslaugų smurtautojams ir asmenims, kurie susiduria su alkoholio priklausomybe, tinklo plėtra"	Balai
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	1
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	1
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+	1
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius	+	1
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	+	1
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį	+	1
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;	-	0
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus	+	1
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	+	1
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;	-	0
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.	-	0

5 priedas. „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“ įgyvendintų projektų vertinimas

Kriterijai	LŽNS						
	1. „Naujai atgimęs kultūros paveldas – prieinamas visiems“	2. Lietuvos žmonių su negalia sąjungos žmogiškųjų gebėjimų ir materialinės bazės stiprinimas, taikant progresyvias metodikas	3. „Vidurio amžiaus žmogaus branda: naujų galimybių pradžia“	4. „Fizinio ir psichinio sveikatinimo programa vaikams ir jaunuoliams „Atostogos kitaip““	5. „Įdarbinimo iniciatyvų žmonėms su negalia skatinimas Vilniaus regione“	6. Kompleksinės paslaugos šeimai Vilniaus mieste. "Asmeniniai asistentai"	7. „Higienos paslaugos dienos centre ir namuose Vilniaus mieste“
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+	-	+	+	+	+	+
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius	+	+	-	-	-	-	-
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	+	+	+	+	+	+	+
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį	-	+	-	-	-	-	-
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;	-	-	-	-	-	-	-
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus	-	-	-	+	-	-	-
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	-	-	+	+	-	+	+
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;	-	-	-	-	-	-	-
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.	-	-	-	-	-	+	-

Kriterijai	LŽNS							
	8. Sporto renginių organizavimas žmonėms su judėjimo negalia	9. Žmonių su sunkia fizine negalia įtrauktis per sporto užimtumo veiklas	10. „Turizmas be barjerų“	11. „Kiekvienas gali pradėti savo verslą“	12. Specialioji muzikos kūryba ir edukacija regionuose	13. Pleneras „Jaunieji kino kūrėjai“	14. Socialinių interakcijų kūrybos pleneras ir sklaida regionuose	15. Socialinių interakcijų ir performansų kūryba ir sklaida
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+	+	+	+	-	-	-	+
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius	+	+	-	-	-	-	-	-
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	+	+	+	+	-	-	-	-
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį	+	-	-	-	-	-	-	-
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;	-	-	-	-	-	-	-	-
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus	-	-	-	-	-	-	-	-
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	-	-	-	-	-	-	-	-
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;	-	-	-	-	-	-	-	-
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.	-	-	+	-	-	-	-	-

Kriterijai	LŽNS						Balai
	16. Festivalis „Begasas“	17. Universalus dizainas – aplinka be kliūčių	18. „Žmonių su negalia fizinio aktyvumo skatinimo programa“	19. „COVID-19 pandemijos pasekmių psichikos sveikatai mažinimas žmonėms su negalia, jų artimiesiems, šeimos nariams, visuomenei“	20. „Socialinės gerovės kūrimas, atstovaujant neįgaliųjų teises“.	21. „Žalieji maršrutai be kliūčių“.	
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+	21
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+	21
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+	-	-	+	+	+	15
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius	-	-	-	-	+	+	6
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	-	+	+	+	+	+	16
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį	-	-	-	-	-	-	2
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;	-	-	-	-	-	+	1
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus	+	-	-	-	+	-	3
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	+	-	-	-	+	-	6
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;	-	-	-	-	-	-	0
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.	-	+	-	-	-	-	3

6 priedas. „Moterų informacijos centras“ įgyvendintų projektų vertinimas

Organizacija	„Moterų informacijos centras“ 2010-2022 m. įgyvendinti projektai							
	Kriterijai	1. „Kiekvienas balsas prieš smurtą yra svarbus (#BalsasPriešSmurtą)“	2. „BEE. Lyčių lygybė ankstyvajame ugdyme“	3. "Sveikų santykių ABC: nuo asmeninio saugumo iki klestinčios ateities"	4. "Lyčių lygybė – pelninga investicija!"	5. "Moterų NVO lyderių akademija"	6. "Login – Saugumas man patinka"	7. "Darom verslą 2009"
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+		+					+
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius	+							
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	+	+			+	+	+	+
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį	+							
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;								
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus	+		+	+	+	+	+	+
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	+		+	+	+	+	+	+
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;								
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.	+		+	+	+	+	+	+

Organizacija	„Moterų informacijos centras“ 2010-2022 m. įgyvendinti projektai									
	Kriterijai	8. "FORWARD! Šeima ir darbas – SUDERINAMI"	9. "Orus darbas – orus gyvenimas!"	10. "reMade and reLive"	11. „Generation Y for non violent relations“	12. "Informacinis portalas lygus.lt"	13. "Progress"	14. "Aukos interesai – svarbiausi!"	15. "Moterų informacijos centro institucinių gebėjimų stiprinimas"	16. "SKPC žemėlapis"
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+						+	+	+	+
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius										
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;		+		+	+	+	+			+
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį										
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;										
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus	+									+
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	+					+				+
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;										
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.						+	+			+

Kriterijai	„Moterų informacijos centras“ 2010-2022 m. įgyvendinti projektai							
	17. "Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 m. programos įgyvendinimas".	18. „Seksualinio priekabiavimo ir smurto stabdymas akademinėje bendruomenėje“.	19. "FORWARD"	20. "ESTHE"	21. „Rekomendacijų dėl veiksmų kovojant su antisemitizmu ir romofobija Lietuvoje, paruošimas ir viešinimas“.	22. „GENDER-ED: kova su lyčių stereotipais švietime ir profesiniame orientavime“.	23. "#ItSTOPSnow"	24. "ERASMUS+ KA2"
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas					+	+	+	+
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius								
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	+	+	+		+	+	+	
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį								
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;								
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus								+
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus						+		+
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;								
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.				+				

Kriterijai	„Moterų informacijos centras“ 2010-2022 m. įgyvendinti projektai							
	25. "Įveikiant smurtą šeimoje – SPC funkcijas vykdančių nevyriausybinių organizacijų institucinių gebėjimų stiprinimas".	26. „Savivaldybės sėkmės kodas – lyčių lygybė“.	27. "Nevyriausybines organizacijas vienijančių asociacijų institucinis stiprinimas".	28. „Smurtas artimoje aplinkoje: prevencija, apsauga, pagalba, bendradarbiavimas“.	29. „Pajamų tarp moterų ir vyrų mažinimas“.	30. „Moterys prieš islamofobiją“, „FemResist“.	31. "Preveninės priemonės, skirtos užkirsti kelią seksualiniam smurtui ir smurtui artimoje aplinkoje 2019".	32. „Svajonių griovėjai“.
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+	+	+	+	+	+	+	
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius				+				
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	+	+	+	+	+	+	+	+
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį								
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;								
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus			+					
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus			+	+				
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;								
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.			+					

Kriterijai	„Moteryų informacijos centras“ 2010-2022 m. įgyvendinti projektai					
	33. „TU GALI!“	34. „Dare to care Baltics: jaunimo grupės smurto prevencijai“.	35. „JT Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1325: lyderystės stiprinimas saugumui namuose užtikrinti“.	36. "Institucinių gebėjimų stiprinimas moterų ir vyrų lygių galimybių srityje".	37. "ERASMUS+"	38. „Žaisk už savo teises! Inovatyvios strategijos prieš seksizmą ir diskriminaciją“.
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+	+	+		+	+
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius			+			
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	+	+	+	+		+
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį						
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;						
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus			+			
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus			+			
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;			+			
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.			+			

Kriterijai	„Moteryų informacijos centras“ 2010-2022 m. įgyvendinti projektai					Balai
	39. "Moterys ir vaikai saugūs savo mieste".	40. "Moterų ir vyrų lygių galimybių skatinimas".	41. "LOG IN – saugumas man patinka!"	42. "Kova su prekyba moterimis, siekiant išnaudoti darbui namuose".	43. "Sveikų santykių ABC: nuo asmeninio saugumo iki klestinčios ateities".	
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	43
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	43
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+	+	+	+	+	29
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius						3
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	+					32
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį						1
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;						0
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus		+				12
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	+	+	+			16
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;						1
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.						11

7 priedas. „Maisto bankas“ įgyvendintų projektų vertinimas

Kriterijai	„Maisto bankas“						Balai
	1. Akcija „Maisto bankas“.	2. „Maisto banko akademija“.	3. "Pasidalink"	4. "Fud.lt"	5. „RIMI maisto talpyklos“.	6. „Maisto banko savanoriškos veiklos plėtra“.	
ar NVO pateikia projekto aprašymą	+	+	+	+	+	+	6
ar NVO pateikia informaciją apie projekto rūšį	+	+	+	+	+	+	6
ar NVO pateikia informaciją, kur geografiškai vykdomas projektas	+	+	+	-	+	+	5
ar pateikiama informacija apie projektui panaudotus išteklius	-	-	-	-	-	+	1
ar pateikiama informacija apie finansavimo šaltinius;	-	-	+	-	-	+	2
ar pateikia finansavimo detalizaciją pagal kiekvieną šaltinį	-	-	-	-	-	+	1
ar pateikiama informacija apie atsakingus asmenis už projekto lėšų valdymą;	-	-	-	-	-	-	0
ar pateikiama kokybinė informacija apie naudos gavėjus	-	-	-	-	-	+	1
ar pateikiama kiekybinė informacija apie naudos gavėjus	-	-	-	-	-	-	0
ar pateikiama informacija apie tiesioginius ir netiesioginius projekto naudos gavėjus;	-	-	-	-	-	-	0
ar pateikiama informacija apie socialinį projekto poveikį.	-	-	-	-	-	+	1

8 Priedas. Anketinės apklausos klausimynas

1. Kokia Jūsų lytis? *

- Vyras;
 Moteris.

2. Koks Jūsų amžius? *

- 15 – 20 m.
 21 – 30 m.;
 31 – 40 m.;
 41 – 50 m.;
 51 – 60 m.;
 ≥ 61 m.

3. Koks Jūsų statusas? *

- Moksleivis;
 Studentas (nedirbantis);
 Studentas (dirbantis);
 Darbuotojas;
 Bedarbis;
 Pensininkas/-ė;
 Kita.

4. Koks Jūsų išsilavinimas? *

- Pagrindinis;
 Vidurinis;
 Aukštasis koleginis;
 Aukštasis universitetinis;
 Kita.

5. Kur Jūsų gyvenamoji vieta? *

- pasirinkti -

- pasirinkti -
- Alytaus apskritis
- Kauno apskritis
- Klaipėdos apskritis
- Marijampolės apskritis
- Panevėžio apskritis
- Šiaulių apskritis
- Tauragės apskritis
- Telšių apskritis
- Utenos apskritis
- Vilniaus apskritis

6. Kokios Jūsų vidutinės mėnesinės pajamos (atskaičius mokesčius)? *

- ≤ 500 EUR
 501 – 1000 EUR
 1001 – 1500 EUR
 1501 – 2000 EUR
 ≥ 2001 EUR

7. Koks Jūsų mėnesinių pajamų ir išlaidų santykis? *

- Pajamos < išlaidos (visada);
 Pajamos < išlaidos (dažniausiai);
 Pajamos = išlaidos;
 Pajamos > išlaidos (visada);
 Pajamos > išlaidos (dažniausiai).

8. Ar esate girdėję bent vieną iš šių nevyriausybinių organizacijų: VŠĮ „Sotas“; „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“; „Maisto bankas“; „Moterų informacijos centras“? *

- Taip, teko girdėti apie VŠĮ „Sotas“;
 Taip, teko girdėti apie organizaciją „Lietuvos žmonių su negalia sąjunga“;
 Taip, teko girdėti apie labdaros ir paramos fondą „Maisto bankas“;
 Taip, teko girdėti apie organizaciją „Moterų informacijos centras“;
 Ne, nežinau nei vienos iš išvardintų organizacijų.

9. Iš kur žinote apie šias organizacijas? *

- Iš žiniasklaidos;
 Iš socialinių tinklų;
 Iš draugų / pažįstamų;
 Reklaminių stendų / stotelių (gatvėje, parduotuvėje ir kt.)
 Nežinau šių organizacijų;

Kitas variantas

10. Ar esate dalyvavę nevyriausybinių organizacijų (NVO) veikloje? *

- Esu teikęs finansinę paramą;
- Esu teikęs paramą daiktai;
- Esu gavęs finansinę paramą;
- Esu gavęs paramą daiktai;
- Savanoriauju / esu savanoriavęs;
- Esu / buvau NVO nariu;
- Dirbu / dirbau NVO;
- Nesu dalyvavęs.

11. Kada paskutinį kartą teikėte paramą (maistu, daiktai, pinigais ir pan.) nevyriausybiniams organizacijoms? *

- pasirinkti -

- pasirinkti -
- Per paskutinius 12 mėn.
- Prieš 1 – 2 metus
- Prieš 3 – 5 metus
- > nei prieš 5 metus
- Nesu teikęs (-usi)

12. Kaip dažnai teikiate paramą (maistu, daiktai, pinigais ir pan.) nevyriausybiniams organizacijoms? *

- pasirinkti -

- pasirinkti -
- 1 kartą per mėnesį;
- 1 kartą per metus;
- 2-5 kartus per metus;
- Daugiau nei 5 kartus per metus;
- Neteikiu.

13. Ar skyrėte savo 1,2 proc. gyventojų pajamų mokesčio kokiai nors ne pelno siekiančiai organizacijai? *

- pasirinkti -

- pasirinkti -
- Taip
- Ne

14. Į kokią visuomenės grupę orientuotą nevyriausybinių organizacijų veiklą remiate dažniausiai? *

- Pagalba gyvūnams;
- Pagalba vaikams;
- Pagalba seneliams;
- Pagalba neįgaliesiems;
- Pagalba nepasiturintiems asmenims;
- Pagalba nuo karo nukentėjusiai šaliai ir jos gyventojams;
- Politinė veikla;
- Religinė veikla;
- Kitas variantas

15. Jei neteikiate paramos nevyriausybiniams organizacijoms, kodėl?

- Neturiu pakankamai lėšų;
- Nepasitikiu veiklos skaidrumu;
- Manau, kad veikla nėra veiksminga / naudinga;
- Nenoriu;
- Kitas variantas

16. Įvertinkite veiksnius, lemiančius Jūsų pasitikėjimą nevyriausybiniams organizacijoms. (1 – nesvarbu; 2 – svarbu; 3 – labai svarbu). *

	1	2	3
Finansinės informacijos prieinamumas (pajamų šaltiniai, išlaidų pagrindimas, projektų efektyvumas, kt.);	☐	☐	☐
Nefinansinės informacijos prieinamumas (vadovai, reputacija, veikla, kt.);	☐	☐	☐
Informacijos sklaida apie organizacijos veiklą socialiniuose tinkluose („Facebook“, „Twitter“, „LinkedIn“, kt.);	☐	☐	☐
Organizacijos matomumas žiniasklaidoje (TV laidos, žurnalai, kt.);	☐	☐	☐
Turėta asmeninė patirtis su nevyriausybiniams organizacijomis (tiek geros, tiek blogos patirtys);	☐	☐	☐
Draugų / šeimos / visuomenės atsilepimai apie organizaciją ir jos veiklą;	☐	☐	☐
Nevyriausybinių organizacijos veiklos pobūdis (socialinė, politinė, religinė veikla ir kt.);	☐	☐	☐
Nevyriausybinių organizacijų vadovas / vadovai;	☐	☐	☐
Nevyriausybinių organizacijų praeitis / reputacija.	☐	☐	☐

17. Įvertinkite Jūsų sprendimo aukoti priėmimą. (1 - visiškai nesutinku; 2 - nesutinku; 3 - nei sutinku, nei nesutinku; 4 - sutinku; 5 - visiškai sutinku) 🗳

	1	2	3	4	5
Prieš aukodamas (-a) išanalizuoju organizacijos finansinę būklę (įplaukos, išlaidos, projektų efektyvumas, kt.);	☐	☐	☐	☐	☐
Prieš aukodamas (-a) pasidomiu organizacijos veikla, jos reputacija, įgyvendintais projektais ir kt.;	☐	☐	☐	☐	☐
Susipažįstu su organizacijos tiek finansine, tiek veiklos informacija, tačiau tai nelemia sprendimo aukoti / neaukoti;	☐	☐	☐	☐	☐
Prieš aukodamas (-a) apsilankau organizacijos socialiniuose tinkluose;	☐	☐	☐	☐	☐
Man svarbu, kad galėčiau susisiekti – gauti atgalinį ryšį iš organizacijos;	☐	☐	☐	☐	☐
Prieš aukodamas pasidomiu, kam konkrečiai bus skiriamos surinktos lėšos / daiktai;	☐	☐	☐	☐	☐
Mano sprendimai aukoti dažniausiai spontaniški, remiantis emocijomis ir esama ekonomine, politine, socialine padėtimi;	☐	☐	☐	☐	☐
COVID – 19 pandemija paskatino aukoti / tai daryti dažniau;	☐	☐	☐	☐	☐
Karas Ukrainoje paskatino aukoti / tai daryti dažniau;	☐	☐	☐	☐	☐

18. Kur dažniausiai ieškote informacijos apie nevyriausybes organizacijas? 🗳

- Socialiniuose tinkluose („Facebook“, „Twitter“, „LinkedIn“, kt.);
- Oficialiose organizacijų interneto svetainėse;
- Žiniasklaidoje;
- Pasikliauju visuomenės / draugų / artimųjų nuomone ir papildomos informacijos neieškau;

Kitas variantas

19. Kokia nevyriausybinių organizacijų atskleidžiama informacija Jums svarbiausia? 🗳

- Organizacijos veiklos informacija (tikslai, projektai, pasiekimai, suteikta pagalba..)
- Organizacijos valdymo informacija (vadovai, darbuotojai, organizacijos politika..)
- Organizacijos finansinė informacija (įplaukos, išlaidos, efektyvumas, rėmėjai, paramos sumos, kt.)

20. Kokios informacijos, kuri padidintų Jūsų pasitikėjimą, apie nevyriausybes organizacijas pasigendate dažniausiai? (pažymėti 1-3) 🗳

- Informacijos apie lėšų panaudojimą;
- Informacijos apie išlaidas pagal kategorijas;
- Informacijos apie vykdomus projektus;
- Informacijos apie projektų įgyvendinimo efektyvumą;
- Informacijos apie organizacijos vadovus, darbuotojus, jų atlyginimus;
- Informacijos apie organizacijos viziją, misiją, tikslus;
- Finansinių ataskaitų;
- Informacijos apie finansavimo struktūrą;
- Informacijos nepasigendu;
- Informacijos kiekis ir kokybė neįtakoja mano pasitikėjimo šiomis organizacijomis.

21. Kokia Jūsų, asmeninė, nuomonė apie nevyriausybes organizacijas? (neprivaloma)